

GRALLERA

The background of the cover is a photograph of a cave interior. The walls are dark and textured, with some lighter patches. A person wearing a blue jacket and a helmet is standing on a rock ledge in the lower center of the frame, providing a sense of scale to the vastness of the cave.

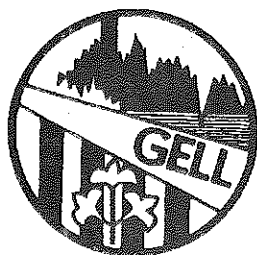
Nº: 3-4

**Monogràfic
Catàleg
espeleològic
de la
Noguera**

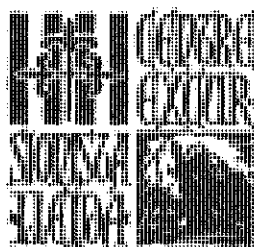
GRALLERA

Revista de divulgació espeleològica

EDITA:

**GRUP
ESPELEOLÒGIC
LLEIDATÀ**

**CENTRE
EXCURSIONISTA
DE LLEIDA**

Els articles publicats en la **GRALLERA** expressen solament l'opinió de llurs autors.

GRALLERA permet la reproducció dels seus articles sempre que es faci constar la seva procedència.

Correspondència G.E.Ll. : Centre Excursionista de Lleida, Apartat de Correus 242, 25080, Lleida.
Telèfon : 973 - 24 23 29.

ES PREGA BESCANVI.

D.L.: L-414-1.984

Foto portada:
Cova del Tabac - A.Satorra.

Fotos interiors:
A. Satorra i J.Ll. Gàzquez

Aquest treball ha estat guardonat amb un accèssit en el **VI Premi Norbert Font i Sagué** atorgat per la Federació Catalana d'Espeleologia.

COMPOSICIÓ I MUNTATGE:
Grup Espeleològic Lleidatà

IMPRESSIÓ:
Impremta Alcaina

Josep Lluís Gàzquez i Pons

Grup Espeleològic Lleidata

CATÀLEG ESPELEOLÒGIC

DE LA

NOGUERA

GRALLERA 3 - 4

Una publicació del Centre Excursionista de Lleida

ÍNDEX

PRÒLEG	Pàg 6
NOTA D'AGRAÏMENT	Pàg 7
PRESENTACIÓ	Pàg 9
GENERALITATS GEOGRÀFIQUES	Pàg 11
MONTSEC D'ARES, SECTOR MERIDIONAL	Pàg 13
1.1 AVENC DE LA PARET	Pàg 14
1.2 COVA DE LA PARET Nº 2	Pàg 14
1.3 COVA NEGRA DE CORÇÀ	Pàg 14
1.4 COVA DE LA PARET Nº 1	Pàg 16
1.5 FORAT DE LES FEIXANES	Pàg 16
1.6 FORAT DEL PAS DELS POUS DE GLAÇ O DE LES DUES BOQUES	Pàg 16
1.7 AVENC DEL CAP DEL RAS	Pàg 16
1.8 COVA AVENC DEL CELLER DEL FUSTER O POU DE GEL Nº 1	Pàg 17
1.9 AVENC DEL CELLER DEL FUSTER O POU DE GEL Nº 2	Pàg 17
1.10 COVA DE MONTARDIT O DE LES 7 SALES	Pàg 17
1.11 ESQUERDA DEL GRALLER	Pàg 18
1.12 GRALLER DE BADIÀ	Pàg 19
1.13 COVA DE TARRITS	Pàg 19
1.14 COVA DEL CRISTALL	Pàg 20
1.15 COVA DE SANT OÍSME O DEL PANTÀ	Pàg 20
COVA DEL CAP DEL RAS	Pàg 21
COVA DE CUCURA	Pàg 21
COVA DE L'ARXIPREST	Pàg 21
COVA DE CASTELLS	Pàg 21
COVA DELS SANTS	Pàg 21
GRALLER DE FINESTRELLES	Pàg 21
COVA DE LA TORTA	Pàg 21
MONTSEC DE RÚBIES, SECTOR MERIDIONAL	Pàg 23
2.1 FORAT DE L'OR	Pàg 24
2.2 COVA DE L'ORELLA	Pàg 24
2.3 ESQUERDA NOVA DE LA CARRETERA	Pàg 24
2.4 AVENC DEL TUB	Pàg 24
2.5 AVENC DEL MIRADOR	Pàg 26
2.6 COVA B DE LA CANAL DE MIGJORN O COVA DE RÚBIES	Pàg 26
2.7 COVA C DE LA CANAL DE MIGJORN, DEL PROJECTIL O DE LA SAVINA	Pàg 26
2.8 FORAT DE LA GRALLERA	Pàg 27
2.9 QUERANT DE MEIÀ	Pàg 28
2.10 AVENC PALLARÈS	Pàg 28
2.11 COVA DEL CASC	Pàg 29
2.12 ESQUERDA DEL BARRANC DE PAÚS	Pàg 29
2.13 QUERANT DEL RIU MERLER O AVENC DEL PIC	Pàg 30
2.14 QUERANT PETIT DE PAÚS	Pàg 30
2.15 QUERANT GRAN DE PAÚS	Pàg 31
COVA DEL CRISTALL	Pàg 31
AVENC SENSE NOM	Pàg 31
COVA D'EN QUINQUILLA	Pàg 31
SERRES ORIENTALS	Pàg 33
ZONA PAS NOU - COMIOLS	Pàg 34
3.1 COVA DE L'AIGUA DEL PAS NOU	Pàg 34
3.2 QUERANT I DEL PAS NOU	Pàg 34
3.3 COVA AVENC DEL PAS NOU	Pàg 34
3.4 AVENC DEL CINGLE O QUERANT 2 DEL PAS NOU	Pàg 35
3.5 COVA AVENC SENSE NOM	Pàg 36
3.6 COVA DE LES MONGES	Pàg 36
3.7 BALMA DEL COGULLÓ	Pàg 36

3.8 COVA DE L'OS	Pàg 36
3.9 QUERANT DELS PICALTS O DELS CARRERS DE LLUÇARS	Pàg 37
3.10 POU DE LA COLLADA	Pàg 37
3.11 POU DELS CURS	Pàg 37
3.12 COVA DEL BARRANC DE FONTFREDA	Pàg 38
COVA FOSCA DE VILANOVA	Pàg 39
AVENC DE BONREPÒS	Pàg 39
ZONA COMIOLS - SANT MARC	Pàg 40
3.13 POU DELS GRAELLS	Pàg 40
3.14 AVENC DEL CASTELL DE TARABAU	Pàg 40
3.15 AVENC DEL MORT	Pàg 41
3.16 COVA DEL PLA	Pàg 41
3.17 COVA DEL QUINTO	Pàg 41
3.18 AVENC D'EN VILADRIC	Pàg 42
3.19 POU DEL DRING O AVENC PAU ESTEVE	Pàg 42
VALL DEL SEGRE	Pàg 43
3.20 COVA DELS BRAUS	Pàg 43
3.21 ESQUERDA DE LA PENYA DEL DONZELL	Pàg 43
3.22 COVA DELS GÍTANOS	Pàg 43
SERRES MARGINALS OCCIDENTALS	Pàg 45
MILLÀ, ELS ASPRES, BLANCAFORT I MONT DE VI	Pàg 46
4.1 COVA DEL BIOT	Pàg 46
4.2 COVA DE MILLÀ O DEL VILOT	Pàg 46
4.3 AVENC BERROCAL	Pàg 46
4.4 COVA DEL BARRANC FONDO	Pàg 47
4.5 FORAT DE LA CUNETA DEL PORT D'ÀGER	Pàg 47
4.6 AVENC DE FONTDEPOU	Pàg 47
4.7 COVA DE SANT URBÀ	Pàg 48
4.8 AVENC DE SANT URBÀ	Pàg 48
4.9 AVENC Nº 2 DEL BARRANC DE LA CONQUETA	Pàg 49
4.10 AVENC DEL BARRANC DE LA CONQUETA	Pàg 49
4.12 COVA DE GEGUINS	Pàg 51
4.13 FORAT LA NEU	Pàg 51
4.14 COVA NEGRA DE TRAGÓ O DEL PI NEGRE	Pàg 52
4.16 COVA DEL MAGRÍ O DEL MONT DE VI	Pàg 52
4.17 COVA FONDA DE TRAGÓ	Pàg 54
4.18 FORAT FLORÉS	Pàg 54
4.19 COVA DE LES AVELLANES	Pàg 55
OS, MONT D'ERES I SANT TOMÀS	Pàg 56
4.20 COVA DE JOAN D'OS	Pàg 56
4.21 COVA DEL PACHARRO	Pàg 56
4.22 COVA D'EN CRISTÒFOL	Pàg 56
4.23 AVENC DE LA PLANA	Pàg 57
4.24 AVENC DE LA PENYA DELS ULLS	Pàg 57
4.25 COVA DEL FORIC	Pàg 58
4.26 FORAT D'OS O ELS BUFADORS	Pàg 59
4.27 COVA DELS MURICECS D'IVARS	Pàg 60
4.28 FORAT DEL 2	Pàg 60
4.29 FORAT DEL 3	Pàg 61
4.30 AVENC DE MUNT D'ERES	Pàg 61
4.31 FORAT DE SANT TOMÀS	Pàg 62
4.32 CELLER D'EN PLANES	Pàg 62
SERRES MARGINALS ORIENTALS	Pàg 65
SANT MAMET, CASTELLAR I PENALTA	Pàg 66
5.1 FORAT DE LA CABEÇOLA	Pàg 66
5.2 BABORELL DE LA DONA MORTA	Pàg 66
5.3 AVENC DEL FUSELL	Pàg 68
5.4 FORAT DEL COSCOLL	Pàg 69
5.5 FORAT DE L'OBAGA DE LA MASSANA	Pàg 70
5.6 COVES DE LA FIGUERA	Pàg 70
AVENC DE LA MINA	Pàg 71
AVENC APOL·LO XII	Pàg 71
COVA DELS PONTS	Pàg 71

SERRA DEL MONTROIG	Pàg 72
5.7 AVENC DE MONTALEGRE	Pàg 72
5.8 COVA DE LA MONJA	Pàg 72
5.9 COVA DEL LLADRE	Pàg 72
5.10 COVA ALTA	Pàg 73
5.11 COVA DEL MANDRIL	Pàg 73
5.12 COVA PETITA DEL LLOP	Pàg 73
5.13 COVA DEL LLOP	Pàg 74
5.14 COVA AVENC DEL PAS DEL SASTRE	Pàg 76
5.15 COVA DEL TABAC	Pàg 76
5.16 AVENC DEL TABAC	Pàg 76
5.17 COVA DE L'IL·LUMINAT	Pàg 77
5.18 COVA DE L'ESCALETA	Pàg 77
SERRA CARBONERA, MONTERÓ I ALTRES RELLEUS AL S. DEL SEGRE	Pàg 78
5.19 AVENC DEL GELL	Pàg 78
5.20 FORAT DE L'ENCANTADA	Pàg 78
5.22 SORGÈNCIES FÒSSILS DELS FREIXES	Pàg 78
5.23 AVENC DE LA FIGUERA	Pàg 78
5.24 AVENC OCAMPO	Pàg 79
5.25 AVENC DE SANT JORDI O DEL BUFADOR	Pàg 79
5.26 COVA DE SANT JORDI O DEL FUSELL	Pàg 80
5.27 COVA 1 DE SABORELL	Pàg 80
5.28 COVA 2 DE SABORELL	Pàg 80
5.29 COVA DEL MALALT O DE L'ARESTA DE GELIS	Pàg 81
5.30 AVENC DE LA BANYA	Pàg 82
AVENC DEL POLS	Pàg 82
COVA D'EN MARANYA	Pàg 82
CONCA DEL RIU LLOBREGÓS	Pàg 83
6.1 COVA DEL BARRANC D'EN FEMIDES	Pàg 84
6.2 FORAT ROIG	Pàg 84
6.3 FORAT DE COSTA BLANCA	Pàg 84
6.4 FORAT 1 DE LA COSTA DELS MOROS	Pàg 85
6.5 FORAT 2 DE LA COSTA DELS MOROS	Pàg 85
6.6 FORAT 3 DE LA COSTA DELS MOROS	Pàg 85
6.7 FORAT DE LA TORRE DELS MOROS	Pàg 86
6.8 CAU DE MOSSÈN BENET	Pàg 86
ADDENDA SECTOR 5, SUB-SECTOR MONTROIG	Pàg 87
5.30 FINESTRA DELS PELATS	Pàg 87
BIBLIOGRAFIA	Pàg 88
ÍNDEX ALFABÈTIC	Pàg 90

PRÒLEG

Quan, ara fa poc més de 10 anys, l'equip que elaboràvem el *Catàleg Espeleològic de Catalunya* vam haver de suspendre la seva publicació, restaven encara per confeccionar gairebé la meitat de les comarques catalanes aleshores establertes, algunes d'elles de les de major importància espeleològica.

Segons el calendari de publicació que teníem previst, una de les que es van quedar a les portes de veure la llum fou precisament la comarca de la Noguera. Degut a això i seguint la metodologia de treball que ens havíem imposat, contactàrem amb un parell de companys per començar a recollir el major nombre de dades, especialment de les que eren inèdites. Un d'ells fou l'amic Josep Lluís Gàzquez, ja aleshores un dels millors coneixedors de les cavitats subterrànies de les terres de la Noguera.

Voldria creure que aquell frustrat principi de col·laboració ha donat a la fi el seu fruit, que no és altre que aquest nou catàleg que a partir d'ara podem disposar i

on trobem plenament actualitzades totes les dades sobre les cavitats conegudes a massissos ben coneguts pels espeleòlegs, especialment el Montsec, encara que aquest cal complementar-lo amb el catàleg del Pallars Jussà, per una qüestió totalment aliena a l'espeleologia com és la divisió administrativa.

Tots els que tenim la dèria de "fer catàlegs" sabem que la exhaustivitat pretesa mai arriba a assolir-se i de ben segur que quan aquesta publicació estigui a la impremta, els propis companys de Lleida o d'altres hauran trobat noves cavitats que ja serà impossible d'incloure aquí, però marcaran l'inici, amb noves ganes i energies, per conèixer una mica millor el mon subterrani del nostre país.

Finalment, i encara que sigui un tòpic, cal felicitar l'amic Gàzquez i la resta de companys del Grup Espeleològic Lleidatà per la tasca feta i que pugui servir d'exemple per altres grups que molt sovint obliden el que tenen a prop per fixar-se massa més enllà de les seves fronteres.

Josep M. Miñarro i Urrestarazu
Ex-President de la
Federació Catalana d'Espeleologia
Vocal de Publicacions de la
Federación Española de Espeleología

NOTA D'AGRAÏMENT

Malgrat que la publicació que teniu ara a les mans és signada per un sol nom, és evident que ha estat el fruit del treball de tot un conjunt de persones que, en major o menor mesura, han fet possible que aquest Catàleg Espeleològic de la Noguera hagi pogut veure la llum, és per això que vull agrair, en primer lloc la exhaustiva tasca de recollida bibliogràfica de l'amic Francesc Rubinat, que m'ha proporcionat les eines essencials i imprescindibles per la catalogació; les tasques de camp han estat possibles mercès a la col·laboració dels membres del Grup, i molt especialment d'en Jordi Clariana, Jaume Garcia, Josep Maria Molgó, Jaume Pedrós, Lluís Pérez i l'Antoni Satorra. L'assessorament en qüestions geològiques a estat a càrrec d'en Josep Carles Balasch. Les tasques de localització no haurien donat els fruits desitjats sense la col·laboració dels propietaris de Cal Beneta de Les Avellanes i de Can Quel de Fontllonga, els Xammar de Vilanova de Meià, en Delfi Solé de Lluçars, el Sr. Berrocal dels Masos de Millà, el Xauet d'Os de Balaguer, el Remigi de Gàrzola i altres veïns dels pobles i masies de la comarca dels quals, lamentablement, en desconec els noms. No voldria acabar aquesta nota d'agraïment sense deixar constància de la col·laboració que he obtingut de la Carme, coautora de molts dels treballs realitzats durant els anys 80, que ha tingut que patir les freqüents absències originades per les sortides de localització i exploració; i com no dels meus fills que, amb poc més de tres anys, ja han tingut que aguantar més d'un cop la cinta mètrica.

A tots ells la meva més sincera gratitud.

Pla de les Bruixes, les formes d'erosio superficials són, en molt casos, els darrers vestigis de la carstificació de les serres marginals.

Rat penat en fase d'hivernació, Forat de l'Obaga de la Massana.

Boca nord de la Cova del Barranc de Femides.

PRESENTACIÓ

L'any 1.978 i de la mà d'en J. Borràs, J.M. Miñarro i F. Talavera s'editava el primer volum d'una obra cabdal en l'àmbit del cadastre espeleològic català, el Catàleg Espeleològic de Catalunya. Poc a poc van anar apareixent els successius volums fins arribar al número 7, això era l'any 84 i feia temps que havia establert contactes amb els autors per col·laborar en la confecció del Volum 9, relatiu a les comarques de la Noguera i el Segrià. Al febrer de l'any 90, i arran de la troballa d'una cavitat desconeguda per nosaltres, però sobre la que ja hi havia bibliografia, vaig prendre la decisió d'iniciar les tasques de catalogació sistemàtica de totes les cavitats conegudes de la comarca, és a dir el Catàleg de Coves i Avençs de la Noguera.

En un grup espeleològic petit com el nostre hom ha d'anar compaginant les sortides de catalogació amb la resta d'activitats, ja siguin docents, d'iniciació o les purament esportives, a més de les activitats estivals de descens de barrancs; si a això hi afegim les condicions climàtiques de la regió objecte d'estudi, amb temperatures properes als 40° a l'estiu i boires espesses i persistents a l'hivern i, perquè no dir-ho, de vegades la pèrdua absoluta de ganes d'anar amunt i avall entre argelagues, coscolls i esbarzers a la recerca d'una petita cavitat que s'arriba a la conclusió que, potser, no ha existit mai; tot plegat ha fet que les tasques de prospecció i catalogació s'hagin allargat molt més del que en un principi es pensava i desitjava.

Malgrat tot quatre anys més tard, després de moltes recerques infructuoses i amb la sensació de que encara queda molta feina a fer, hem decidit donar per acabada la tasca de catalogació de cavitats. Els principals motius pels quals han quedat diverses cavitats per retrobar són, d'una banda les informacions molt imprecises sobre la seva situació i per una altra la despoblació i l'abandó de l'activitat ramadera de pastoreig en bona part de la comarca, aquestes raons fan que no existeixi ningú (o bé no l'hem aconseguit trobar) que ens pugui donar referències de la seva situació. Tot això ens ha mogut a tenir una especial cura en l'apartat corresponent a la situació de les cavitats, donat que tota la resta de la informació solament és útil si hom arriba a la boca de la cavitat.

Des del punt de vista de la catalogació hem adoptat, potser a desgrat de la reiteració de dades, la fitxa tipus adoptada en general per tots els treballs d'aquest tipus amb: Nom, Municipi, Coordenades, Cartografia, Terreny, Situació, Espeleometria, Descripció i Bibliografia. En aquesta darrera s'ha remarcat la font de les topografies no inèdites. Per tal de no repetir estudis ja publicats i donades les característiques de la majoria de les cavitats de la zona, tan sols s'ha fet un esment més detallat de les cavitats inèdites, deixant que lector interessat consulti la bibliografia existent.

GENERALITATS GEOGRÀFIQUES

La Noguera amb prop de 1.841 Km² i 24,6 habitants per Km² és la comarca més extensa i una de les menys poblades de Catalunya, i més si es diferencia la Noguera de la muntanya i la del pla.

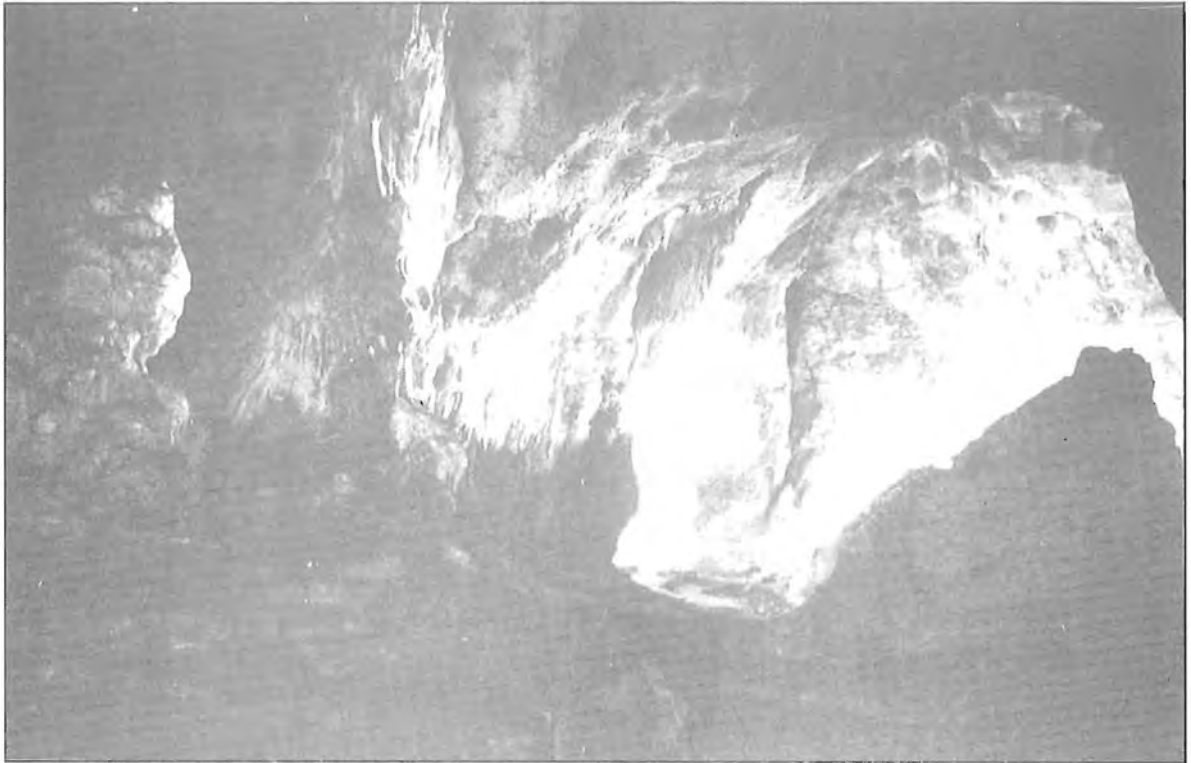
Els límits de la comarca al nord són totalment naturals, el Montsec amb 1.675 m. de cota màxima i les serres de Comiols, Grau de Moles i les altituds de la Baronia de Rialb. Pel sud el curs inferior de la Noguera Ribagorçana, el Segrià i el Pla d'Urgell, a l'oest el sector mitjà de la Noguera Ribagorçana i a l'est l'Alt Urgell, el Solsonès, la Segarra i l'Urgell.

Des del punt de vista morfològic la comarca es pot dividir en dos grans sectors, l'Alta Noguera i la Baixa Noguera. El contacte entre els dos sectors el forma una gran falla que separa la muntanya i la plana que forma part ja de la Depressió Central. Donades les característiques geomorfològiques de la Baixa Noguera, amb absència total de fenòmens espeleològics, tan sols ens ocuparem del sector de muntanya.

L'Alta Noguera comença en la carena de la Serra del Montsec, barrera calcària solcada per les Nogueres en l'estret de Montrebei la Ribagorçana i en els Terradets la Pallaresa, a la que segueixen els conglomerats de la Serra de Comiols (1.155 m.) i el Grau de Moles (1.355 m.), fins arribar a l'aflorament calcari de la Serra de Sant Marc (1.088 m.), ja a cavall de la Noguera i l'Alt Urgell. Al peu del Montsec les depressions de les valls d'Àger

i Meià, formades per materials margosos i gresos eocènics, donen pas de nord a sud a tot un seguit de plecs marginals formats per calcàries mesozoiques (Juràssic i Cretàcic) com són les serres de Montelús (901 m.) i Sant Mamet (1.374 m.), les serres de Blancafort (930 m.), Mont de Vi (1.016 m.), Mora (982 m.), Montassor (1.035 m.), Os (916 m.), Montroig (950 m.), Carbonera (682 m.), etc. fins arribar a l'anticlinal de Balaguer que plega els materials paleògens i representa el límit dels plegaments pirinencs i les capes no deformades de la Conca de l'Ebre. És en aquest plec on es desenvolupa un carst en guixos localitzat en la conca del riu Llobregós, a l'extrem est de la comarca llindant amb la Segarra, darrer punt d'interès espeleològic de la comarca.

L'àmbit del catàleg s'ha dividit en sis sectors, seguint els criteris expressats a bastament per Peña Monné (1.983), tot i considerant els límits geogràfics imposats per la divisió comarcal; aquests són: Montsec d'Ares, Montsec de Rúbies, Serres Orientals que inclouen el Montsec oriental, el tram mig del Rialb i el sector occidental del Puig de Sant Marc; d'altra banda els sectors meridionals corresponents a les Serres marginals occidentals (Ribagorça - Pallaresa) i serres marginals orientals (Pallaresa - Segre). El darrer sector del catàleg el constitueix el tram noguerenc dels guixos carstificats del riu Llobregós. Per facilitar la consulta algun d'aquests sectors s'ha subdividit en zones, guiats per motius exclusivament geogràfics.

Cova del Tabac, intersecció de les galeries principal i d'entrada.

Micro-gours parietals al Forat de l'Or.

Forat de l'Or, sifó terminal.

MONTSEC D'ARES, SECTOR MERIDIONAL

Constitueix aquest sector el límit nord-oest de la comarca. Per bé que des del punt de vista geològic no forma una unitat estructural, els seus límits geogràfics estan perfectament establerts, així doncs aquests són al Nord la carena del Montsec, al Sud els tàlvegs de les valls de Corçà i Àger i les Nogueres Ribagorçana i Pallaresa a l'Oest i Est respectivament.

Tot el sector pertany al terme municipal d'Àger, excepte una petita part a l'extrem oriental, corresponent al territori del nucli de l'Ametlla de Montsec, inclòs en el municipi de Camarasa-Fontllonga.

Cartografia: Mapa del S.G.E. 1:50.000 full 32-12 Benavarri i 1:25.000 full 65-24 Llimiana.

Els fenòmens espeleològics es localitzen en les dues capes calcàries del vessant, d'una banda les calcàries cretàciques del cingle superior, on abunden antics cursos hipogeus fossilitzats pel descens del nivell del tàlveg, molts d'ells totalment desmantellats pel retrocés del cingle. Sota la capa cretàcica apareixen els materials margosos del Santonià, no carstificables, que formen l'esglaó inferior, a l'extrem del qual s'obren, ja en les calcàries dolomítiques del Juràssic, un conjunt de cavitats d'origen marcadament tectònic.

Cingle superior del Montsec d'Ares, al fons el coll d'Ares. En primer terme una de les esquerdes paral·leles a l'Esquerda del Graller.

1.1 AVENC DE LA PARET

Municipi: Àger

Coordenades: 0°20'45" 42°04'09" 820 m.

Cartografia: Benavari

Terreny: Calcàries

Situació: A 2 metres al N de la Cova de la Paret Nº 2.

Espeleometria: 15 m.d.

Descripció: Un pòrtic de 1x1.5 m. permet l'entrada a la base d'un fus de 15 m. d'alçada, per on s'obre al cingle.

Bibliografia: 5,12,13,15

1.2 COVA DE LA PARET Nº 2

Municipi: Àger

Coordenades: 0°20'46" 42°04'10" 820 m.

Cartografia: Benavari

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 100 m. al N de la Cova Negra de Corçà, a peu de cingle i en direcció al Pas de Montrebei.

Espeleometria: 19 m.r.

Descripció: Conducte horitzontal estructurat sobre una diàclasi NE-SW.

Bibliografia: 5,12,13,15,61

1.3 COVA NEGRA DE CORÇÀ

Municipi: Àger

Coordenades: 0°40'49" 42°04'02" 960 m

Cartografia: Benavari

Terreny: Calcàries

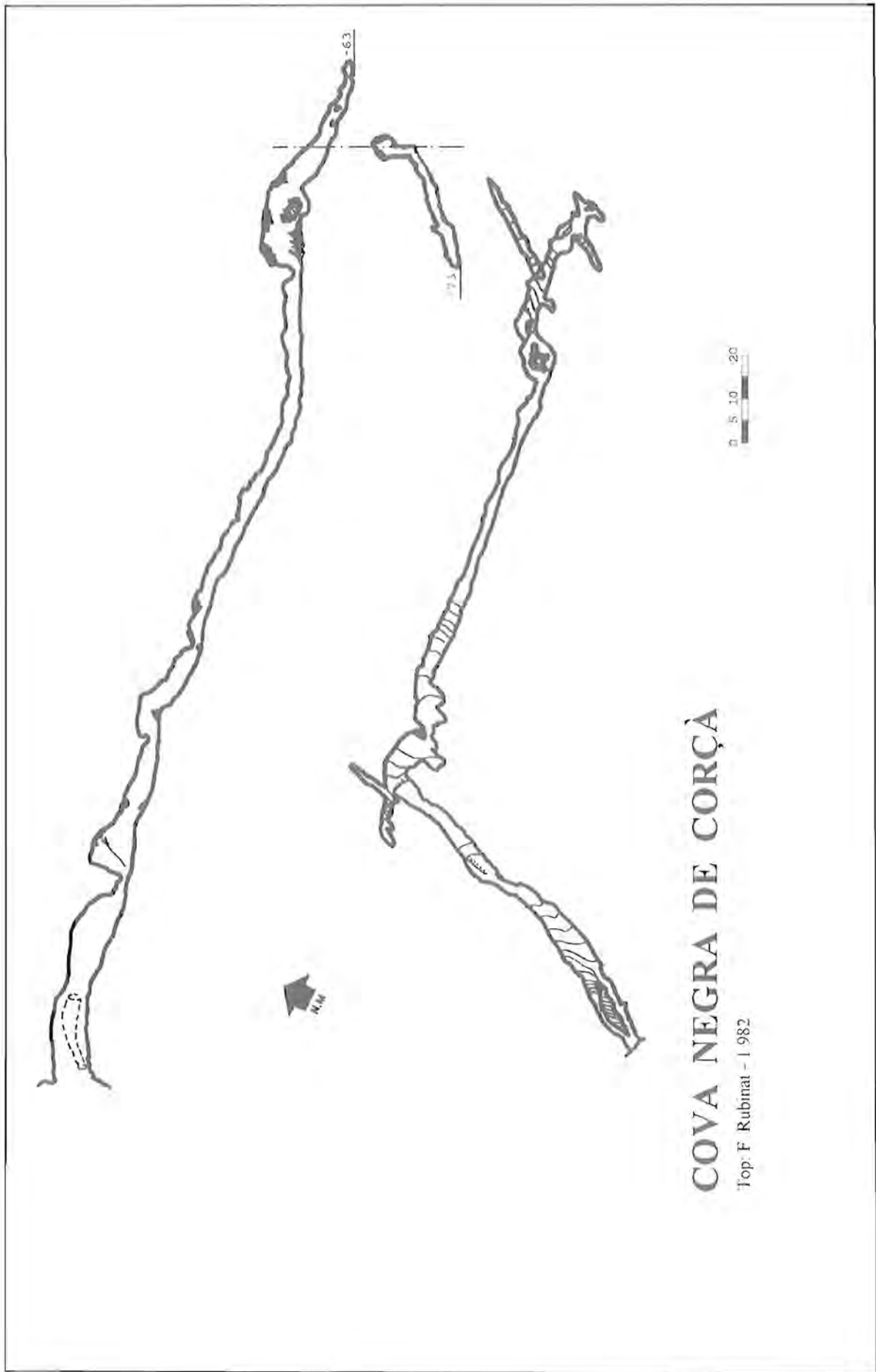
Situació: N30E del Mas de Carlets, uns 10 m. per sobre del peu del cingle del Montsec i visible des del Mas. Es possible també arribar-hi des de la fi de la pista del Mas de Sant Llorenç, un sender ben marcat flanqueja fins el cingle i pel peu d'aquest baixa fins la boca de la cavitat.

Espeleometria: 76 m.d.(+3,-73) 325 m.r

Descripció: La boca, de 10x5 m., dona pas a una galeria ampla, bifurcada durant 14 m., descendent i orientada cap el NE; a uns 80 metres de l'entrada es troba un ressalt de 5 m., al peu del qual i a l'esquerra hom pot accedir a un parell de conductes adjacents; la galeria gira ací vers l'E, tot seguint un pla d'estratificació tallat per diverses diàclasis de direcció NE-SW, que conformen altres tantes voltes de regulars dimensions, fins arribar mitjançant un pas baix de sostre, a la sala de més grans dimensions de la cavitat, passada aquesta i mercè a una altra intersecció amb la xarxa de diàclasis es pot accedir a un pouet lateral de 5 m. que mena al punt de màxima fondària; seguint la galeria uns 20 m. s'arriba a la sala terminal, de formació similar a les anteriors.

Bibliografia: 5,12,13,15,27,34,61

COVA NEGRA DE CORÇA

Top: F Rubinat - I 982

1.4 COVA DE LA PARET Nº 1

Municipi: Àger

Coordenades: 0°40'54" 42°04'00" 1.000 m.

Cartografia: Benavarri

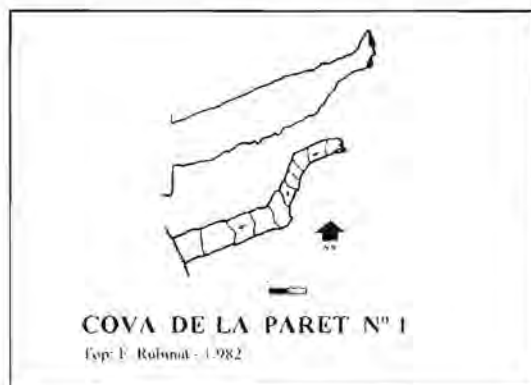
Terreny: Calcàries

Situació: A uns 200 m. abans d'arribar a la Cova Negra de Corçà i al S d' aquesta, en un punt on el sender es perd en mig d'una tartera, cal pujar fins una feixa a metre i mig de terra.

Espeleometria: 11 m.r. +6 m.d.

Descripció: Es tracta d'una antiga sorgència local d'11 m. de recorregut, tancada per formacions parietals.

Bibliografia: 5,12,13,15,61

1.5 FORAT DE LES FEIXANES

Municipi: Àger

Coordenades: 0°43'00" 42°03'11" 1.510 m.

Cartografia: Benavarri

Terreny: Calcàries

Situació: A l'W del Pic de Coronas, en el vessant sud.

Espeleometria: -5 m.d.

Descripció: Petita cavitat vertical de 5 metres de desnivell.

Bibliografia: 5,12,13,15

1.6 FORAT DEL PAS DELS POUS DE GLAÇ O DE LES DUES BOQUES

Municipi: Àger.

Coordenades: 0°45'01" 42°02'38" 1.590 m.

Cartografia: Benavarri

Terreny: Calcàries

Situació: Es situa en el Pas dels Pous de Glaç, en el darrer tram del cingle superior, uns 10 metres per sota de la pista de Sant Alís.

Espeleometria: 13 m.r.

Descripció: Es tracta d'una petita cavitat decapitada per l'erosió exterior i de la que sols en queden aquests vestigis.

Bibliografia: 5,60

1.7 AVENC DEL CAP DEL RAS

Municipi: Àger

Coordenades: 0°45'28" 42°02'37" 1.620 m.

Cartografia: Benavarrí

Terreny: Calcàries

Situació: 2 metres sota l'aresta del Montsec, a l'indret de la capçalera del Barranc de Vaqueres.

Espeleometria: -13 m.d.

Descripció: Boca petita que dona pas a un ressalt de 3 metres seguint la diaclasi N 40 E. a l'extrem NE un pou de 8 metres concrecionat permet assolir la màxima fondària.

Bibliografia: 5,12,13,15

1.8 COVA AVENC DEL CELLER DEL FUSTER O POU DE GEL Nº 1

Municipi: Àger.

Coordenades: 0°45'36" 42°02'19" 1.590 m.

Cartografia: Benavarrí

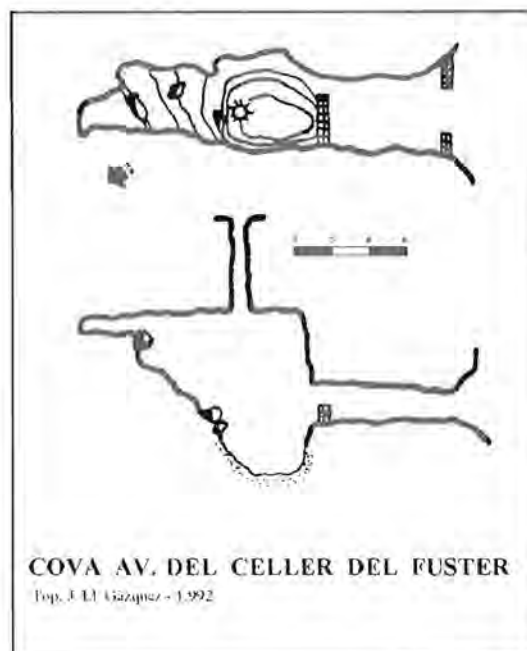
Terreny: Calcàries

Situació: 50 metres al NW de l'avenc del C. del F. es troba la boca superior de 0.8 metres de diàmetre, sota mateix al peu del cingle es situa l'entrada de la cova.

Espeleometria: -14 m.d. 20 m.r.

Descripció: Consta d'una galeria de 20 metres de longitud per 4 d'ample, a la meitat del seu recorregut es situa la base del conducte que forma l'entrada superior.

Bibliografia: 5,12,13,15,61

1.9 AVENC DEL CELLER DEL FUSTER O POU DE GEL Nº 2

Municipi: Àger

Coordenades: 0°45'39" 42°02'20" 1.600 m.

Cartografia: Benavarrí

Terreny: Calcàries

Situació: Pocs metres al NW de la collada immediata al cim de Sant Alís per l'W, sota mateix del cantell del cingle i a uns 15 metres.

Espeleometria: -9 m.d.

Descripció: Boca de 6 x 3 m. i pou de 8 m., en la paret S de la seva base, una galeria ens porta a una sala de 4 metres de diàmetre.

Bibliografia: 5,12,13,15,61

1.10 COVA DE MONTARDIT O DE LES 7 SALES

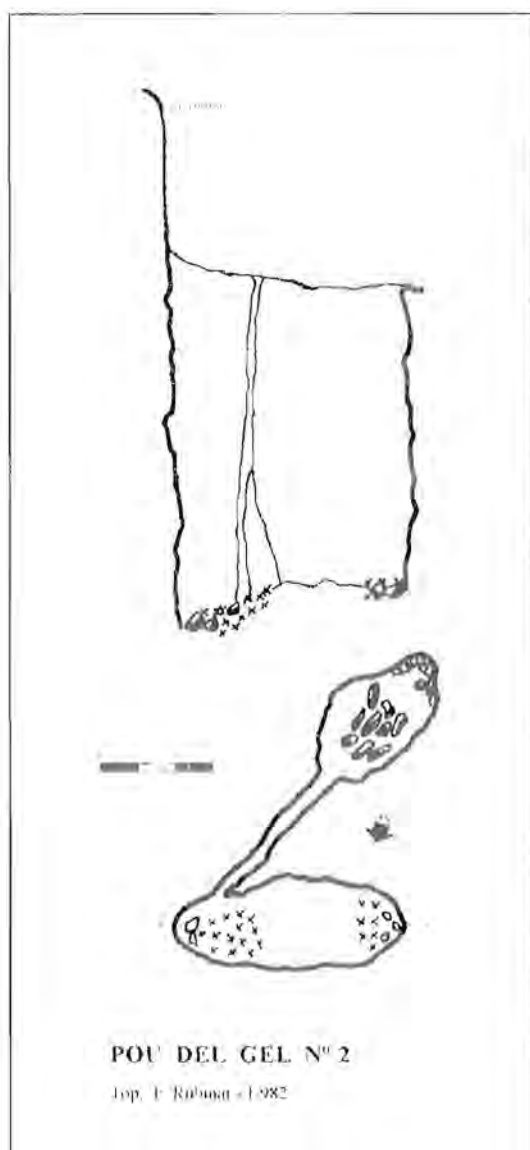
Municipi: Àger

Coordenades: 0°47'09" 42°02'22" 1.530 m.

Cartografia: Benavarrí

Terreny: Calcàries

Situació: En el vessant S. del Montsec d'Ares, entre la Canal de l'Embut i la de Xurulla. Des de la primera una feixa cap a l'E. mena fins la boca.

Espeleometria: 40 m.r.

Descripció: Boca de 4,4 x 1 m. que dona accés lateral a una galeria de 28 m. de llargada, una amplada mitja de 4 a 6 m. i una alçada que va des d'un metre a l'entrada fins a 8 m. a la part central, en aquest punt i a la paret N. s'obre un pouet de 2 m. que ens porta a una galeria inferior de 8x3m.

Bibliografia: 5,12,13,15,62

1.11 ESQUERDA DEL GRALLER

Municipi: Àger

Coordenades: 0°41'23" 42°02'23" 1.025 m.

Cartografia: Benavanti

Terreny: Calcàries

Situació: En el cingle S. del Barranc de la Pardina. Hom pot accedir a la cavitat per la pista d'Àger al Coll d'Ares, prenent l'antic camí de Sant Llorenç i un trencall a l'esquerra que, tot seguint el llom del contrafort, s'acaba un centenar de metres abans d'arribar a la boca.

Espeleometria: -55 m.d. 245 m.r.

Descripció: Es tracta d'una cavitat tectònica produïda pel moviment d'atracció al buit de l'extrem W del cingle S del Barranc de la Pardina. L'esquerda principal s'obre a l'exterior durant una seixantena de metres amb una amplada mitjana d'un metre i mig.

Pel seu extrem W i a peu de cingle hom pot accedir a un pis inferior de l'esquerda, que baixa en fort pendent fins contactar amb una altra esquerda, d'orientació NW-SE, en aquest punt i en direcció NW la diàclasi s'estreny fins que es fa impenetrable en el punt que assoleix la màxima fondària.

Iniciant l'entrada per l'esquerda superior hom pot progressar d'W a E uns 55 metres, lloc on es contacta amb una diàclasi orientada SW-NE, el sòl de la qual és a uns 10 metres per sota, un cop superada la vertical caben dues opcions, cap al NW, i després d'un pas estret, la galeria mena a un punt de contacte amb la part inferior de la cavitat, a 22 metres per sota; cap al NE la galeria continua en fort pendent fins que es bifurca, tot estretint-se fins fer-se impenetrable.

Bibliografia: 36

1.12 GRALLER DE BADIÀ

Municipi: Àger

Coordenades: 42°02'34" 0°43'38" 1.180 m.

Cartografia: Benavari

Terreny: Calcàries

Situació: Prenent el trencall que, des de la pista del Coll d'Ares, es dirigeix cap a la Font de l'Hospital i el Castell de Sant Llorenç i un cop arribats a la Pedroneta, cal creuar uns camps fins arribar a un punxegut turonet (cota 1.212). L'entrada de la cavitat és a uns 300 metres al SE del cim i uns 70 metres per sobre del torrent.

Espeleometria: ^54 m.d.

Descripció: Un cop creuada la boca, de 2.7x2.5 m. ens aboquem a un pou de 8 m. que ens condueix a una galeria en fort pendent. A la part final accedim a un segon pou de 12 m. que ens duu a una rampa de forta inclinació, seguida d'un darrer ressalt de 2 m. i una saleta circular que, a la seva part NE té la màxima cota penetrable de la cavitat.

Bibliografia: 2,5,12,13,15

1.13 COVA DE TARRITS

Municipi: Àger

Coordenades: 0°44'58" 42°02'21" 1.250 m.

Cartografia: Benavari

Terreny: Calcàries

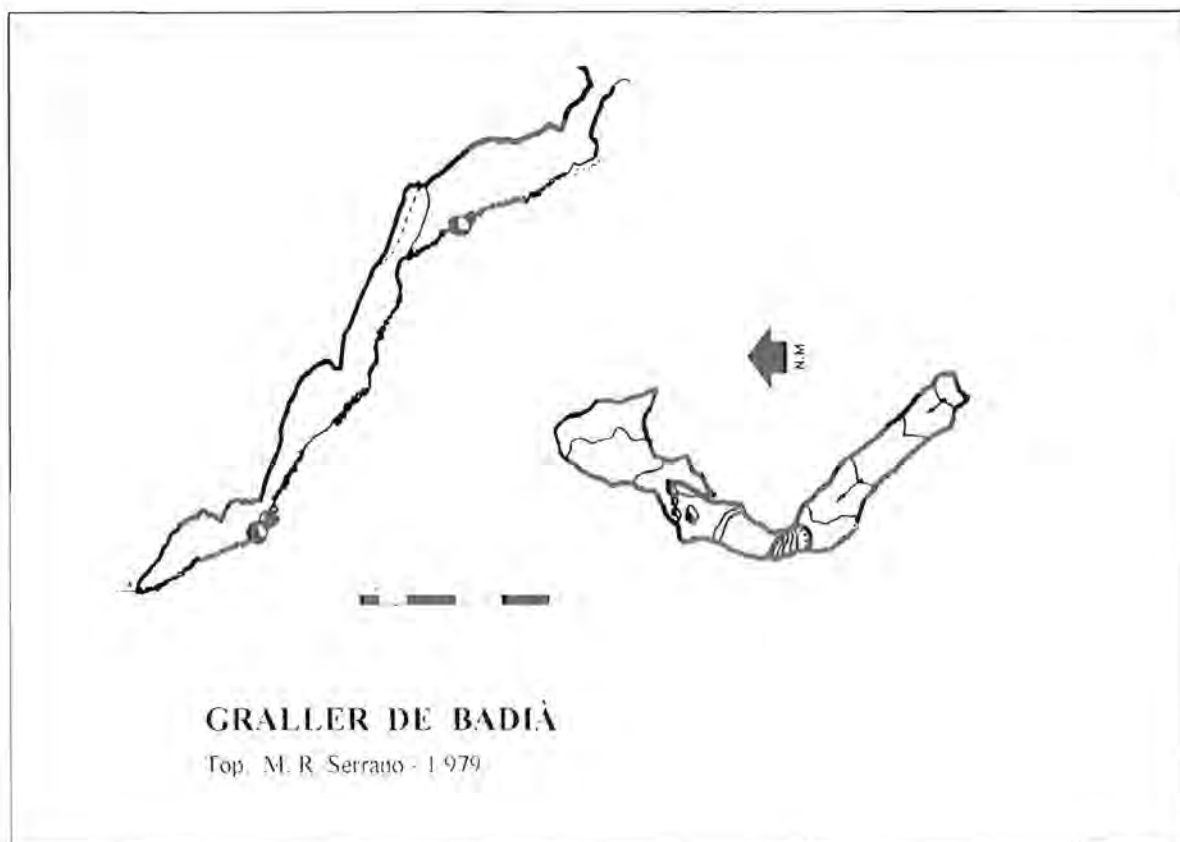

Situació: Per la pista d'Àger al Montsec, un cop passat el trencall de la font de l'Hospital, cal anar fins al final d'uns conreus, cap a la part del cingle, la boca s'obre en la capçalera del torrent de Barranquilla.

Espeleometria: 12 m.r.

Descripció: Cavitat clara de 12 metres de recorregut.

Bibliografia: 62

1.14 COVA DEL CRISTALL

Municipi: Àger

Coordenades: 0°49'21" 42°02'00" 1.190 m.

Cartografia: Llimiana

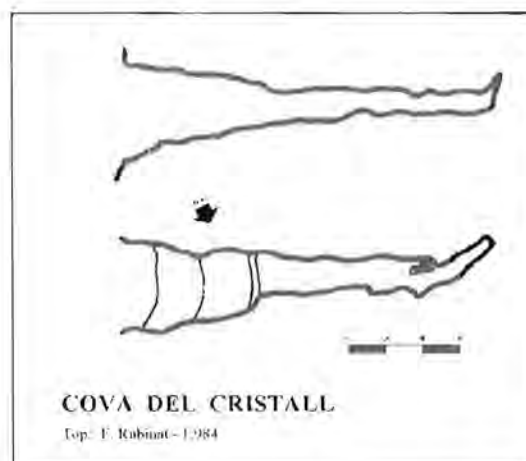
Terreny: Calcàries

Situació: Per la pista que faldeja el cingle S de Sant Alís, i arribats a l'alçada de les runes de l'ermita de Sant Miquel, es segueix pel coll fins la Torre de Sant Miquel, sota de la qual es troba la cavitat.

Espeleometria: 20 m.r.

Descripció: Balma de 5 x 5 m. al fons de la qual s'obre una galeria de 1.5 metres de diàmetre, 10 de recorregut i amb les parets recobertes de cristalls de calcita.

Bibliografia: 62

1.15 COVA DE SANT OÏSME O DEL PANTÀ

Municipi: Àger

Coordenades: 0°50'50" 42°00'07" 392 m.

Cartografia: Llimiana

Terreny: Calcàries

Situació: En el marge dret de l'embassament de Camarasa, davant de Sant Oïsmè, sota mateix d'una línia elèctrica que travessa el pantà. Normalment coberta per les aigües del mateix.

Espeleometria: 15 m.r. 5 m.d.

Descripció: Petita cavitat excavada entre blocs calcaris semi-cimentats. Sòl cobert per sorra fluvial.

Bibliografia: 5,12,13,15

COVA DE CUCURA

Dades: Prop d'Àger.

Bibliografia: 5,12,13,15

COVA DE L'ARXIPREST

Dades: Una hora al nord de l'Ametlla.

Bibliografia: 5,12,13,15

COVA DE CASTELLS

Dades: A l'Ametlla.

Bibliografia: 5,12,13,15

COVA DELS SANTS

Dades: Territori de l'Ametlla, a mitja hora al nord del poble.

Bibliografia: 5,12,13,15

GRALLER DE FINESTRELLES

Dades: Terme d'Àger, a 1.350 m. en mig de la canal de Finestrelles, -5 m.d. i estreta secció.

Bibliografia: 44

COVA DE LA TORTA

Dades: Cavitat de reduïdes dimensions (8 m.r.) que s'obre en les rodalies de l'agulla del mateix nom.

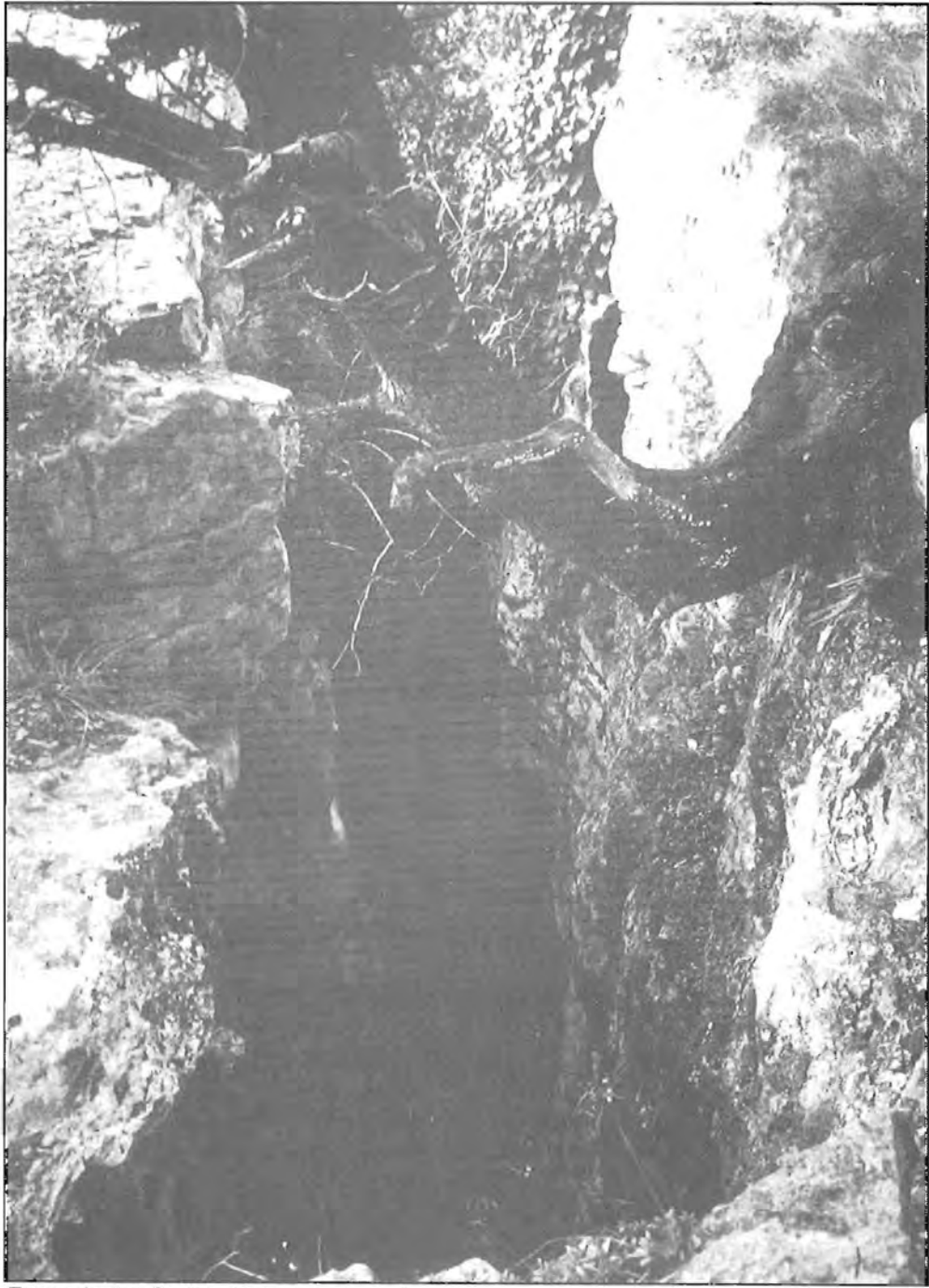
Bibliografia: 5,12,13,15

CAVITATS NO LOCALITZADES:

COVA DEL CAP DEL RAS

Dades: A l'extrem E d'una feixa de 300 metres en el cingle S. del Montsec de Moror, a 1.520 m., -6 m.r.

Bibliografia: 5,12,13,15

Esquerda del Graller, Entrada principal superior.

MONTSEC DE RÚBIES, SECTOR MERIDIONAL

Constitueixen els límits del sector, a més de la carena del Montsec de Rúbies al Nord, la Noguera Pallaresa al oest, el riu Boix a l'est i el barrancs de la Baronia i de les Parades de Sant Pere (Vall de Meià) al sud.

Des del punt de vista administratiu i fora del territori del nucli abandonat de Rúbies, anexionat al municipi de Camarasa-Fontllonga, la resta del sector pertany al terme de Vilanova de Meià.

Cartografia: Mapa del S.G.E. 1:25.000 fulls 65-24 Llimiana i 66-24 Sant Salvador de Toló.

Donades les similituds geològiques dels dos sectors del Montsec, és lògic que les cavitats tinguin també una localització i gènesis similars, la única diferència important la constitueix el Forat de l'Or, cavitat situada encara en el nivell actiu del massís.

Extrem oriental del Montsec de Rúbies, a la dreta Vilanova de Meià, just a sobre la Roca dels Arcs.

2.1 FORAT DE L'OR

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'08" 42°02'24" 355 m.

Cartografia: Llimiana

Terreny: Calcàries

Situació: Al Pas de Terradets, just enfront de la Paret de les Bagasses. Al costat mateix del pont de pedra de l'antic camí d'Àger a Tremp.

Espeleometria: -16.5 m.d. 432 m.r. (gal. inundada: 36 m.d. 157 m.d. total: -52.5 m.d. 589 m.r.)

Descripció: La cavitat té dues boques que es comuniquen als pocs metres, la boca superior dona pas a la galeria principal. Als 200 metres de l'entrada la galeria guanya pendent (aquesta zona pot trobar-se inundada segons l'època); pujant un petit ressalt s'arriba a la primera bifurcació, el conducte de l'esquerra, força pendent, arriba al nivell de l'aigua al cap de 27 metres. Prenent el conducte de la dreta s'arriba al nivell d'aigua al cap d'uns 40 metres, flanquejant per sobre l'aigua es pot pujar per una rampa que dona accés al tercer conducte, sifonant al cap de 60 metres.

Morfogènesi: La cavitat es divideix en dues parts, la primera, fins la bifurcació dels conductes sifonants, segueix una junta d'estratificació, en aquesta zona l'aigua circula lliurement. Els tres conductes sifonants, de característiques comunes, formen part de la xarxa activa de conductes a pressió, on hi destaquen gran quantitat d'empremtes de corrent.

Bibliografia: 4,5,12,13,15,24,34,56,71

2.2 COVA DE L'ORELLA

Cavitat destruïda per les obres de la carretera dels Terradets.

BIBLIOGRAFIA: 5,12,13,15,61

2.3 ESQUERDA NOVA DE LA CARRETERA

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 0°52'38" 42°01'22" 380 m.

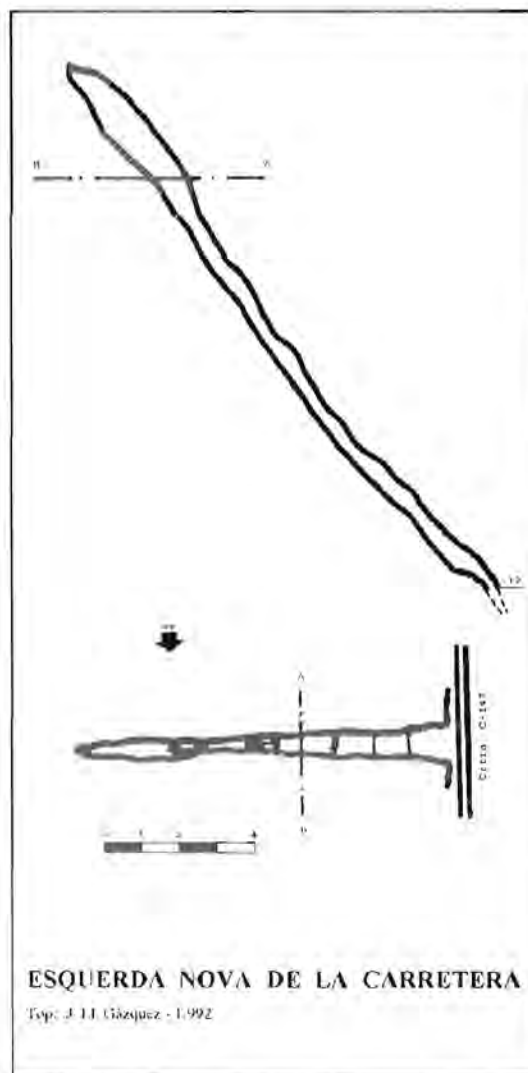
Cartografia: Llimiana

Terreny: Calcàries

Situació: En el congost de Terradets, a peu de carretera i un quilòmetre i mig al nord del pont del Doll.

Espeleometria: -12 m.d.

Descripció: Oberta al exterior al fer les obres de millora de la carretera de Terradets, és tracta d'una esquerda de 12 metres de desnivell i de 30 a 50 cm d'amplada al fons de la qual se sent soroll d'aigua, probablement de filtracions de l'embassament veí.

2.4 AVENC DEL TUB

Municipi: Camarasa-Fontllonga

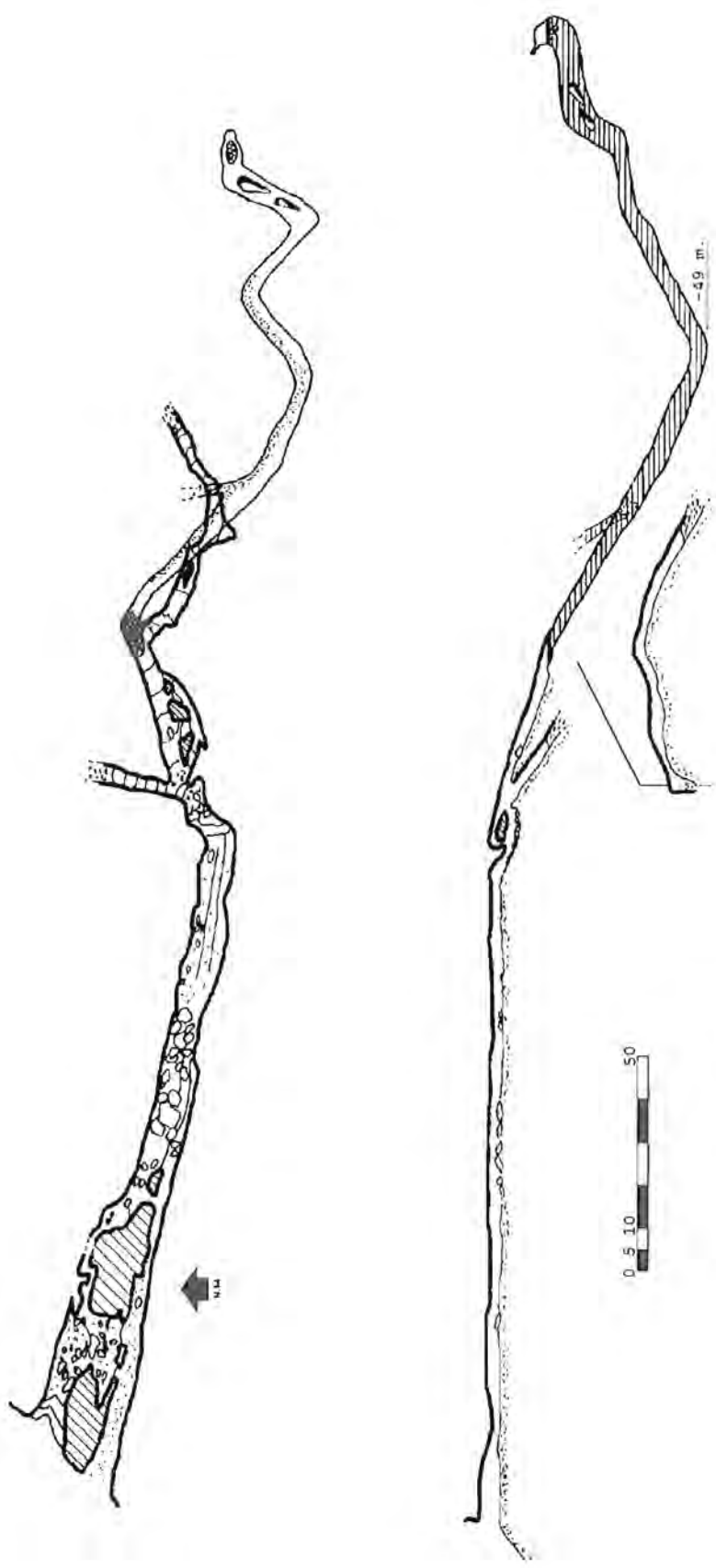
Coordenades: 0°54'48" 42°01'33" 1.260 m.

Cartografia: Llimiana

Terreny: Calcàries

Situació: 10 metres per sota de l'avenc del Mirador, a mitja paret i en el bell mig de la fissura d'accés.

Espeleometria: -20 m.d.??

FORAT DE L'OR

Top: F. Cardona - 1.988 (Sifò: X. Garza - 1.992)

Descripció: Segons referències es tracta d'un únic conducte d'uns 20 metres de desnivell i 30 cm. de diàmetre. Per l'exigüitat de les seves dimensions, no ha pogut ésser visitat per l'autor.

Bibliografia: 5,12,13,15

2.5 AVENC DEL MIRADOR

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°34'48" 42°01'34" 1.270 m.

Cartografia: Llimiana

Terreny: Calcàries

Situació: Al N.de Rúbies, a l'esquerra de la Portella Blanca, penjada uns 25m. per sobre la base del cingle, accessible mitjançant una escalada sense complicacions.

Espeleometria: 15 m.d. (+13 -2) 35 m.r.

Descripció: La boca dona pas a una sala que pel seu extrem oriental queda al peu d'un pouet de 3.5m., pujant-lo i seguint una curta gatera s'arriba a una segona sala que, per un extrem queda obert al mig d'una esquerra, al fons de la qual s'assoleix el final de la cavitat.

Bibliografia: 5,12,13,15,20,34

2.6 COVA B DE LA CANAL DE MIGJORN O COVA DE RÚBIES

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°55'07" 42°01'27" 1.400 m.

Cartografia: Llimiana

Terreny: Calcàries

Situació: Pujant per la canal de Migjorn (immediatament a l'E de la Portella Blanca), i a l'alçada del cingle, aquesta queda partida en dues per un esperó, la cavitat es situa en la paret E de la canal de la dreta i gairebé en el seu inici.

Espeleometria: +9 m.d. 90 m.r.

Descripció: Es tracta de tres cavitats independents, unides dues a dues, en la més septentrional de les quals es troba una petita concavitat de 2 metres de desnivell.

Bibliografia: 5,34

2.7 COVA C DE LA CANAL DE MIGJORN, DEL PROJECTIL O DE LA SAVINA

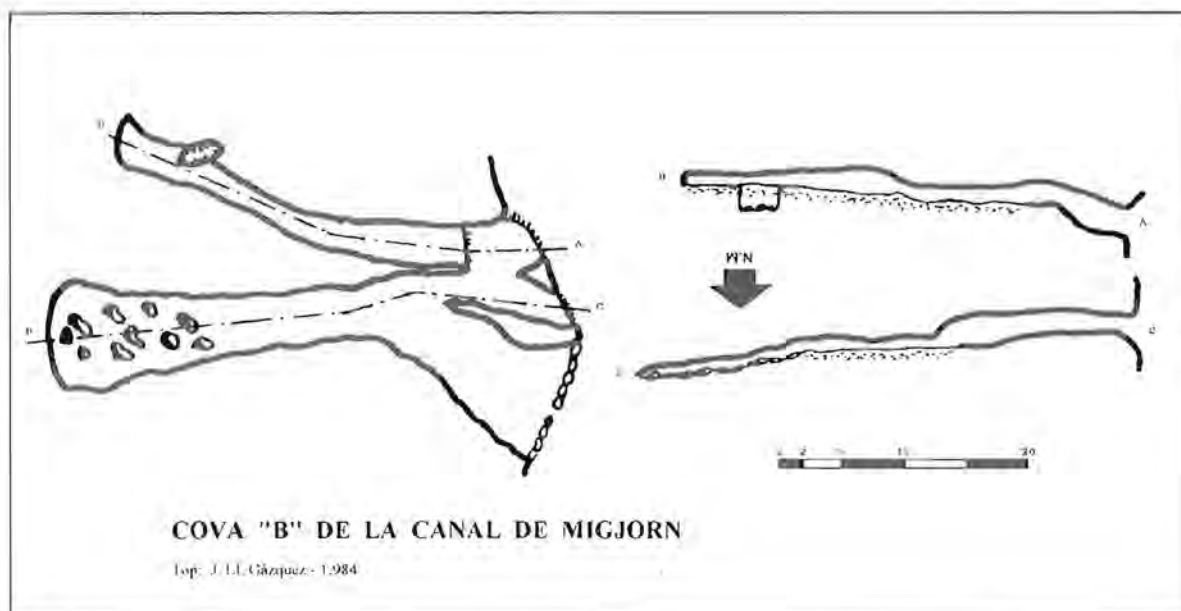
Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°55'06" 42°01'28" 1.430 m.

Cartografia: Llimiana

Terreny: Calcàries

Situació: En la mateixa paret que la cova B i uns 30 metres barranc amunt.

Espeleometria: 10 m.d. (+5,-5) 18 m.r.

Descripció: Cambra única de 18 x 14 m. i de 3 a 5 m. d'alçada, amb un petit conducte vertical en el seu fons que es fa impenetrable als pocs metres.

Bibliografia: 5,34

2.8 FORAT DE LA GRALLERA

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 01°00'02" 42°01'12" 1.300 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

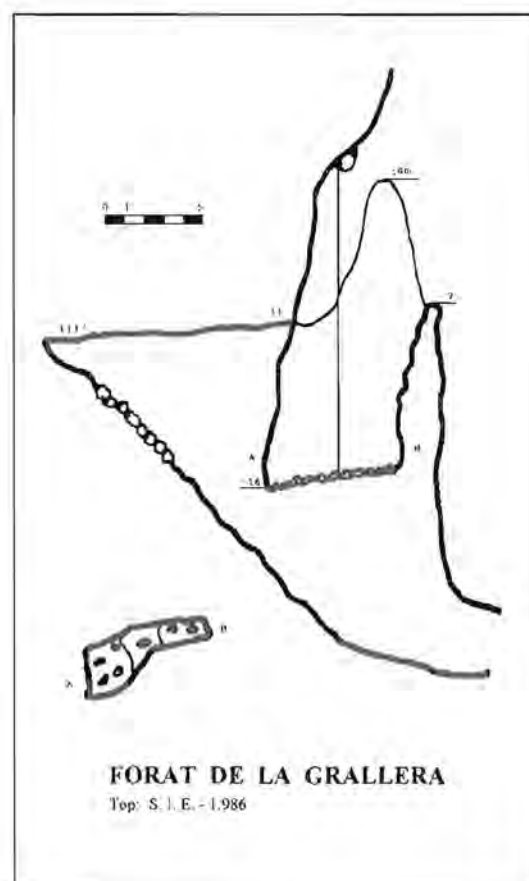
Terreny: Calcàries

Situació: Des del camí que puja a Rúbies i un cop passat la cruïlla de l'ermita de Meià, es segueix fins a trobar un segon trencall a la dreta per on es puja fins una nova cruïlla a l'esquerra, des d'ací s'haurà de pujar recte cap al cingle on hi ha un pas de torrentera que ens situa sota la cavitat.

Espeleometria: -16 m.d.

Descripció: La boca de la cavitat, de 8 x 3 m., s'obre 25 metres per sobre de la base del cingle i dona pas a un únic pou de 16 metres, que als 7 té un replà que no és altra cosa que la part inferior de la boca d'entrada.

Bibliografia: 65

2.9 QUERANT DE MEIÀ

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°01'06" 42°00'42" 925 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

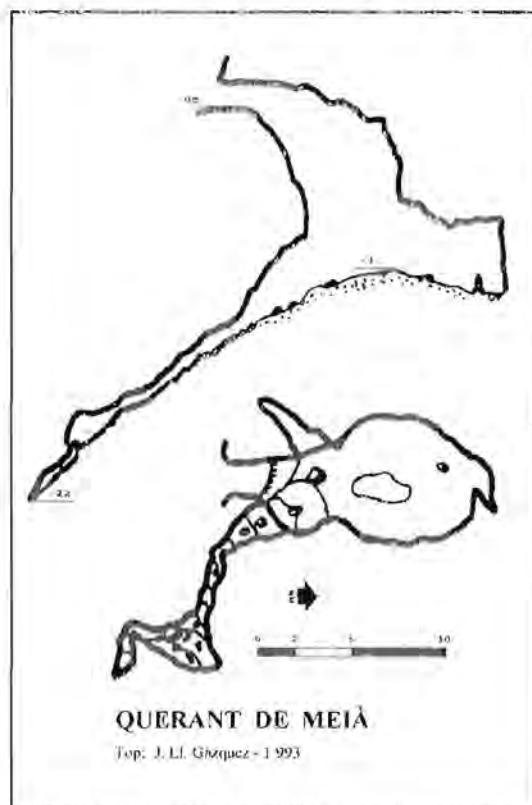
Terreny: Calcàries

Situació: Uns cent metres a l'esquerra de la pista de Rúbies, uns 800 metres després de la cruïlla de l'ermita de Meià, just on després una petita baixada es reprèn la pujada.

Espeleometria: -22 m.d. 38 m.r.

Descripció: La boca d'1.7 x 1.2 s'obre en la part superior de la cambra principal de la cavitat, de 8 x 7 m., amb una vertical d'uns 11 m. Una cascada litogènica cobreix gran part de les parets de la sala. A l'extrem S una galeria descendent, amb el sòl cobert de clastes inestables i de secció reduïda, mena fins una saleta des d'on es pot progressar un cinc metres més fins fer-se impenetrable.

Bibliografia: 5,12,13,15

2.10 AVENC PALLARÈS

Municipi: Vilanova de Meià

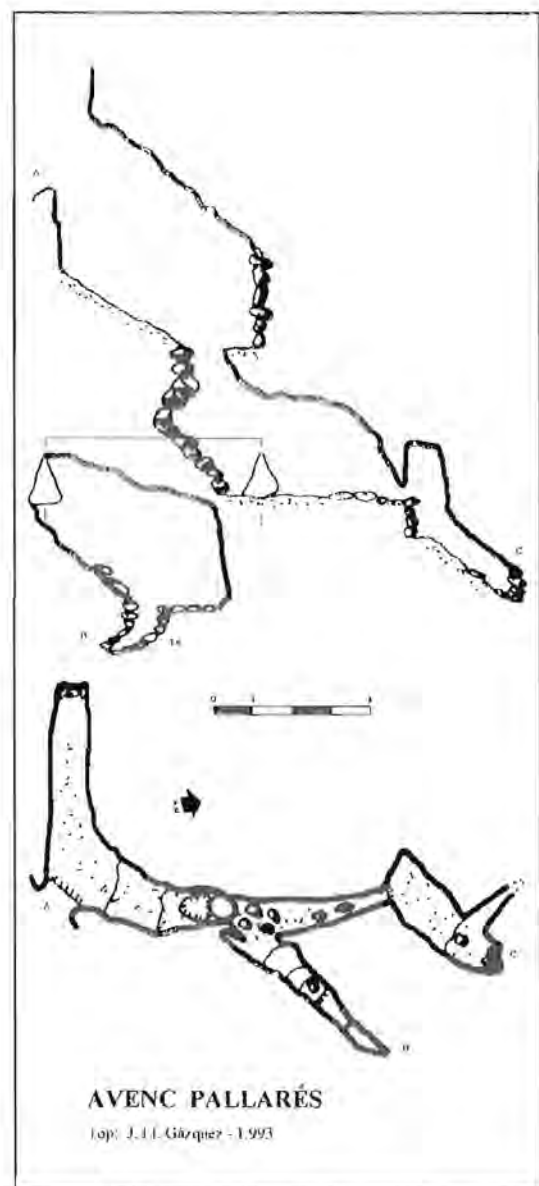
Coordenades: 1°01'21" 42°00'13" 850 m.

Cartografia: St Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: 75 metres per sota de les runes del Castell de Meià, en el vessant SE i just per sota d'una plataforma causada pel desplaçament del rocam que ha originat la cavitat.

Espeleometria: -13 m.d. 27 m.r.

Descripció: Un primer ressalt de 2 metres permet accedir a l'esquerda principal, d'uns 2 m. d'amplada, al cap de 5 metres aquesta s'estreny i després d'un segon ressalt de 4 m. es bifurca, essent la de la dreta la que assoleix la màxima fondària de 13 m.

Bibliografia: 5,12,13,15

2.11 COVA DEL CASC

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°01'24" 42°00'15" 860 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: A l'extrem N de la plataforma on es situa l'avenc Pallarès, en el vessant del Riu Merler.

Espeleometria: -6 m.d. 9 m.r.

Descripció: Petita cavitat entre els blocs de la fi de l'esquerda de desplaçament.

Bibliografia: 5,12,13,15

2.12 ESQUERDA DEL BARRANC DE PAÚS

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°01'38" 42°00'46" 800 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

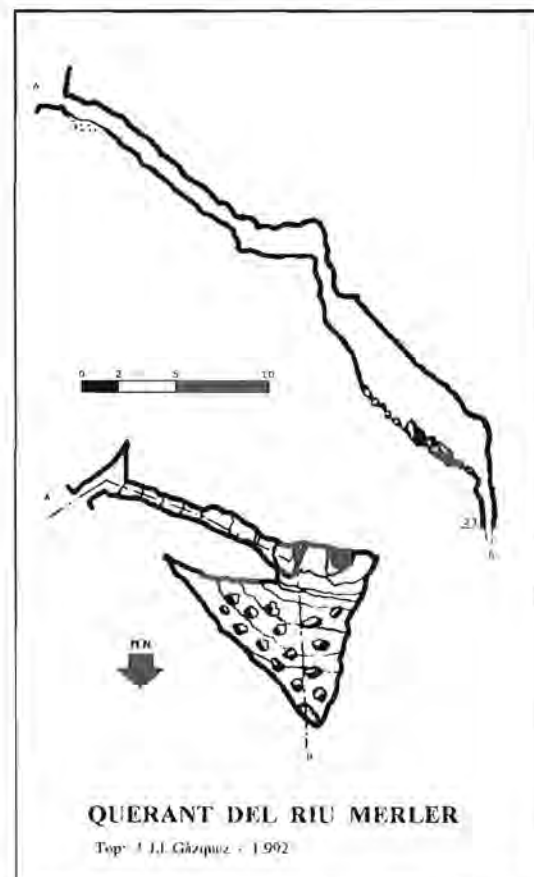
Terreny: Calcàries

Situació: En el marge esquerre del barranc de Paús, 50 metres aigües amunt de la pista de l'ermita de Meià.

Espeleometria: -13 m.d. 27 m.r.

Descripció: Esquerda a cel obert en un 80 % del seu recorregut.

Bibliografia: 58

2.13 QUERANT DEL RIU MERLER O AVENC DEL PIC

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°01'46" 42°00'16" 660 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: Boca oberta al fer la carretera de Vilanova de Meià a l' Hostal Roig, a 500 m. de Vilanova.

Espeleometria: -23 m.d. 35 m.r.

Descripció: Boca petita seguida d'una estreta galeria descendent fins una saleta, on un pas vertical i estret dona accés a la sala terminal de 12 x 10 en fort pendent descendent.

Bibliografia: 5,12,13,15

2.14 QUERANT PETIT DE PAÚS

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°01'31" 42°01'18" 1.010 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

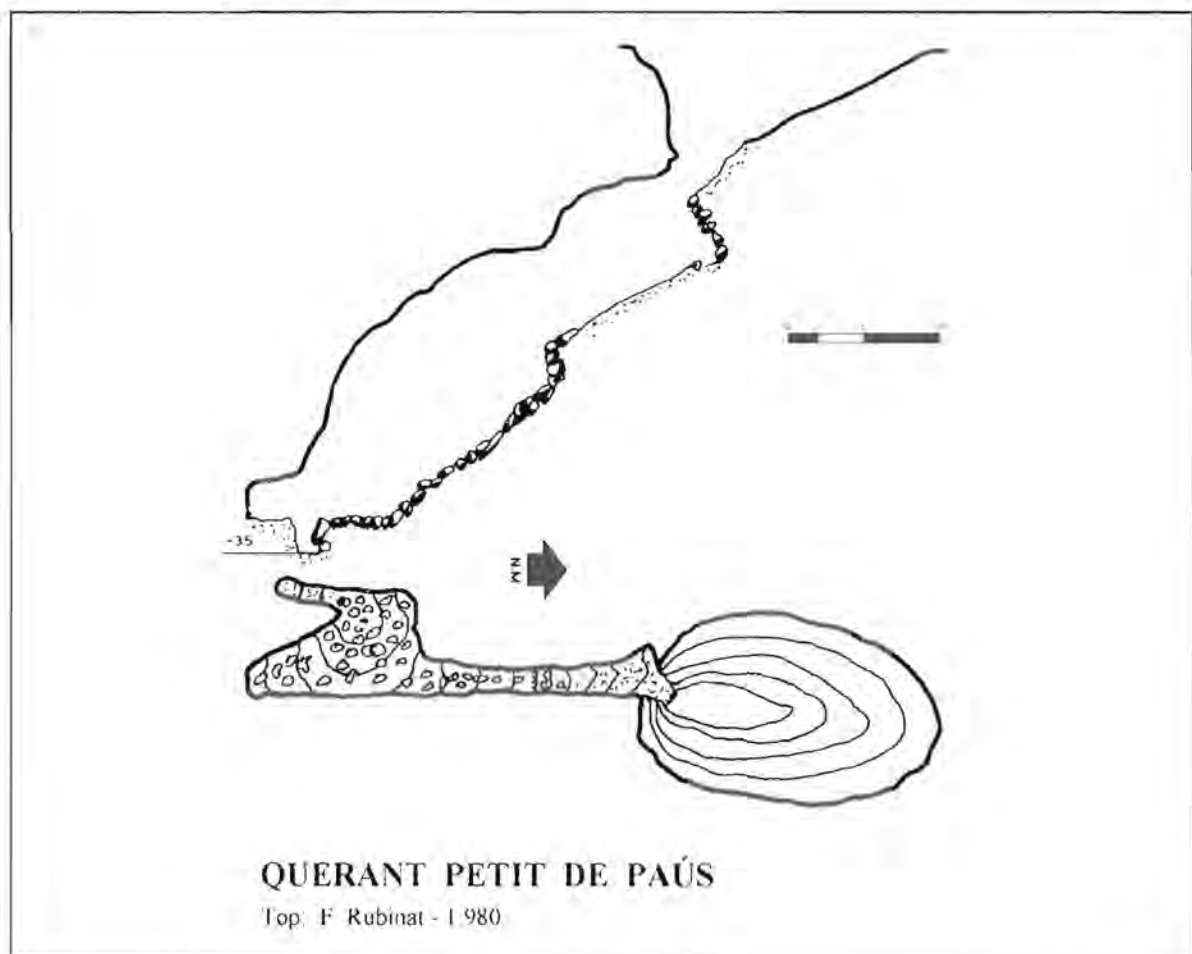
Terreny: Calcàries

Situació: Al S-E del Pas de les Eugues, en el planell format en la cota 1.022, al costat d'una carbonera.

Espeleometria: -35 m.d. 57 m.r.

Descripció: La boca de la cavitat s'obre en el fons d'una dolina de 20x13 m., després d'un primer ressalt de 10 m., una rampa ens condueix fins el fons, essent aquest el punt de màxima amplada amb 8 m.

Bibliografia: 5,12,13,15,55

2.15 QUERANT GRAN DE PAÚS

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°01'34" 42°01'15" 975 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: 180 m. al S-E del Querant Petit, en mig dels matolls que amaguen totalment la boca de la cavitat.

Espeleometria: -83 m.d. 194 m.r.

Descripció: La boca de 5x2.5m dona pas a un pou de 7.5m i la galeria principal, d'uns 2.5m. d'amplada mitja i en fort pendent descendent, tallada per una segona vertical de 6 m. i alguns ressals fins la cota -45, a partir d'aquest punt puja lleugerament per tornar a davallar fins la cota -48 on cal superar una vertical ascendent entre blocs inestables per accedir a la galeria superior d'uns 30 metres de recorregut. A partir de la cota -45 una galeria descendent a l'esquerra mena, entre rampes, ressals i un parell de passos estrets, a la cota màxima de la cavitat.

Bibliografia: 5,12,13,15,55,70

Querant Gran de Paús, Pou d'entrada.

CAVITATS NO LOCALITZADES

COVA DEL CRISTALL

Dades: Al SW de Rúbies, al barranquet que travessa el vell camí de la pedrera.

Bibliografia: 5

AVENC SENSE NOM

Dades: A prop de Rúbies, al SW. Petita cavitat tectònica on sembla perdre's un petit curs d'aigua. Podria tractar-se de l'anterior.

Bibliografia: 5,12,13,15

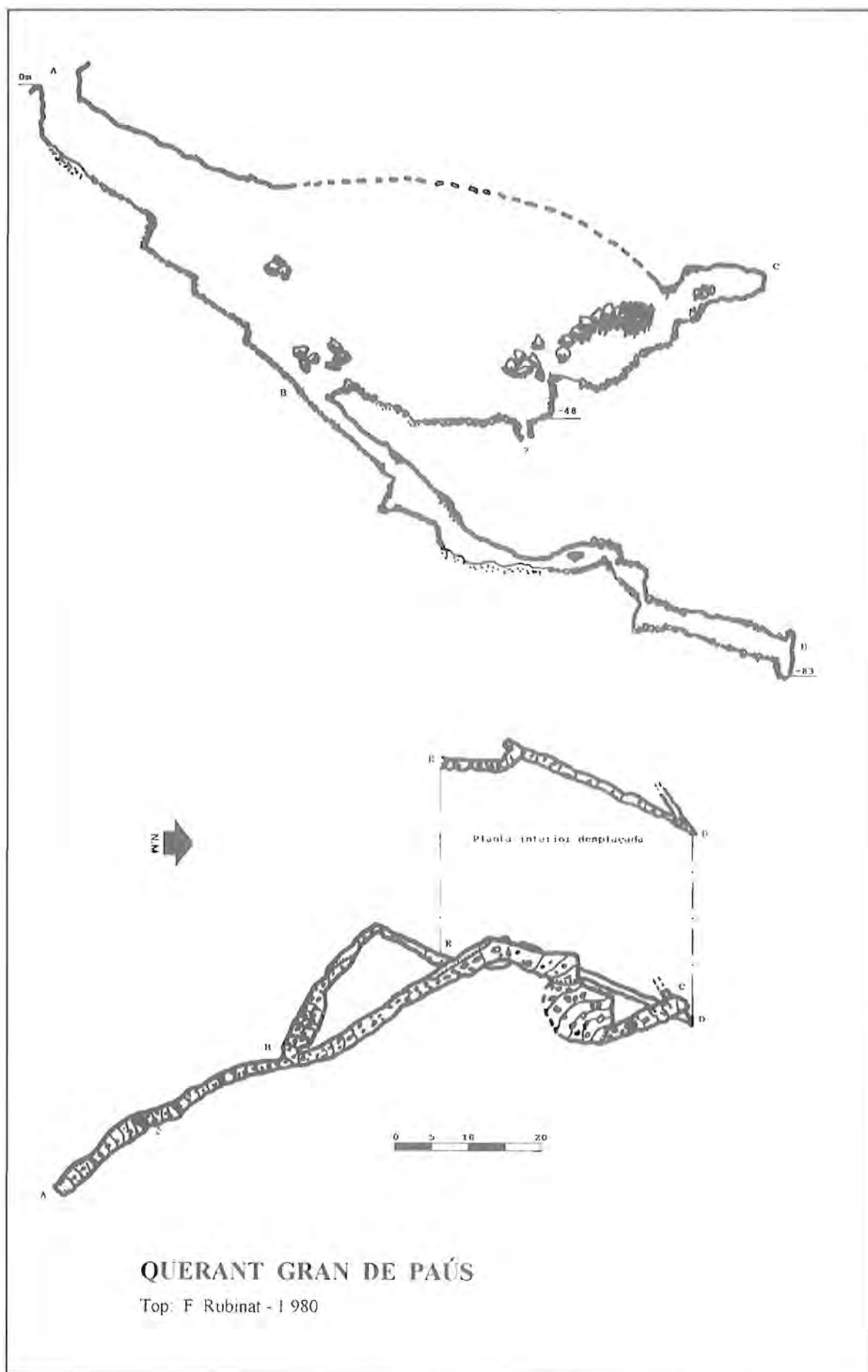
COVA D'EN QUINQUILLA

Dades: Prop de Vilanova, al N. D'uns 30 m. de recorregut, concrecionada i amb argila de descalcificació.

Bibliografia: 5,12,13,15

Querant Gran de Paús, galeria superior.

SERRES ORIENTALS

El tram Riu Boix - Coll de Comiols constitueix l'extrem oriental de la Serra de Montsec, amb una estructura geològica idèntica als dos primers sectors del Catàleg en el límit occidental, poc a poc va davallant fins endinsar-se sota els conglomerats terciaris del Mig Rialb. En el límit nord-est del Sector i de la comarca, afloren de nou les calcàries en la superfície d'erosió de la Serra de Sant Marc.

El sector comprèn territoris dels termes de Vilanova de Meià, Artesa de Segre i Baronia de Rialb. Tanmateix s'ha inclòs el territori del despoblat de Montodó, que malgrat pertànyer al municipi d'Isona, geogràficament és dins la comarca de la Noguera.

Cartografia: Mapa del S.G.E. 1:25.000 full 66-24 Sant Salvador de Toló i 1:50.000 fulls 33-13 Artesa de Segre i 34-12 Oliana.

Les cavitats es localitzen en varies zones aïllades com són: d'una banda els cingles del Castellar i el Cogulló, d'una altra l'extrem oest de la serra de Sant Marc, on les cavitats es situen al voltant d'una gran esquerda tectònica de desplaçament; finalment en els conglomerats, disposats entre aquestes dues zones calcàries, sovintegen, a més d'alguns fenòmens aïllats a la seva part superior, balmes de grans i mitjanes dimensions generades per l'erosió fluvial dels estrats més febles, destacant entre elles per la seva magnitud el despoblat troglodita de la Vansa. Altres balmes nomenades en anteriors catàlegs són: Coves de Montadó, Joan Pau i Balma de Gramenet en la conca del barranc de Font Freda, Cova dels Moros en el barranc de les Àligues i Les Tres Coves en el barranc de la Coveta.

Entrada meridional del congost del Pas Nou, a la dreta els cingles de la serra de Castellar.

ZONA PAS NOU - COMIOLS

3.1 COVA DE L'AIGUA DEL PAS NOU

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°02'20" 42°01'27" 1.080 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

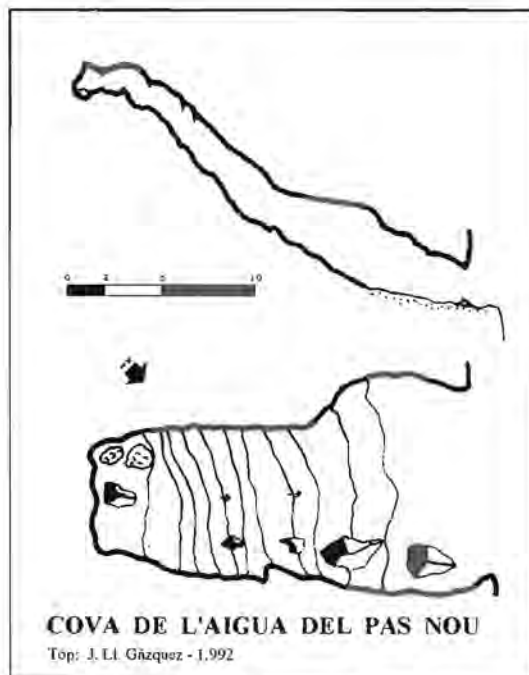
Terreny: Calcàries

Situació: Gairebé dalt de tot del cingle E del Pas Nou. A la cota 1.155 i de S a N es troben dues torres d'Alta Tensió i una antiga fortificació de combat, entre aquesta darrera i la segona torre cal redreçar-se cap el cingle a trobar un sender marcat amb fites que mena a la boca de la cavitat.

Espeleometria: +12 m.d. 27 m.r.

Descripció: Galeria única de 8 a 12 metres d'amplada, ascendent i amb el sòl format per una colada, al extrem superior de la qual s'hi troben un parell de gours on s'acumula l'aigua que dona nom a la cavitat.

Bibliografia: 5,12,13,15,64

3.2 QUERANT 1 DEL PAS NOU

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°02'14" 42°01'37" 980 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: En el marge dret del barranc del Pont del Pas Nou, per accedir-hi cal prendre un sender que s'enfila pel cantell del cingle, fins arribar al segon pas que permet situar-se en el seu peu. La cavitat s'obre a pocs metres d'aquest punt.

Espeleometria: -13 m.d. 42 m.r.

Descripció: La boca, de 2 x 0,6 metres i mig tapada per la vegetació, dona pas a un únic pou de 12 metres i una planta de 4 x 6 m. La base contacta amb una galeria d'orientació SW-NE, que perd dimensions ràpidament fins els 0,5 x 0,4 m., fent-se impenetrable als 22 metres. Un segon conducte de reduïdes dimensions, també a la base del pou, i un tercer enfront de la boca d'aquest conformen la resta de la cavitat.

Bibliografia: 5,12,13,15,64

3.3 COVA AVENC DEL PAS NOU

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°02'11" 42°01'12" 875 m.

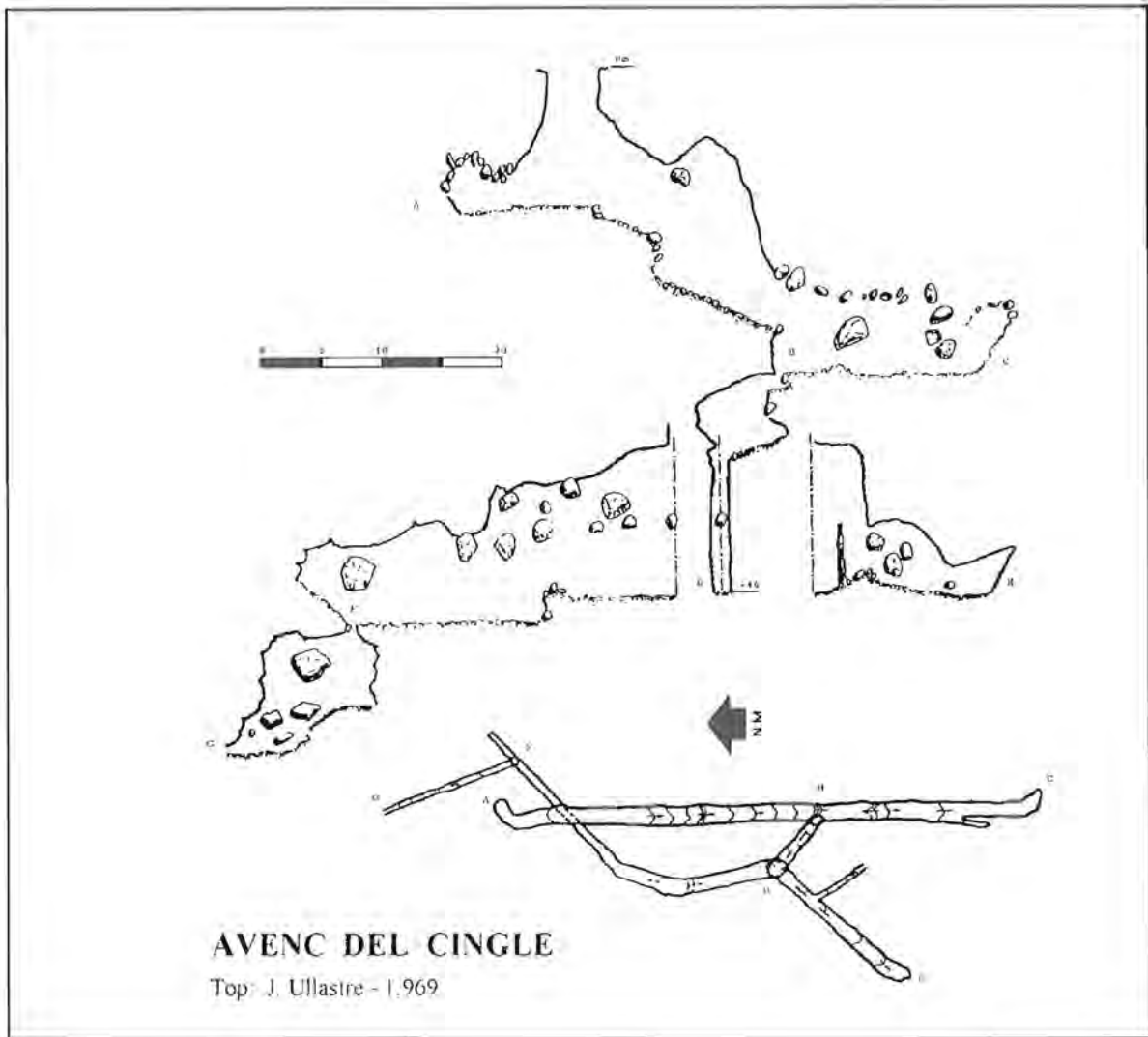
Cartografia: St. Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 500 metres al N de la Font Blanca, a peu de cingle i a la vora d'un sender que surt de la font en direcció al Pas Nou.

Espeleometria: -16 m.d. 27 m.r.

Descripció: Una galeria horitzontal de 17 metres i 70 cms de diàmetre contacta amb una esquerda

d'uns 40 cms per on es pot davallar un 13 metres fins fer-se impenetrable. La cavitat forma part d'un conjunt de sorgències d'un aquífer (Font Blanca) instal·lat en el contacte de les calcàries cretàciques

amb les margues del Santonià i actua com a sorgència temporal, són ben visibles les empremtes de corrent en la part vertical de la cavitat.

3.4 AVENC DEL CINGLE O QUERANT 2 DEL PAS NOU

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°02'15" 42°01'10" 955 m

Cartografia: St. Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: En el cantell del cingle situat al N de la Font Blanca, des d'aquesta cal remuntar vers el cingle que tenim immediatament a sobre, superant-lo per una canal formada entre el cingle i una agulla despresa, seguint per la vora fins arribar a la boca de l'avenc, just darrera d'un monòlit.

Espeleometria: -59 m.d. 109 m.r.

Descripció: El pou d'entrada comunica amb una galeria que, després d'uns ressalts, queda obturada al cap d'uns 20 m. Cal retornar al peu del darrer ressalt on, per una altra diàclasi, trobem un pou partit per un replà, al seu peu i per una nova galeria d'igual morfologia assolim el final de la cavitat,

després de davallar un darrer ressalt.

Bibliografia: 5,12,13,15,35,64,70

3.5 COVA AVENC SENSE NOM

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°02'13" 42°01'05" 900 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: 100 metres al N de la Font Blanca, 40 metres per sobre d'aquesta, al costat d'un dels senders que puguen cap a l'avenc del Cingle.

Espeleometria: -5 m.d. 11 m.r.

Descripció: Petita cavitat oberta entre blocs.

Bibliografia: 5,12,13,15,64

3.6 COVA DE LES MONGES

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°02'52" 42°01'11" 950 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

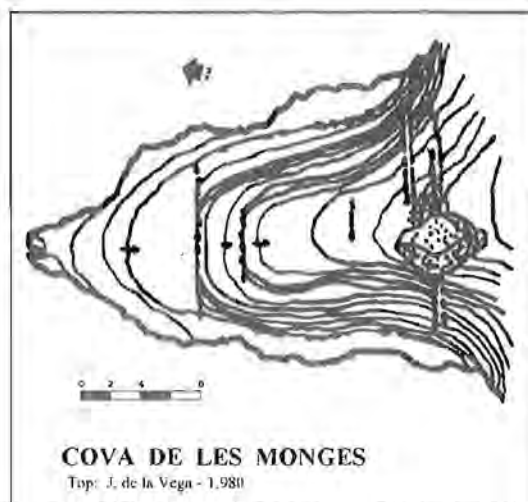
Terreny: Calcàries

Situació: En el cingle S del Castellar, visible des de la pista que, sortint de la font Blanca, es dirigeix en direcció E vers Montodó.

Espeleometria: +15 m.d. 30 m.r.

Descripció: Gran balma de 32 m. d'amplada per 38 m. d'alçada en la seva boca, amb el sòl en fort pendent ascendent i tallat per dos ressalts que formen altres tantes plataformes a 6 i 12 metres. Important jaciment arqueològic.

Bibliografia: 8

3.7 BALMA DEL COGULLÓ

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°02'26" 41°59'55" 985 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: A peu del cingle del Cogulló, vessant sud, sota mateix del vèrtex geodèsic.

Descripció: Balma de 11 x 6 x 7 m.

Bibliografia: 5,12,13,15

3.8 COVA DE L'OS

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°02'04" 42°00'16" 750 m.

Cartografia: St. Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

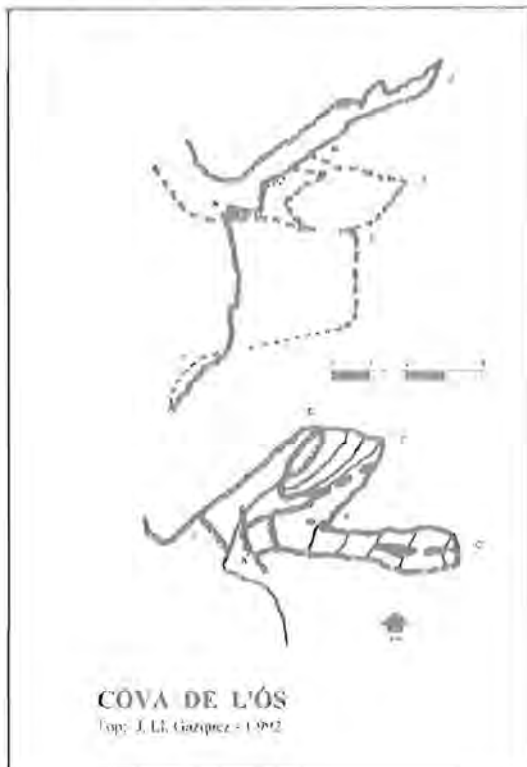
Situació: En el vessant W de la Serra del Cogulló,

davant de la Font de l'Edra, penjada sobre la base del Cingle i visible des de la carretera de Vilanova a l'Hostal Roig.

Espeleometria: +8 m.d. 26 m.r.

Descripció: Galeria d'entrada de 5 metres que, pel seu sostre i mitjançant un pas estret, comunica amb la superior, de 14 metres de recorregut i oberta sobre la boca pel seu extrem inferior.

Bibliografia: 5,12,13,15,51

3.9 QUERANT DELS PICALTS O DELS CARRERS DE LLUÇARS

Municipi: Vilanova de Meià

Coordenades: 1°03'29" 41°59'40" 730 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Al N. de Lluçars. Prenent el camí de Can Batistó i arribats a una línia d'alta tensió, cal pujar fins la primera torre, des d'on un sender mena a la boca de la cavitat, travessant primer una barrancada a l'est i endinsant-se després en una esquadra del cingle (Els Carrers de Lluçars).

Espeleometria: -27 m.d. 110 m.r.

Descripció: Una galeria de petites dimensions i en fort pendent accedeix a la cambra principal de la part superior de la cavitat, un enfonsament en

l'extrem N permet assolir les dues esquerdes paral·leles que conformen la part inferior, mitjançant quatre passos d'exigües dimensions. La cavitat és la prolongació soterrada de l'esquerda exterior, d'orientació SW-NE, plena de productes clàstics que formen diverses pseudogaleries interconnectades.

Bibliografia: 3,5,12,13,15

3.10 POU DE LA COLLADA

Municipi: Artesa de Segre

Coordenades: 1°05'15" 42°03'10" 1.110 m.

Cartografia: Sant Salvador de Toló

Terreny: Calcàries

Situació: Al costat sud d'una pista que surt del repetidor telefònic del Coll de Comiols, a 500 metres d'aquest.

Espeleometria: -13 m.d.

Descripció: Cavitat formada per dos fusos que contacten per la seva base. Forma part d'un conjunt de fenòmens d'absorció dels quals aquest és el més desenvolupat.

Bibliografia: 5,12,13,15,47

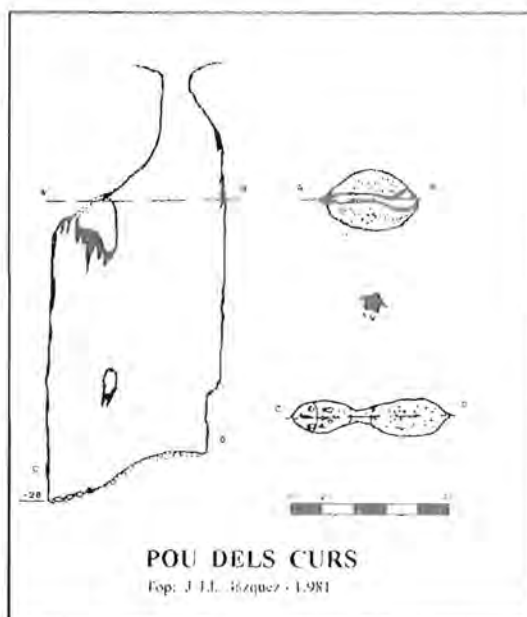
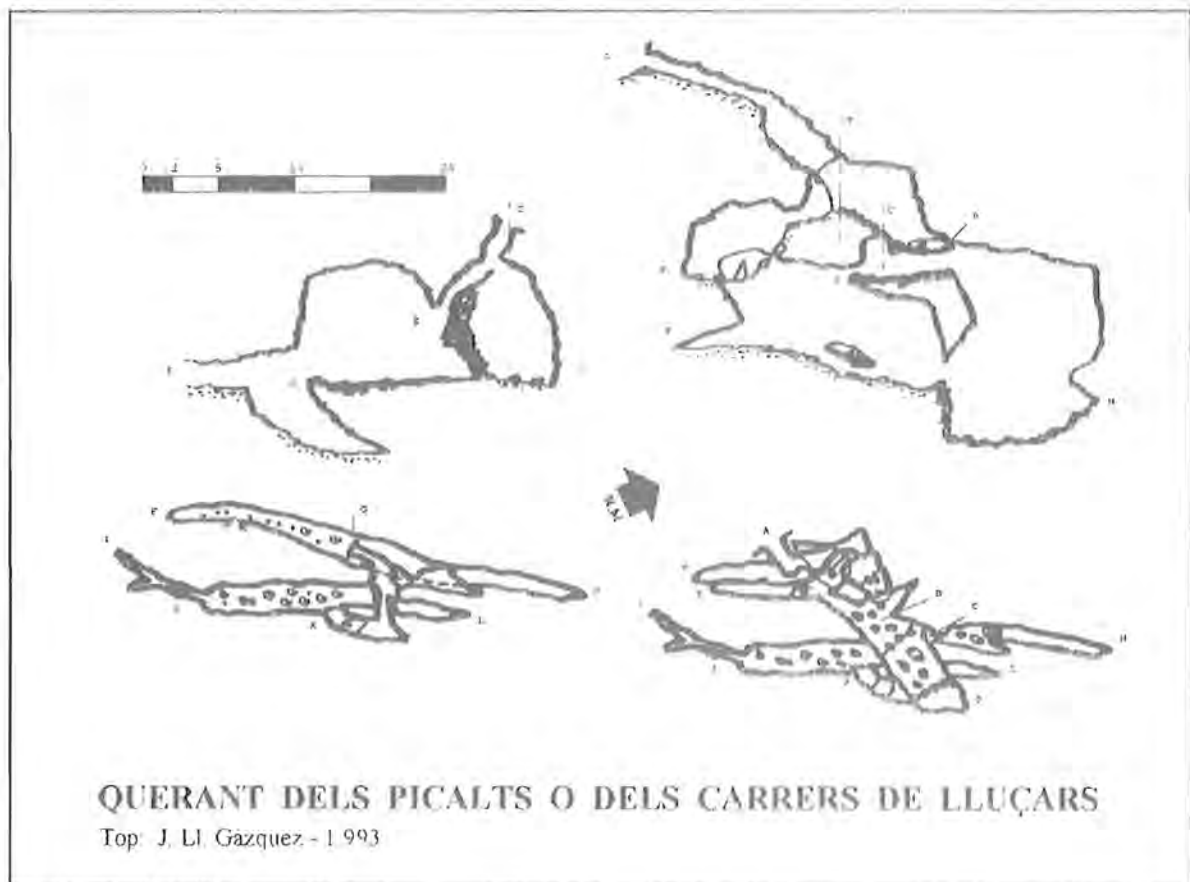

3.11 POU DELS CURS

Municipi: Artesa de Segre

Coordenades: 1°05'23" 42°02'24" 992 m.

Cartografia: Sant Salvador de Toló

Descripció: La boca, d'1.7x1 m., dona pas a un pou de 25 m. amb un replà als 8m. Uns metres més avall es comunica amb un altre pou molt més concrecionat que assoleix la fondària màxima de 28 m.

Bibliografia: 5,12,13,15,23,47

3.12 COVA DEL BARRANC DE FONTFREDA

Municipi: Isona

Coordenades: 1°05'07" 42°01'00" 705 m.

Cartografia: Sant Salvador de Toló

Situació: En el marge dret del barranc de Fontfreda, al peu de Montodó, accessible des de la balma de Can Gramenet.

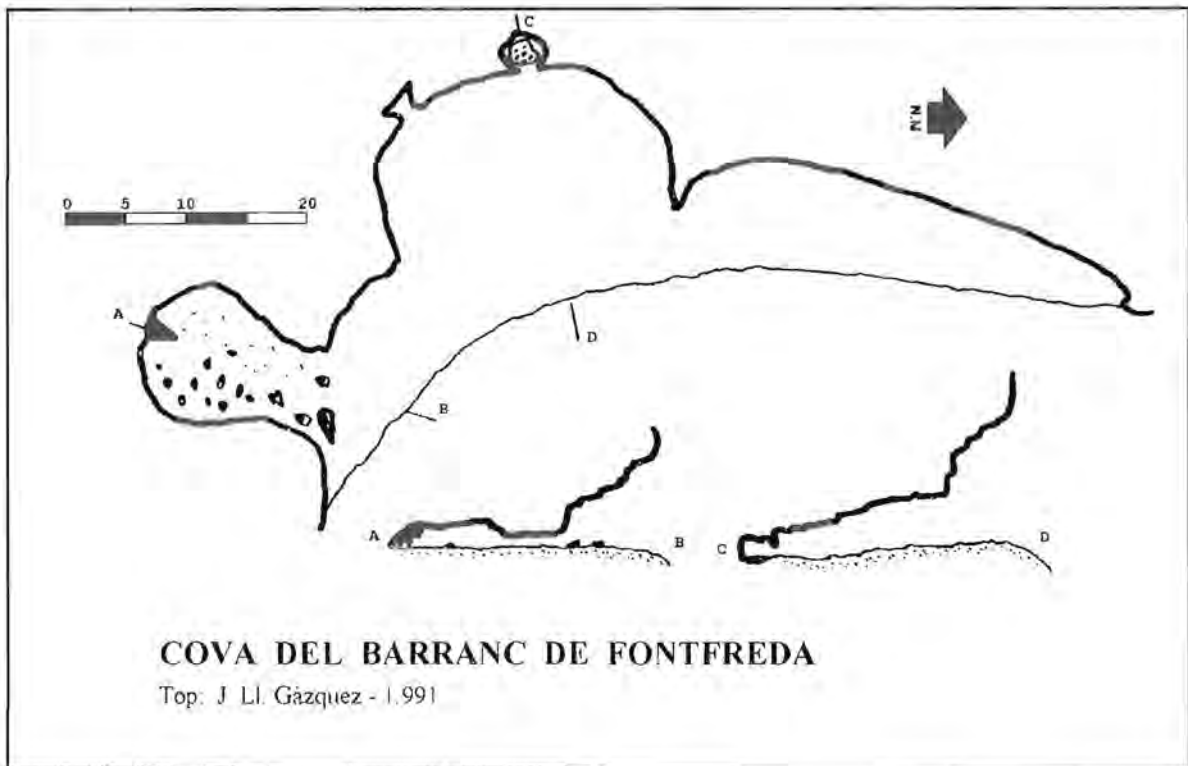
Descripció: Balma de 80 metres d'amplada amb algunes saletes annexes.

Terreny: Conglomerats

Situació: A l'W de Can Ribera, cota 1.067, a l'altre costat del torrent de la Jona i en els plans d'un serrat delimitat per aquest i un afluent seu, al bell mig d'un grup d'alzines.

Espeleometria: 28 m.d.

CAVITATS NO LOCALITZADES

COVA FOSCA DE VILANOVA

Dades: Una hora a l'est de Vilanova de Meià, entrada triangular en el fons d'una depressió.

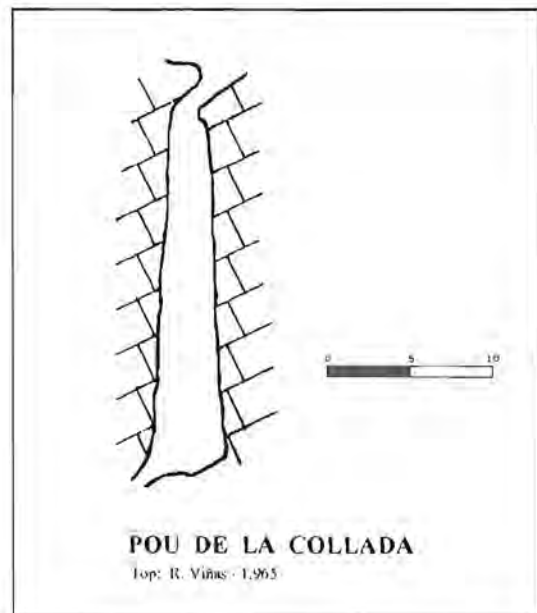
Bibliografia: 5,12,13,15

AVENC DE BONREPÒS

Dades: A 1.500 metres del Comiols seguint el camí de l'església de Sta. Anna, 100 metres per sobre d'aquest.

Bibliografia: 5,12,13,15,47

ZONA COMIOLS - SANT MARC

3.13 POU DELS GRAELLS

Municipi: Baronia de Rialb

Coordenades: 1°07'37" 42°04'07" 1.210 m.

Cartografia: Sant Salvador de Toló

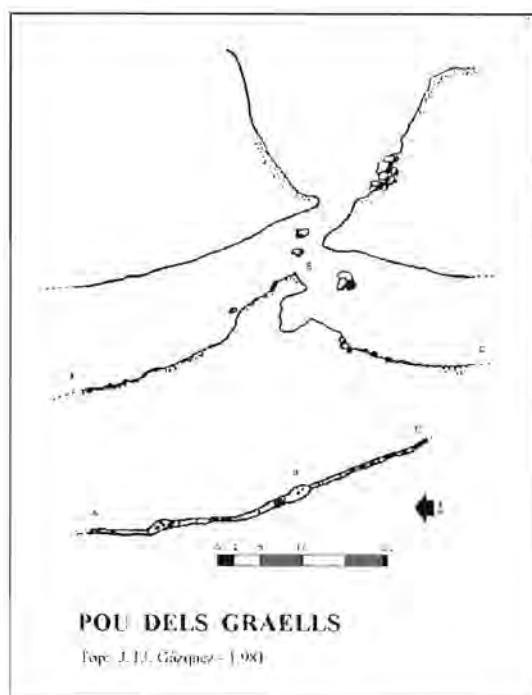
Terreny: Conglomerats

Situació: En els plans superiors de la serra de Comiols, uns 5 metres sobre la pista militar del Coll de Comiols a la Rua i a uns 6 Km. de la cruïlla.

Espeleometria: -40 m.d. 55 m.r.

Descripció: Boca de 23 x 4 m. en forma d'embut, de 26 m. de fondària; a partir d'aquest punt i en direcció N. segueix la galeria, estreta i alta, en sentit descendent fins fer-se impenetrable; cap al S. i després d'un ressalt de 6 m., es pot continuar una vintena de metres fins que, per l'estretor, es fa també impracticable.

Bibliografia: 12,13,15,23,47

3.14 AVENC DEL CASTELL DE TARABAU

Municipi: Baronia de Rialb

Coordenades: 1°09'45" 42°00'34" 960 m.

Cartografia: Oliana

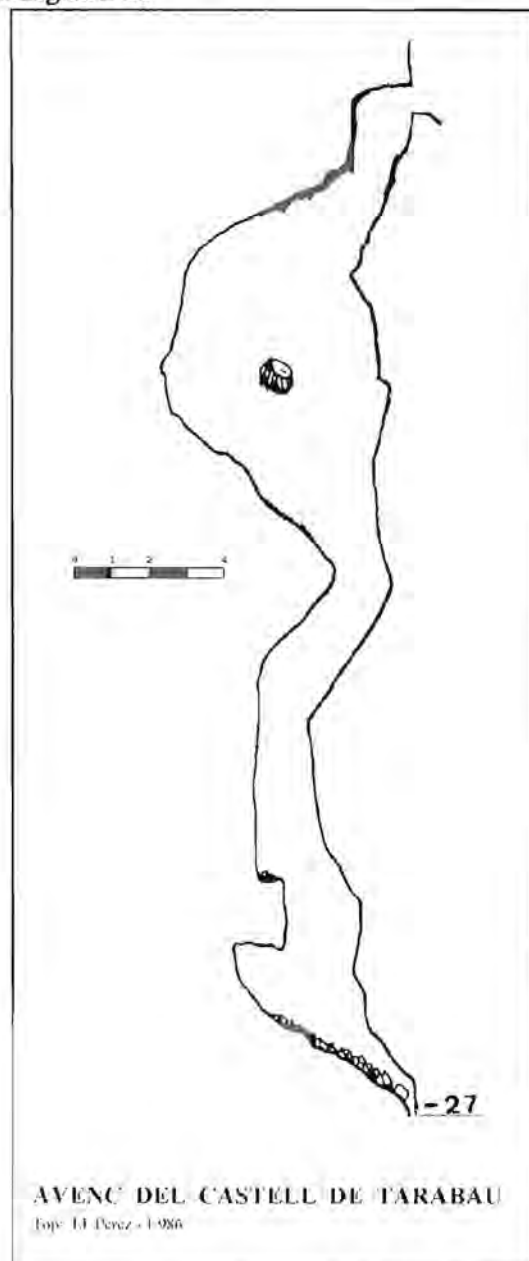
Terreny: Conglomerats

Situació: Des de la casa del Cerdanyés és visible el turó de conglomerat nomenat Castell de Tarabau, la boca de la cavitat és situada per sota i enfront de l'arcada que assenyala l'única entrada al Castell.

Espeleometria: -27 m.d.

Descripció: La cavitat és constituïda per una esquerdada, formada probablement per la distensió del propi cingle, el procés reconstructiu és incipient en la part superior, un cop traspassada la boca, d'un metre de diàmetre, es troba l'únic pou de 27 m.

Bibliografia: 35

3.15 AVENC DEL MORT

Municipi: Baronia de Rialb

Coordenades: 1°13'34" 42°02'58" 985 m.

Cartografia: Oliana

Terreny: Calcàries

Situació: Al SW del Puig de Sant Marc es situa una zona caracteritzada pel suau pendent cap a l'W i solcada per un conjunt d'esquerdes de direcció general E-W. La cavitat es localitza en l'extrem NW, i uns 15 metres al N, de l'esquerda de majors dimensions del sector.

Espeleometria: -23 m.d. 15 m.r.

Descripció: La boca de 0.5 x 0.4 metres es troba en el fons d'una esquerda de 3 metres de fondària. Seguint la diàclasi generadora, d'una amplada màxima d'un metre, i mitjançant tres verticals de 7,8 i 5 m. s'arriba al punt on la cavitat es fa impenetrable per la seva estretor.

Bibliografia: 49

3.16 COVA DEL PLA

Municipi: Baronia de Rialb

Coordenades: 1°13'37" 42°02'54" 1.005 m.

Cartografia: Oliana

Terreny: Calcàries

Situació: Al nord de l'anterior, en un petit pla herbós, boca semi-tapada per la vegetació, a l'extrem W d'una esquerda.

Espeleometria: -5 m.d. 12 m.r.

Descripció: Galeria única descendent de 12 metres.

Bibliografia: 49

3.17 COVA DEL QUINTO

Municipi: Baronia de Rialb

Coordenades: 1°13'44" 42°02'53" 1020 m.

Cartografia: Oliana

Terreny: Calcàries

Situació: Al NE de les anteriors, oberta en el fons de la segona esquerda que es troba pujant des del Mas de l'Arzosa, al nord de la Serra.

Espeleometria: -15 m.d. 25 m.r.

Descripció: Un cop en el fon de l'esquerda una gatera en fort pendent permet assolir la galeria principal de la cavitat, de 15 metres de recorregut i uns 3 d'amplada, amb el sòl totalment ocupat per materials clàstics.

Bibliografia: 49

Terreny: Calcàries

Situació: En la carena del Puig de Sant Marc.

Espeleometria: -38 m.d. 30 m.r.

Descripció: La rampa d'entrada permet accedir al primer pou, de 18 metres, amb la base coberta de blocs els quals donen un relleu molt accidentat. un pas estret a la fi d'aquest tram desemboca al mig d'un pou (vertical de 8 metres); enmig d'un caos de blocs inestables es pot baixar un parell de ressalts, de 4 i 7 m., arribant a la cota màxima de la cavitat.

Bibliografia: 42

3.19 FOU DEL DRING O AVENC PAU ESTEVE

Municipi: Baronia de Rialb

Coordenades: 1°13'52" 42°02'55" 968 m.

Cartografia: Oliana

Terreny: Calcàries

Situació: Sembla localitzar-se a uns 30 metres de l'avenc del Mort.

Espeleometria: -25 m.d. 43 m.r.

Descripció: Cavitat estructurada, com totes les del sector, sobre una esquadra E - W. Una boca de 3.5 x 1 m. dona pas a un pou de 15 m. i desemboca en una planta de 8 x 2, ocupada per un con d'enderroc, per l'extrem oriental els blocs que tapen l'esquerda permeten el pas fins la fondària màxima de 25 m. Mitjançant una curta grimpada hom pot prosseguir encara uns 10 metres més.

Bibliografia: 14

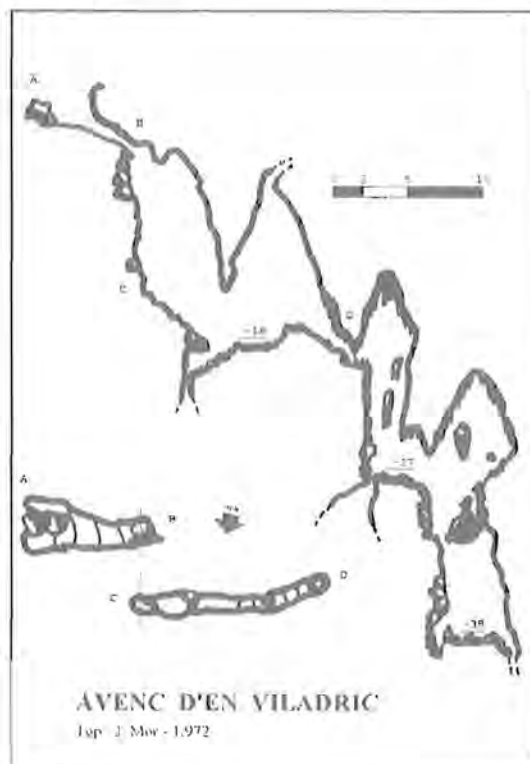
CAVITATS NO LOCALITZADES:

3.18 AVENC D'EN VILADRIC

Municipi: Baronia de Rialb

Coordenades: 1°13'38" 42°02'47" 949 m.

Cartografia: Oliana

VALL DEL SEGRE

3.20 COVA DELS BRAUS

Municipi: Artesa de Segre

Coordenades: 1°04'45" 41°56'55" 380 m.

Cartografia: Artesa de Segre

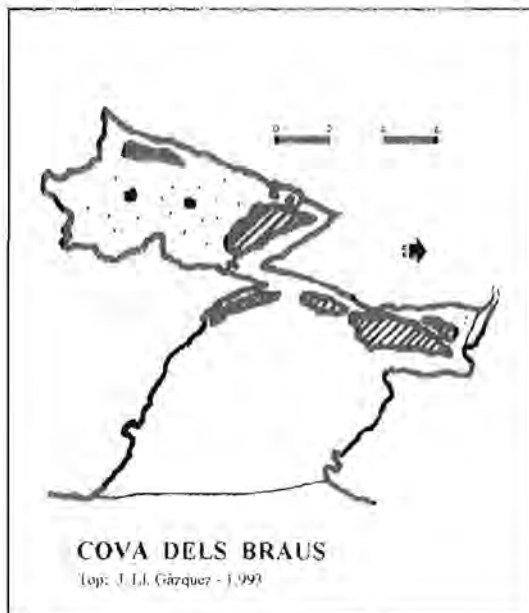
Terreny: Calcàries

Situació: En el vessant dret del barranc de Segués, 10 metres per sobre del tàlveg, 200 metres després del restaurant Sant Jordi (Crtra C-1412) surt el camí de servei d'una torre d'alta tensió situada en el cantell de la gorja cal baixar fins el llit del barranc i remuntar-lo fins arribar a l'alçada de la següent torre, sota la qual s'obre la cavitat.

Espeleometria: 36 m.r.

Descripció: Cavitat de 7 metres de diàmetre, oberta a l'exterior per una boca de 7 x 4, on s'aboquen un conjunt de petits conductes intercomunicats, un d'ells dóna accés a la cambra superior, de sostre baix i de característiques similars a la resta de la cavitat.

Bibliografia: 5,12,13,15

3.21 ESQUERDA DE LA PENYA DEL DONZELL

Municipi: Artesa de Segre

Coordenades: 1°07'12" 41°58'38" 520 m.

Cartografia: Artesa de Segre

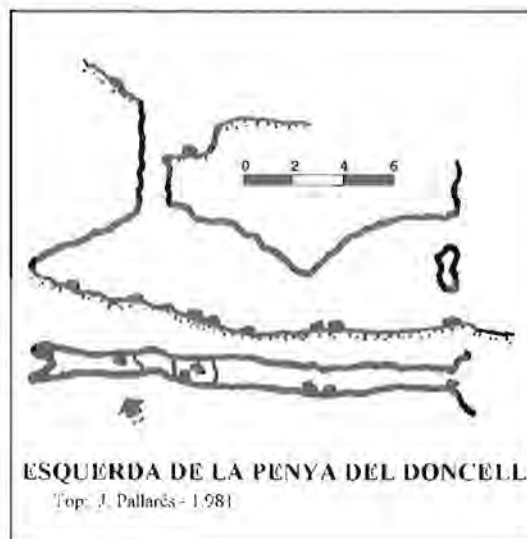
Terreny: Calcàries

Situació: Al NW de Montmagastre, tot anant cap a Can Puitarró, prop d'una balma i al peu d'una roca anomenada Penya del Donzell.

Espeleometria: 17 m.r. 8 m.d.

Descripció: Es tracta d'una galeria de 17 metres, seca i sense litogènesis, a la part final un pou ascendent de 8 m. dóna a l'exterior. L'amplada mitjana de la cavitat és d'un metre.

Bibliografia: 45

3.22 COVA DELS GITANOS

Municipi: Artesa de Segre

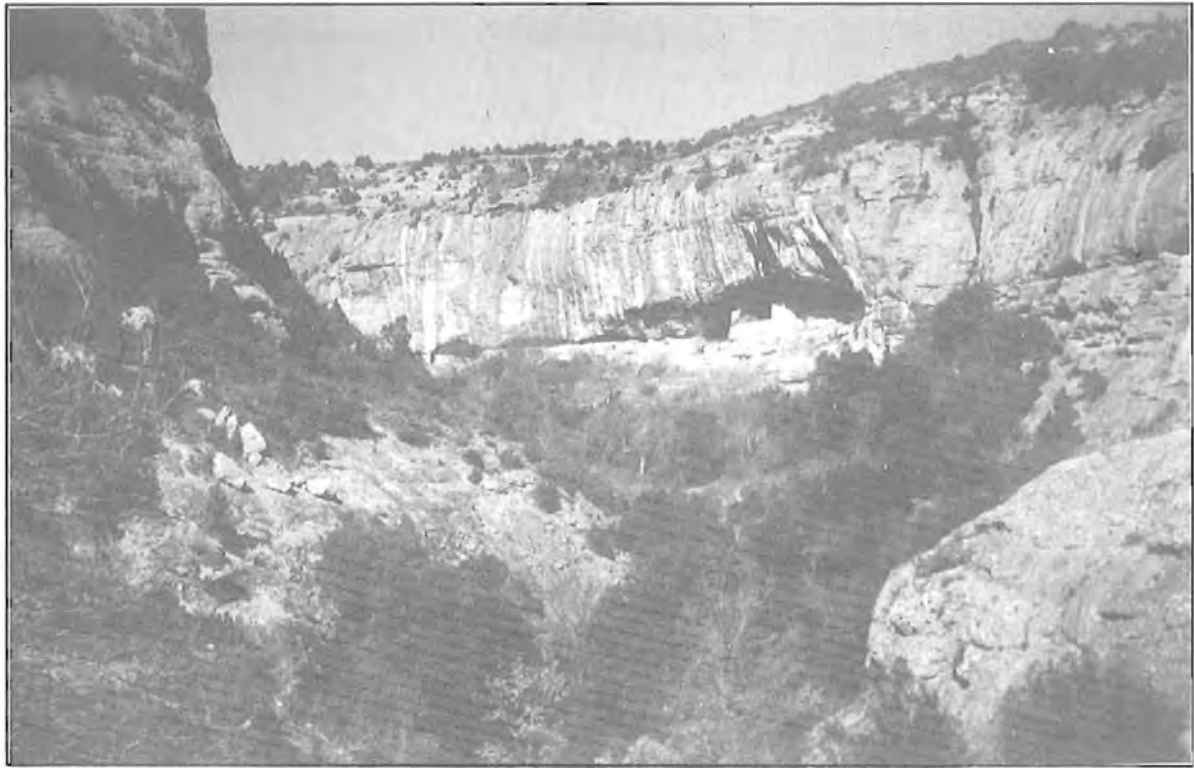
Coordenades: 1°01'46" 41°57'31" 530 m.

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 500 metres del nucli de Gàrzola, aigües avall del riu Boix, al peu del cingle del marge esquerre del riu.

Espeleometria: 20 m.r.

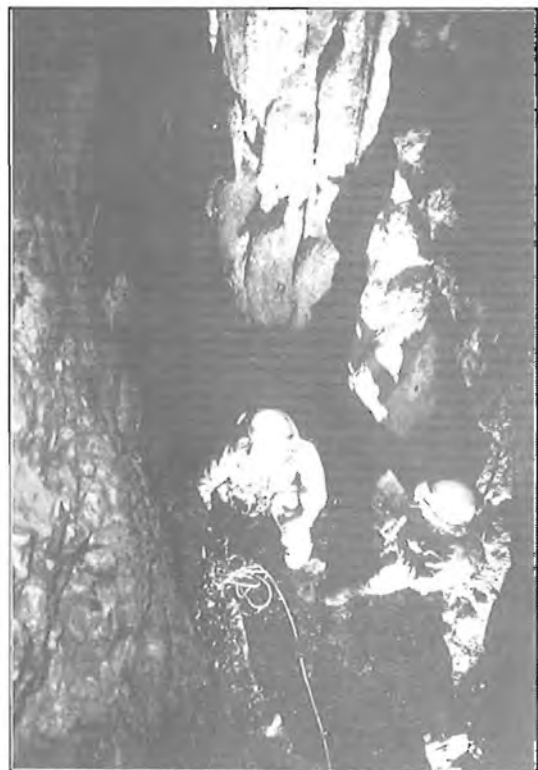
Descripció: Boca triangular de 8 metres de costat, seguida d'una única galeria rectilínia que va disminuint de secció progressivament.

Balma de La Vansa, en el barranc de Fontfreda.

Pou dels Graells, rampa d'entrada.

Pou dels Curs, base de la vertical d'entrada.

SERRES MARGINALS OCCIDENTALS

Les Serres marginals occidentals formen un ampli sector de materials mesozoic-eocènics fortament replegats i la majoria d'anticlinals escapçats, entre el front de encavalcament del Montsec d'Ares i la depressió de l'Ebre. Les Nogueres Ribagorçana i Pallaresa formen els límits occidental i oriental respectivament, fins arribar a la depressió de Les Avellanes. Entre aquests límits queden incloses una sèrie de serralades d'orientació nord-oest/sud-est fins el riu Farfanya, a partir d'aquest punt les més septentrionals prenen una direcció oest-est (serres de Monclús i els Aspres de Santa Linya) mentre que les més meridionals xoquen contra els materials terciaris de la depressió de Les Avellanes. Pel que fa referència a la carstificació cal destacar entre totes elles la Serra de Millà que forma una superfície d'erosió força evolucionada malgrat que els fenòmens espeleològics són poc destacables, és en l'altre relleu anticlinal del sector, el de Canelles, on es localitza la cavitat més important del mateix, la cova Negra de Tragó que juntament amb les cavitats de Millà i del Mont de Vi són gairebé les úniques que no tenen una genètica exclusivament tectònica.

Les cavitats del sector es localitzen en els municipis d'Ager, Avellanes-Santa Linya i Castelló de Farfanya, també s'ha inclòs en aquest sector les cavitats de la Serra de Mont d'Eres donat que, malgrat pertànyer administrativament a Castillonroi, queda dins dels límits geogràfics esmentats (marge esquerra de la Noguera Ribagorçana).

Cartografia: Mapa de l'I.G.N. 1:25.000 fulls 63-25 Camporrells, 64-25 Àger, 63-26 Castillonroi i 64-26 Òs de Balaguer; Mapa del S.G.E. 1:50.000 full 33-13 Artesa de Segre.

Pel seu estudi s'ha subdividit el sector en dues zones separades d'oest a est pel barranc d'Alberola i la depressió de Les Avellanes, el primer abasta les cavitats de la Serra de Millà, Els Aspres, Blancafort i Mont de Vi; mentre que a l'altra s'inclouen les de la Serra d'Os, Mont d'Eres i Serra de Sant Tomàs.

Vista del Pla de les Bruixes, superfície d'erosió on abunden les formes exocàrstiques, dolines predominantment, de fins a 300 metres de diàmetre totes elles molt degradades.

MILLÀ, ELS ASPRES, BLANCAFORT I MONT DE VI

4.1 COVA DEL BIOT

Municipi: Àger

Coordenades: 0°41'10" 41°59'46" 956 m.

Cartografia: Àger

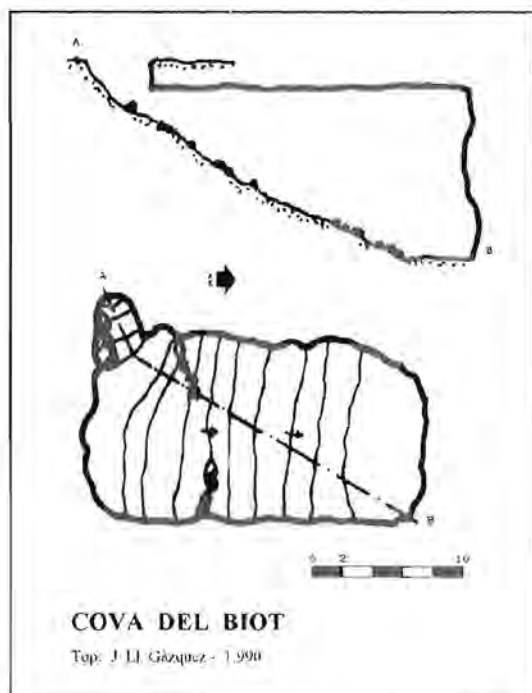
Terreny: Calcàries

Situació: A l'extrem nord del Pla de les Bruixes, en el llit d'un petit barranc lateral immediatament anterior al Corral de Peraire.

Espeleometria: -13 m.d. 23 m.r.

Descripció: La boca de 4x2 m. permet accedir a una curta rampa en fort pendent que ens mena a la sala que conforma la cavitat, de 23x12m. i una volta màxima d'uns 12 m.; la paret de la part septentrional de la sala es recoberta d'una capa de cristalls de calcita de considerables dimensions i poca consistència.

Bibliografia: 5

4.2 COVA DE MILLÀ O DEL VILOT

Municipi: Àger

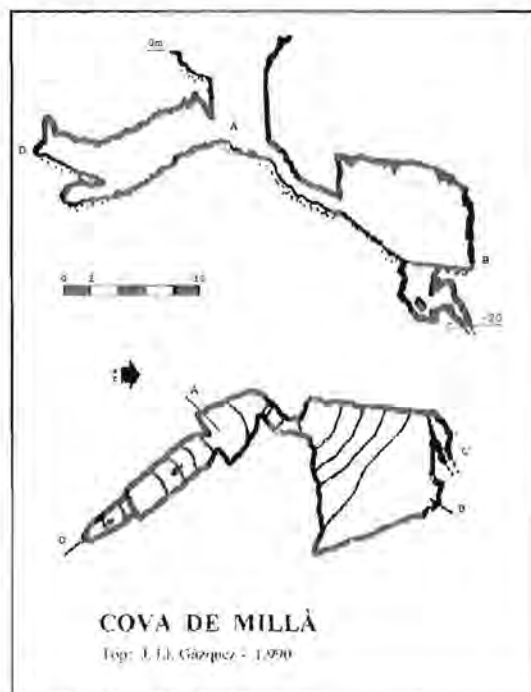
Coordenades: 0°40'28" 41°59'31" 940 m.

Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 50 metres al N del corral d'en Vilot, en el marge dret del barranc més meridional del sector W del Pla de les Bruixes (Serra de Millà). La boca és tancada per una porta, cal demanar la clau a Millà.

Espeleometria: -20 m.d. 40 m.r.

Descripció: La boca d'accés, de 4.5 x 6 metres, dona pas a un ressalt de 5.5 metres, al peu del qual s'obren dues galeries; la N. (tancada per una reixa), mena a la sala principal de la cavitat; la S. en pendent descendent finalitza en un desdoblament. Engolidor local inactiu, s'observa un procés litogènic de relativa importància en la sala principal.

Bibliografia: 5,12,13,15

4.3 AVENC BERROCAL

Municipi: Àger

Coordenades: 0°41'64" 41°59'24" 970 m.

Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: En el Pla de les Bruixes, al nord de la cota 1.021, a uns 200 metres aigües avall de la

capçalera d'una petita barrancada penjada que neix prop de la mateixa cota, pocs metres per sobre del tálveg a l'esquerra.

Espeleometria: -8.5 m.d.

Descripció: Petita esquerda de 0.5 metres d'amplada que es fa impenetrable als 8.5 metres.

4.4 COVA DEL BARRANC FONDO

Municipi: Àger

Coordenades: 0°43'26" 41°58'03" 820 m.

Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: En el barranc del mateix nom, pocs metres per sobre del tálveg i davant d'una agulla. Aproximació des del Mas de Montardit, pel peu del Pla de l'Oliva.

Descripció: Boca de 0.6 metres de diàmetre que dona accés, per un ressalt de dos metres a l'única cambra d'uns 6 metres. Possible jaciment arqueològic.

4.5 FORAT DE LA CUNETETA DEL PORT D'ÀGER

Municipi: Àger

Coordenades: 0°44'41" 41°59'12" 860 m.

Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: 700 metres després del Port d'Àger, a la cuneta de la carretera.

Espeleometria: -3.5 m.d. 6 m.r.

Descripció: Petita cavitat oberta en la construcció de la carretera.

4.6 AVENC DE FONTDEPOU

Municipi: Àger

Coordenades: 0°45'31" 41°57'27" 792 m.

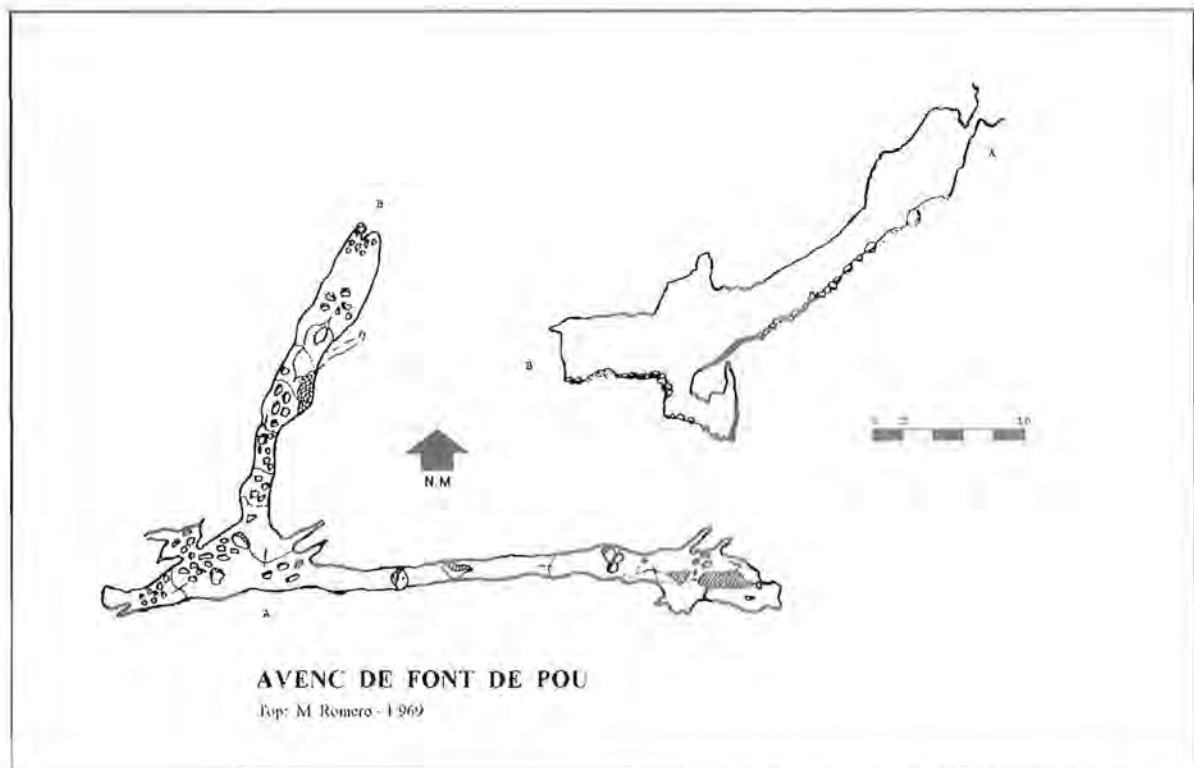
Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: A la cuneta esquerra de la carretera de Balaguér a Àger, uns 400 metres abans de Fontdepou, prop d'un dipòsit d'aigua.

Espeleometria: -24 m.d. 88 m.r.

Descripció: Tres obertures a l'exterior condueixen, mitjançant un ressalt d'uns 5 m., a la cruïlla de dues galeries. La primera, de fort pendent descendent, d'uns 25 m. finalitza en un tram relativament pla, poc abans un petit pou i una estreta galeria mena a la cota màxima de la cavitat. L'altra galeria, sensiblement perpendicular a la primera i de

direcció E-W, té un recorregut de 47 m. i en el seu extrem E un petit pis superior format per la inclinació de la diàclasi generadora.

Bibliografia: 5,12,13,15

4.7 COVA DE SANT URBÀ

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 0°49'49" 41°57'56" 490 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Dins la depressió de Sant Urbà, uns 100 metres a l'E de l'entrada a aquesta, seguint el camí que, pel primer fondal, baixa en direcció NE cap a Orellers.

Espeleometria: -15 m.d. 49 m.r.

Descripció: La boca, triangular de 4 x 4 metres, dóna pas a una galeria descendent que als 25 metres queda dividida en dues pel desplom de la paret N, la de la dreta s'acaba al 6 m., mentre que l'altra dóna a un petit ressalt que permet assolir la màxima fondària de -15m.

Bibliografia: 5,30

4.8 AVENC DE SANT URBÀ

Municipi: Avellanes-Santa Linya

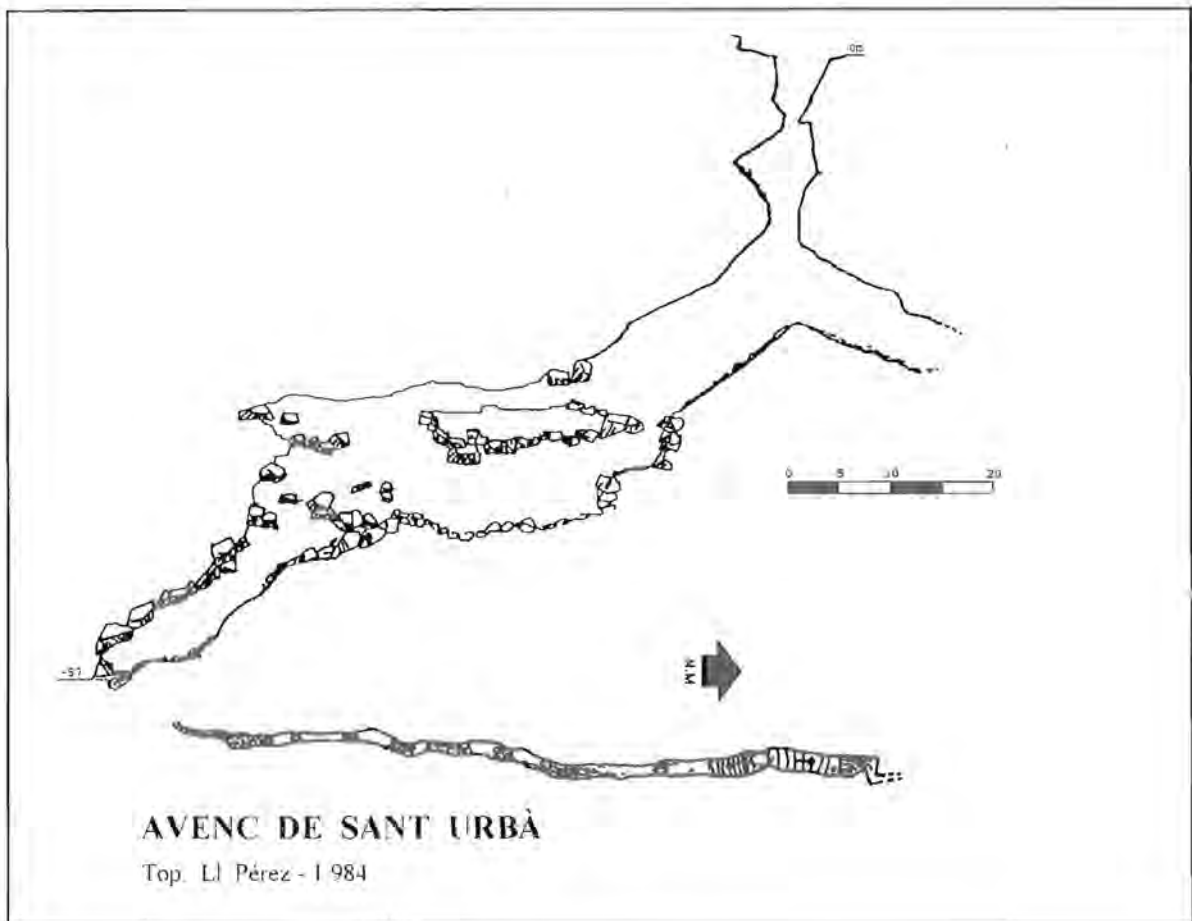
Coordenades: 0°49'37" 41°57'57" 510 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Uns 300 metres abans d'arribar a la depressió de Sant Urbà la pista fa una brusca corba davant d'un prat. Travessant el prat s'arriba a un buit en la vegetació de la vorera oposada, des del seu extrem NE i just passat la capçalera d'un barranc, cal continuar en direcció N fins una petita plataforma, a frec del cingle que tomba vers el barranc del Salt, on es localitza la boca.

Espeleometria: 57 m.d. 129 m.r.

Descripció: El pou d'accés, de 23 metres, té un descens desagradable per la gran quantitat de restes d'animals morts llençats pels pastors. Arribats al fons es troba un con d'enderrocs pel costat contrari a la rampa dels bens morts, aquesta es fa impracticable al cap de pocs metres. Baixant la rampa dels bens, en forma de diàclasi subdividida en diferents nivells separats per blocs encastats, cal anar baixant entre blocs fins que la galeria s'estreny fent-se impracticable.

Bibliografia: 5,34

4.9 AVENC Nº 2 DEL BARRANC DE LA CONQUETA

Municipi: Avellanes-Sta. Linya

Coordenades: 0°46'20" 41°56'37" 675 m.

Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: En el marge esquerre del Barranc de la Conqueta. La millor aproximació es fa des de la fi d'una pista que surt pocs metres després del Km.24 de la carretera de Balaguer a Àger (practicable en vehicle uns 600m), des d'on es possible localitzar la boca.

Espeleometria: -18 m.d.

Descripció: La boca, semitaonada per pedres, de 2,5x0,8m dona pas a una vertical d'11 metres, una petita rampa descendent i un ressalt de 3 m. menen al fons de la cavitat. Són apreciables les formes de dissolució i reconstrucció que denoten un antic engolidor de caire local.

Bibliografia: 5,12,13,15

4.10 AVENC DEL BARRANC DE LA CONQUETA

Municipi: Avellanes-Santa Linya

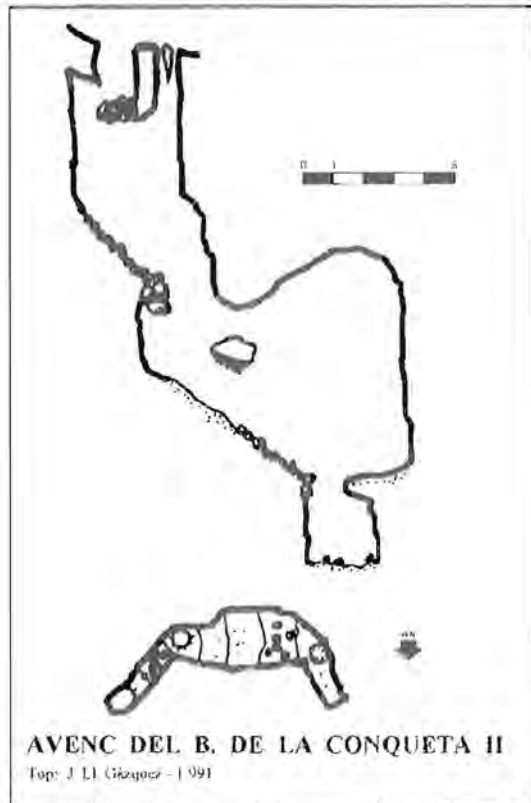
Coordenades: 0°46'51" 41°56'01" 570 m.

Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

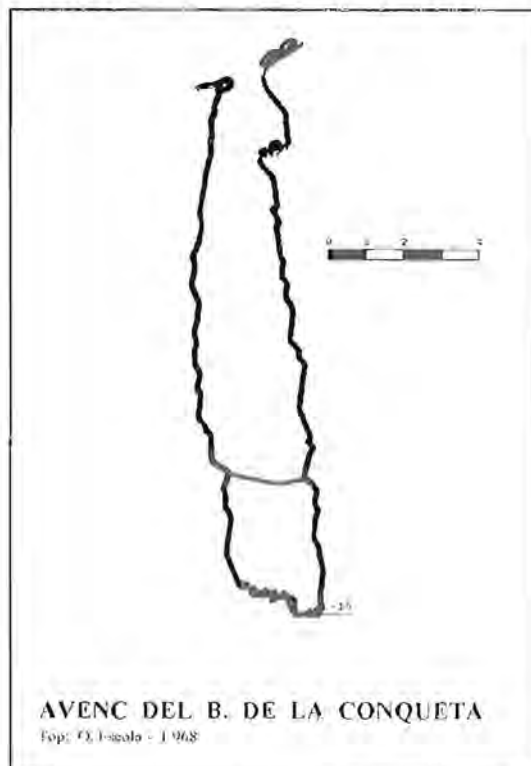
Situació: En el marge esquerre del Barranc de la Conqueta, 10 metres per sobre del tàlveg i pocs metres aigües avall d'una línia elèctrica de postes de fusta.

Espeleometria: -15 m.d.

Descripció: Boca de 0.5 metres de diàmetre a la que segueix un pou de 14 m. estructurat sobre una diàclasi E-W.

Bibliografia: 5,12,13,15

4.11 AVENC DE SANT MIQUEL.

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 0°47'01" 41°55'28" 530 m.

Cartografia: Àger

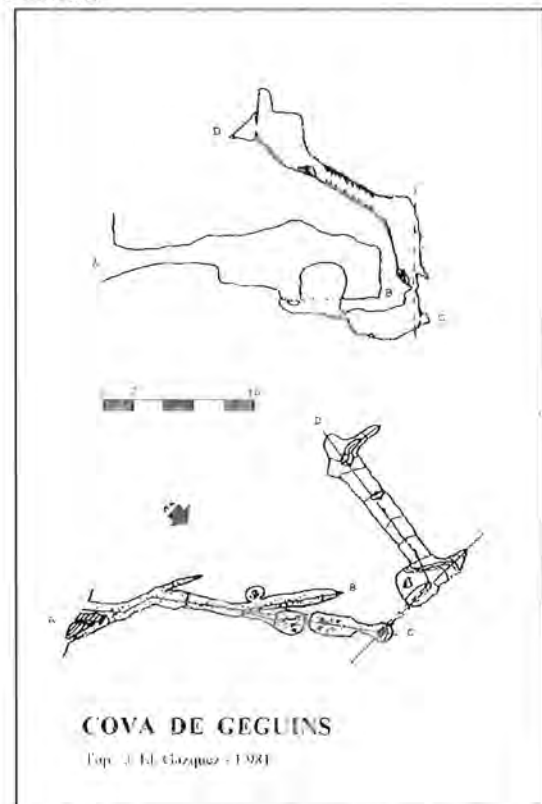

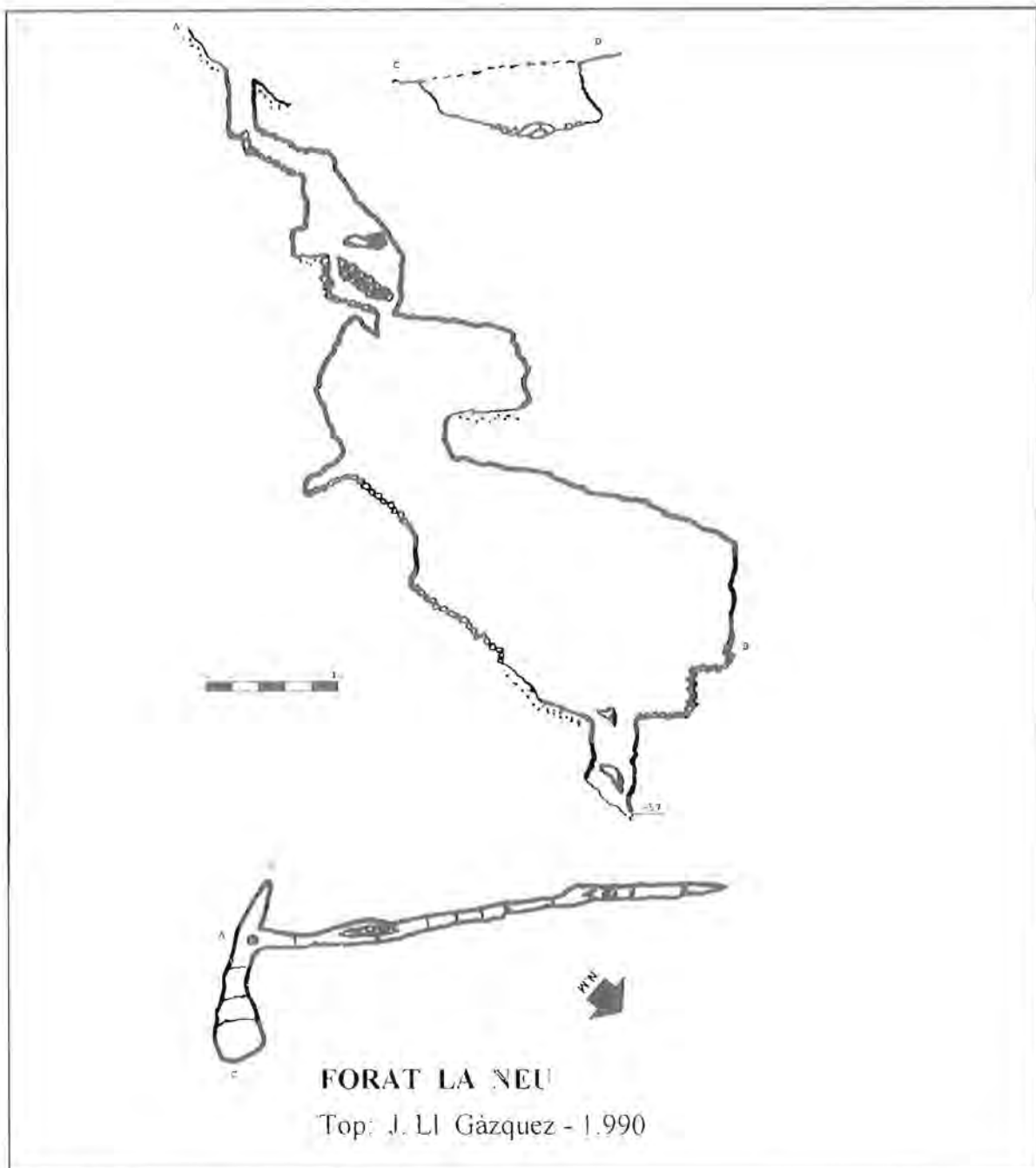
Terreny: Calcàries

Situació: Uns 50 metres per sobre de l'ermita de St. Miquel, en el mateix cantell del cingle, en una petita collada.

Espeleometria: -5.5 m.d.

Descripció: Esquerda de 5.5 metres de fondària i 1.5 d'amplada, oberta a l'exterior per una boca de 0.3 x 0.6 metres.

4.12 COVA DE GEGUINS

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 0°50'55" 41°55'42" 460 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: En el barranc de Geguins, aigües amunt del pont de la pista de Santa Linya a l'estació de Ferrocarril.

Espeleometria: 17.5 m.d.(-4.5,+13) 55 m.r.

Descripció: La cavitat es divideix en dues parts ben

diferenciades, per un costat les galeries inferiors, altes de sostre i amb dos passos estrets que uneixen petites sales, la darrera de les quals amb algunes formacions; per una altra banda i un cop passada una gatera vertical ascendent que hi ha en la darrera saleta, ens trobem a la base d'una galeria de fort pendent ascendent, curullada de formacions en el seu inici i tancada per enderrocs i sediments en la part superior.

Bibliografia: 5,18,21,34

4.13 FORAT LA NEU

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°38'40" 41°57'51" 850 m.

Cartografia: Camporrells

Terreny: Calcàries

Situació: En el vessant N. de la serra de Blancafort; seguint la pista del Mas de Marcó a la Font de l'Obaga, ja en el Mont de Vi, i poc abans de la collada entre aquest i la serra de Blancafort neix un rastre de camí, a la fi del qual cal pujar fins la carena a trobar un sender mig perdut; la boca de la cavitat es localitza uns 50 m. més avall, degut a la vegetació és força difícil - malgrat les fites col·locades - de trobar.

Espeleometria: -57 m.d. 51 m.r.

Descripció: La boca de 14x2m. dona accés a la diàclasi d'orientació SE-NW que conforma la cavitat, una rampa descendent s'aboca a un primer ressalt de 6 m., a la base d'aquest i entre blocs inestables hom pot progressar fins la boca del segon pou, estret, de 15 m., seguint la diàclasi entre rampes en fort pendent i ressalts s'arriba a la cota -49, on la cavitat s'eixampla, en aquest punt encara es pot baixar uns 8 m. més fins que la diàclasi es fa definitivament impracticable.

Bibliografia: 5,12,15

4.14 COVA NEGRA DE TRAGÓ O DEL PI NEGRE

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°37'04" 41°58'26" 515 m

Cartografia: Camporrells

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 300 metres de la presa de Canelles. Al costat E de la resclosa s'obre un túnel d'uns 100 m que travessa un esperó muntanyós i al que segueix un sender que, després d'uns 150 m, ens situa a la boca superior de la cavitat.

Espeleometria: 36 m.d.(+13,-23) 721 m.r.

Descripció: La cavitat té dues boques naturals que es comuniquen mitjançant una galeria en fort pendent, a partir de la boca inferior hom pot seguir una galeria d'uns 45 metres amb una ramificació concrecionada als 20, de poc recorregut. Seguint a partir de la boca superior i per una galeria de grans dimensions s'arriba a un túnel artificial que creua la cavitat, passat el qual la galeria continua, ara amb dimensions més reduïdes, oscil·lant entre 1 i 3 metres d'amplada i 3 a 12 metres d'alçada, i força concrecionada. La galeria principal té algunes ramificacions paral·leles i d'escàs recorregut, finalitzant en un pou cec de 4.5 metres. A partir

d'aquí comença un laberint de gateres entre blocs d'uns 50 metres de recorregut total.

Bibliografia: 4,5,12,13,15,25,34,69

4.15 COVA DE L'ÀGUILA

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°37'10" 41°57'04" 800 m.

Cartografia: Camporrells

Terreny: Calcàries

Situació: 250m. a l'W de la Cova del Mont de Vi i en la mateixa plataforma.

Espeleometria: +9.5 m.d. 30 m.r

Descripció: Una sèrie de petites sorgències inactives conflueixen en la sala principal de la cavitat, de 7x10m, oberta a l'exterior pel fons d'una balma.

Bibliografia: 5,29

4.16 COVA DEL MAGRÍ O DEL MONT DE VI

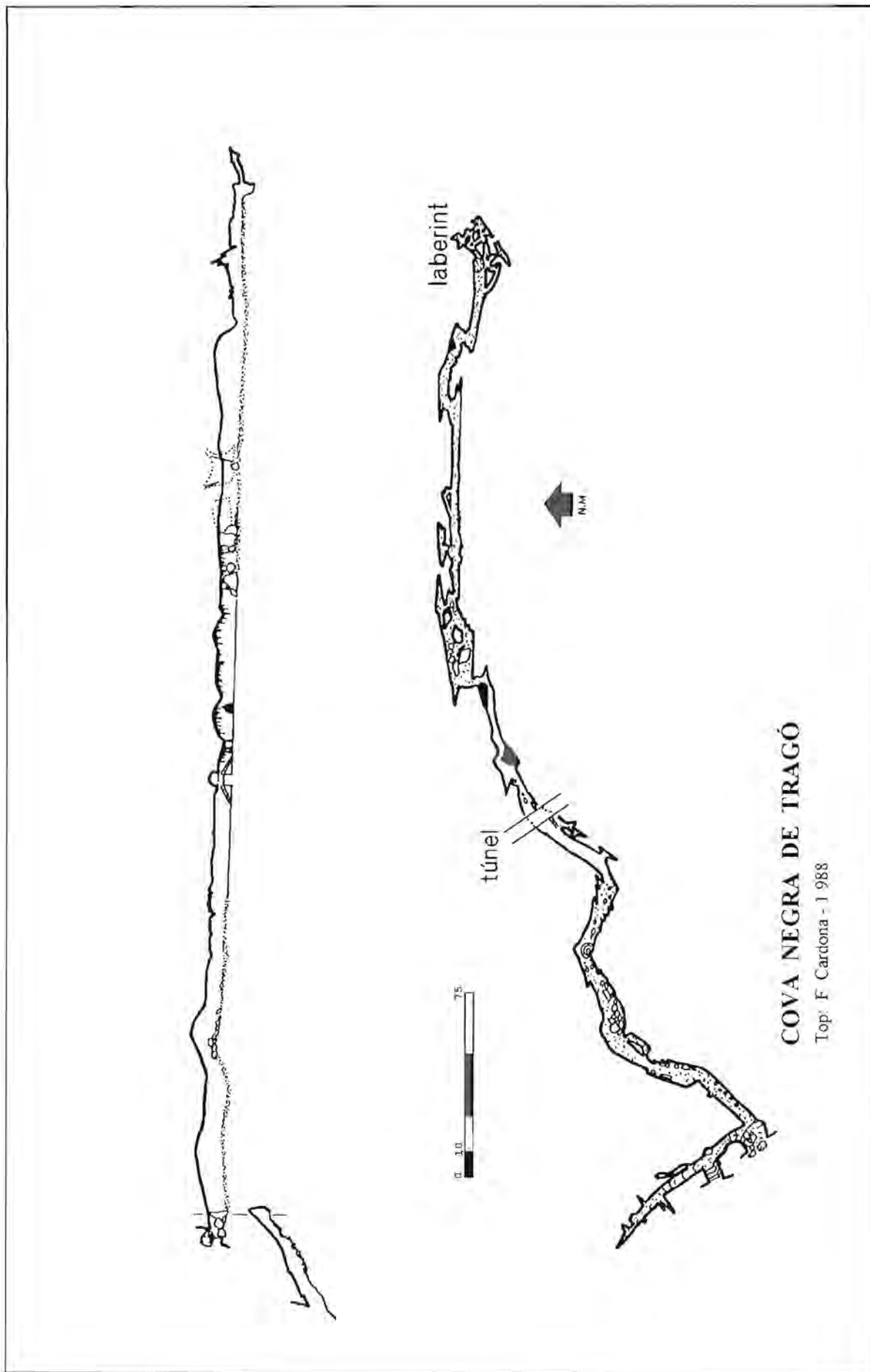
Municipi: Os de Balaguer

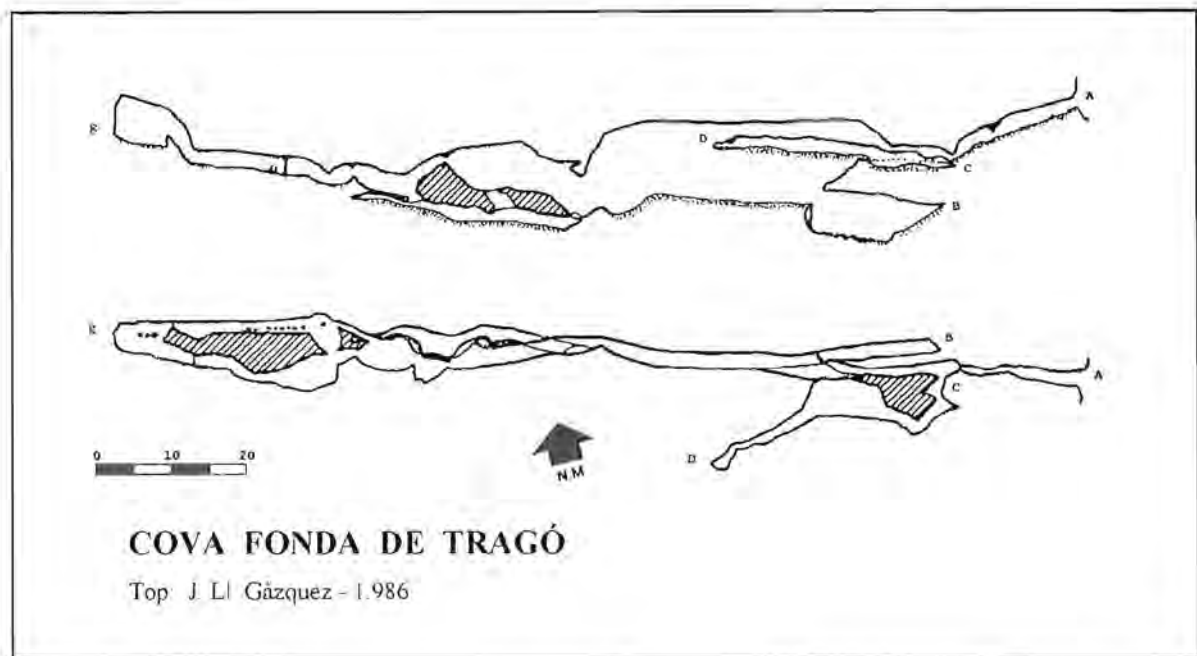
Coordenades: 0°37'18" 41°56'57" 790 m.s.n.m.

Cartografia: Os de Balaguer

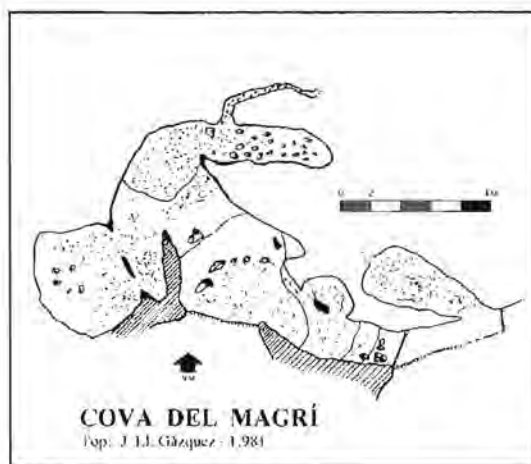
Terreny: Calcàries

Situació: Visible des de poc abans d'arribar a Tragó en el cingle superior del Mont de Vi, un cop sota

l'entrada inaccessible cal grimpar en direcció a la balma del costat, en la mateixa replà s'obre l'altra boca.

Espeleometria: -5 m.d. 56 m.r.

Descripció: La boca, situada en la paret W d'una gran balma, dona pas a una curta galeria que mena a la segona entrada. Formen la cavitat una sala de 8x15 m. i un parell de ramificacions al final de la mateixa.

Bibliografia: 5,29

4.17 COVA FONDA DE TRAGÓ

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°37'32" 41°56'50" 820 m.

Cartografia: Camporrells

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 500 metres a l'E de la Cova del Magrí. La boca es troba pocs metres per sobre del tàlveg d'un barranc que neix en el cim del Mont de Vi.

Espeleometria: -18.5 m.d. 277 m.r.

Descripció: La boca dona pas a la galeria principal que, després de dues gateres, pren fort pendent fins arribar a l'únic ressalt descendent que assoleix la màxima fondària. La galeria continua fins bifurcar-se, seguint la galeria superior s'arriba a la sala terminal. Tot just travessada la segona gatera de l'entrada hom pot accedir a una petita galeria lateral.

Bibliografia: 5,12,13,15,29

4.18 FORAT FLORÉS

Municipi: Avellanès - Santa Linya

Coordenades: 0°43'32" 41°56'00" 785 m.

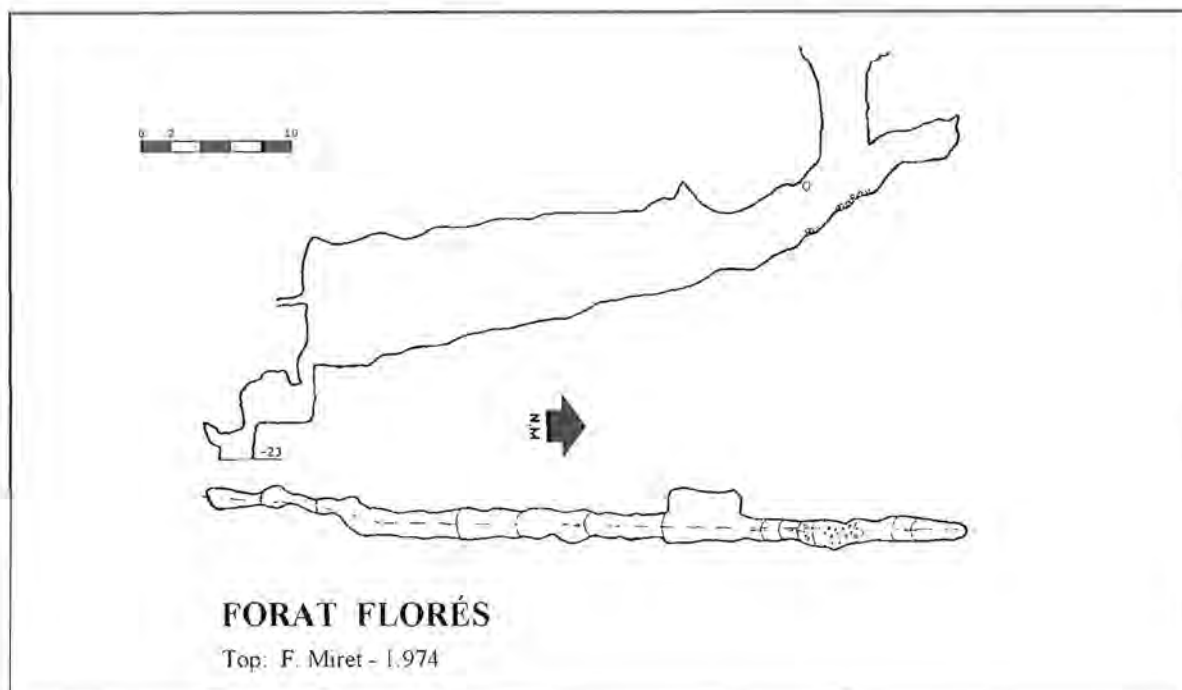
Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: En el vessant NE de la Malera. Des de Vilamajó cal prendre la pista dels Masos de Millà, el trencall del Mas de Batistillo per desviar-se als pocs metres pel camí d'accés als conreus superiors, arribats a la fi d'aquest cal remuntar successives terrasses en direcció a un cingle ben visible, la cavitat es situa a pocs metres d'aquest darrer.

Espeleometria: -23 m.d. 40 m.r.

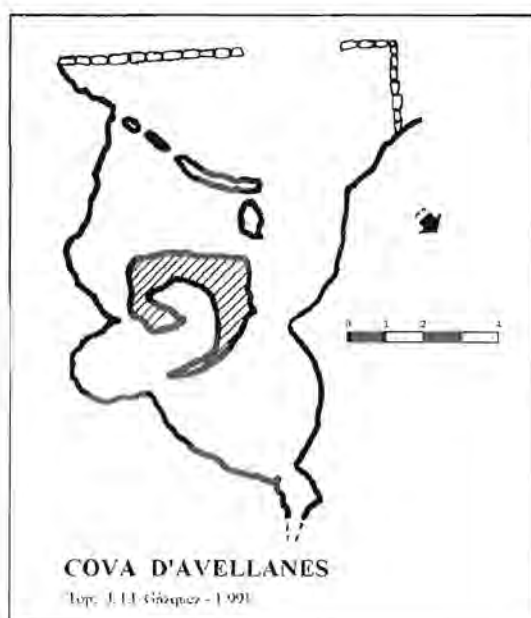
Descripció: Diàclasi de direcció N-S que comunica a l'exterior per una vertical de 8 m., a la part final un parell de ressalts de 3 i 2 metres donen accés al punt de màxima fondària de la cavitat.

Bibliografia: 40

4.19 COVA DE LES AVELLANES

Municipi: Avellanès - Santa Linya

Coordenades: 0°44'42" 41°54'30" 610 m.

Cartografia: Os de Balaguer

Terreny: Calcàries

Situació: A l'W de Les Avellanès. De darrera de l'Hostal Beneta surt una pista que puja per la solana, anant a parar a unes granges; a 1.8 Km. del poble surt un trencall cap a la dreta que, als pocs metres, passa just per sota d'un corral, la boca s'obre dins d'aquest darrer.

Espeleometria: 21 m.r.

Descripció: Boca de 2.5x1.5m. seguida d'una curta galeria i una saleta de 4x4 i sostre baix des d'on es pot prosseguir alguns metres més fins que l'alçada de la cavitat la fa impenetrable, el sector SE no es accessible per aquesta raó.

OS, MONT D'ERES I SANT TOMÀS

4.20 COVA DE JOAN D'OS

Municipi: Avellanes - Santa Linya

Coordenades: 0°40'22" 41°55'51" 860 m.

Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: Seguint la pista en direcció NW des de la Font de la Mora fins la seva fi s'arriba a un conreu, des d'on es pot veure una fita d'uns tres metres d'alçada a l'extrem NW del conreu i per sota del mateix, la boca s'obre pocs metres per sota d'aquesta.

Espeleometria: -22 m.d. 80 m.r.

Descripció: La boca de 3x4m dona pas a una galeria descendent d'uns 50 metres i secció similar a la boca, en aquest punt un parell de passos verticals permeten assolir la saleta terminal, de 4x9m i 1.5 m d'alçada.

Bibliografia: 5,6,7,12,13,15

4.21 COVA DEL PACHARRO

Municipi: Avellanes - Santa Linya

Coordenades: 0°40'35" 41°55'32" 800 m.

Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 300 metres de la Font de la Mora, continuant la pista descrita en la cavitat anterior,

pocs metres per sobre de l'extrem NW d'un conreu i a uns 20 metres a l'esquerra del camí, on s'inicia altre cop la pujada, es situa la boca tapada pels matolls.

Espeleometria: -40 m.d. 54 m.r.

Descripció: La boca dona accés a una curta galeria fins una petita sala, una gatera descendent i un estret pas vertical accedeixen a un altre eixamplament on s'inicia un pou de 18 metres, a la base del qual es troba la diàclasi principal, d'un metre i mig d'amplada, 12 metres d'alçada i uns 30 metres de longitud; a l'extrem S de la diàclasi un pou estret d'uns 8 metres de fondària mena a la cota màxima de la cavitat.

Bibliografia: 40

4.22 COVA D'EN CRISTÒFOL

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°38'25" 41°55'09" 770 m.

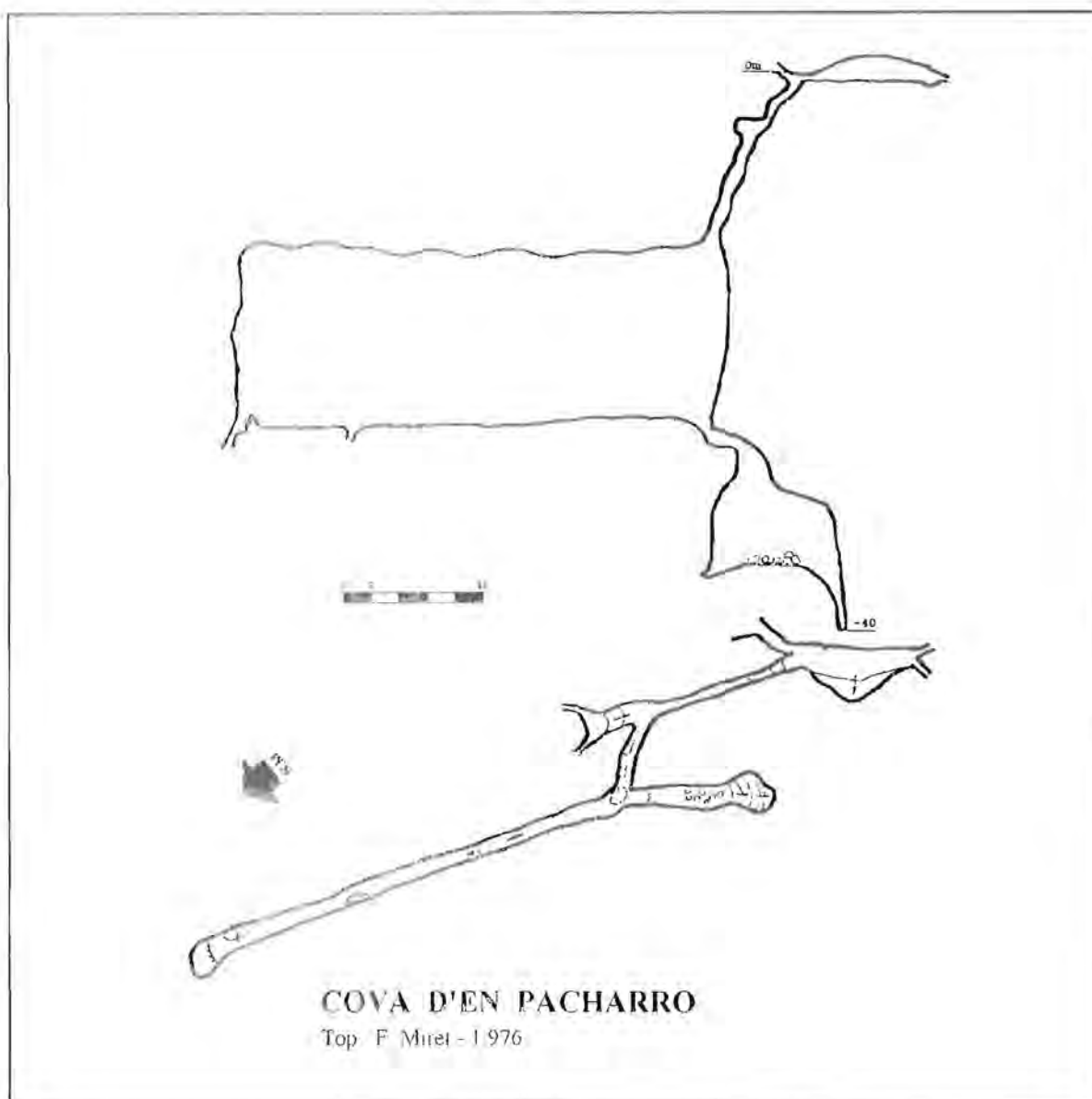
Cartografia: Àger

Terreny: Calcàries

Situació: A l'extrem occidental de la Serra de Sant Miquel. Des de l'ermita de Sant Salvador cal prendre la pista que puja als Castellassos, arribats a Cal Pinyana es guanya el cantell del cingle, baixant per aquest fins a la punta d'un esperó on s'obren les boques a banda i banda.

Espeleometria: 86 m.r.

Descripció: La cavitat sembla ser l'últim vestigi d'un antic curs hipogeu totalment desmantellat pel retrocés del cingle. Formada en l'actualitat per tres conductes que travessen l'esperó.

4.23 AVENC DE LA PLANA

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°37'47" 41°54'23" 490 m.

Cartografia: Os de Balaguer

Terreny: Calcàries

Situació: En el marge dret del barranc del Molí de Boix, a peu del cingle W del tercer torrent (poc marcat) comptant des de la seva desembocadura en l'embassament de Santa Anna.

Espeleometria: -27 m.d. 102 m.r.

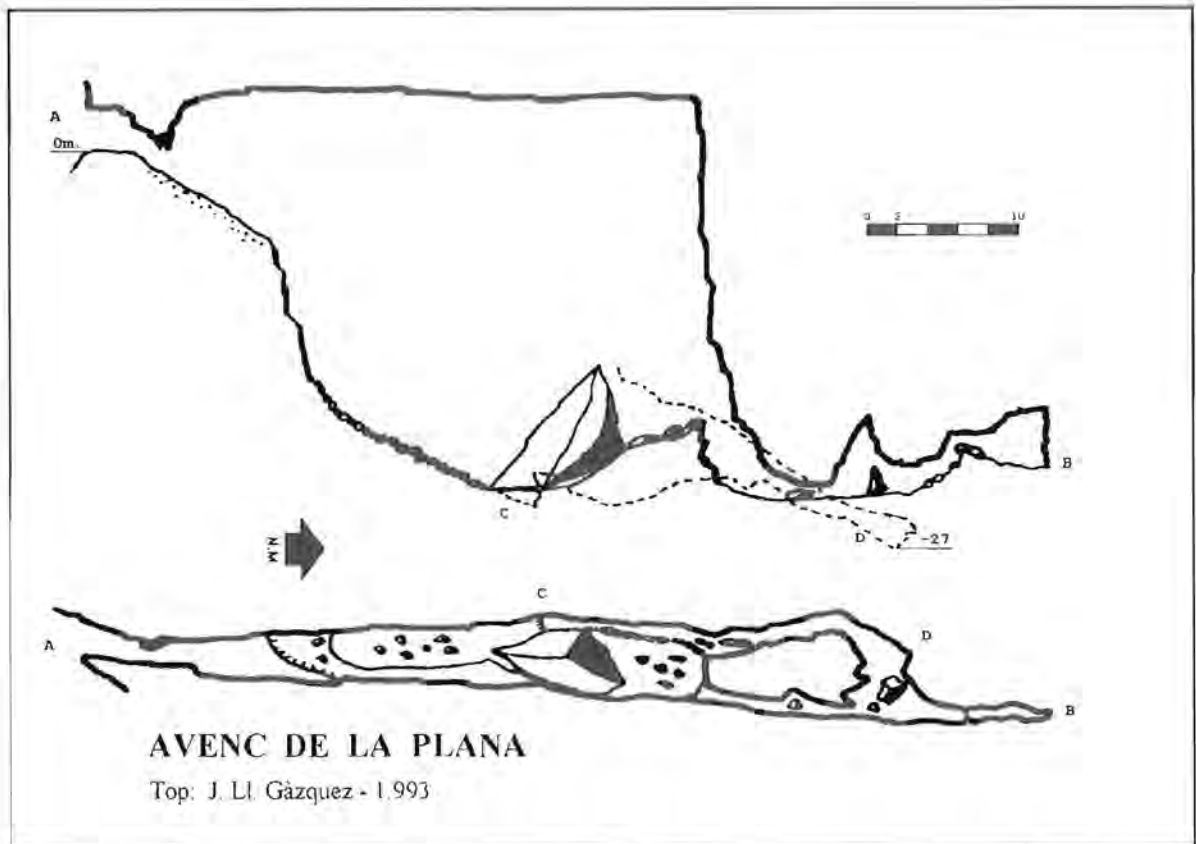
Descripció: La cavitat, estructurada sobre una esquerra S-N, s'inicia amb un curt conducte que dona pas a una rampa descendent d'uns 10 metres, la qual s'aboca a una vertical de 12 m. seguida d'una segona rampa de 14 m., l'amplada mitja d'aquest tram de la cavitat és d'uns tres metres. A partir d'ací un procés clàstic força important, i posterior a un procés reconstructiu intens, ha reconfigurat la morfologia de la cavitat, subdividint la galeria principal en dos conductes entre blocs que voregen les parets que la configuraven anteriorment; ambdues galeries es tornen a trobar ja en el seu final.

Bibliografia: 5,12,13,15

4.24 AVENC DE LA PENYA DELS ULLS

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°43'02" 41°52'05" 515 m.

Cartografia: Os de Balaguer

Terreny: Calcàries

Situació: En el vessant esquerre del barranc situat a l'E de la Penya del Ulls (Paret caracteritzada pels dos forats situats en la part superior, visible des d'Os), tributari per la dreta del riu Farfanya, a l'inici d'una canal penjada i uns 20 metres per sota de la base de la Penya.

Espeleometria: -24 m.d.

Descripció: Esquerda tectònica d'una vintena de metres de fondària. Pel seu extrem E sembla continuar però és totalment impenetrable donada la seva estretor.

4.25 COVA DEL FORIC

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°43'06" 41°51'46" 560 m.

Cartografia: Os de Balaguer

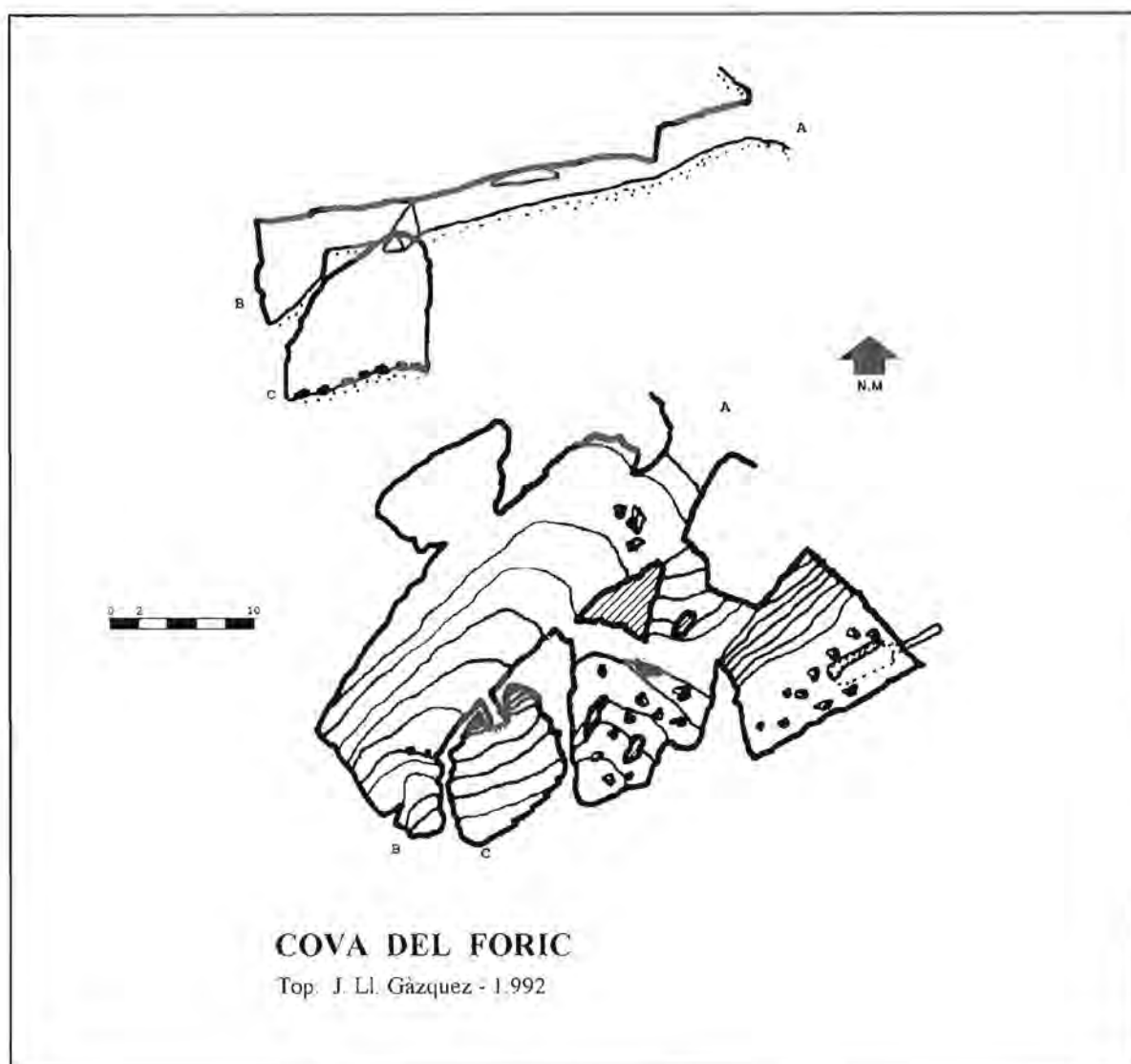
Terreny: Calcàries

Situació: 50 metres a la dreta hidrogràfica i gairebé al capdamunt del barranc que neix al S. del Cap del Ramer i mor en la pista d'Os de Balaguer a Castelló de Farfanya pocs metres abans de la bifurcació de l'ermita de Cérvols. La boca de 4 x 2 metres és mig tapada per esbarzers.

Espeleometria: -21 m.d. 115 m.r.

Descripció: Cavitat constituïda per una galeria principal, orientada NE/SW d'uns 40 metres de recorregut i 9 metres d'amplada mitja amb una sala lateral al NW de 10 x 5 m., i un pou de 6 metres al SW que permet accedir per la volta a una altra sala de 6 x 9 m.. A 6 metres de l'entrada, una segona galeria en fort pendent comunica amb dues

sales, també en pendent descendent, la primera té un segon accés a la galeria principal i queda mediatitzada pel procés litogènic fòssil, en forma de grans columnes que formen diferents pseudogaleries. La segona, de 12x9 m., és la sala de majors dimensions de la cavitat, i en el seu fons existeix una petita continuació vertical que permet assolir la màxima fondària.

Bibliografia: 5,6,7,12,13,15,43

4.26 FORAT D'OS O ELS BUFADORS

Municipi: Os de Balaguer

Coordenades: 0°43'46" 41°52'56" 610 m.

Cartografia: Os de Balaguer

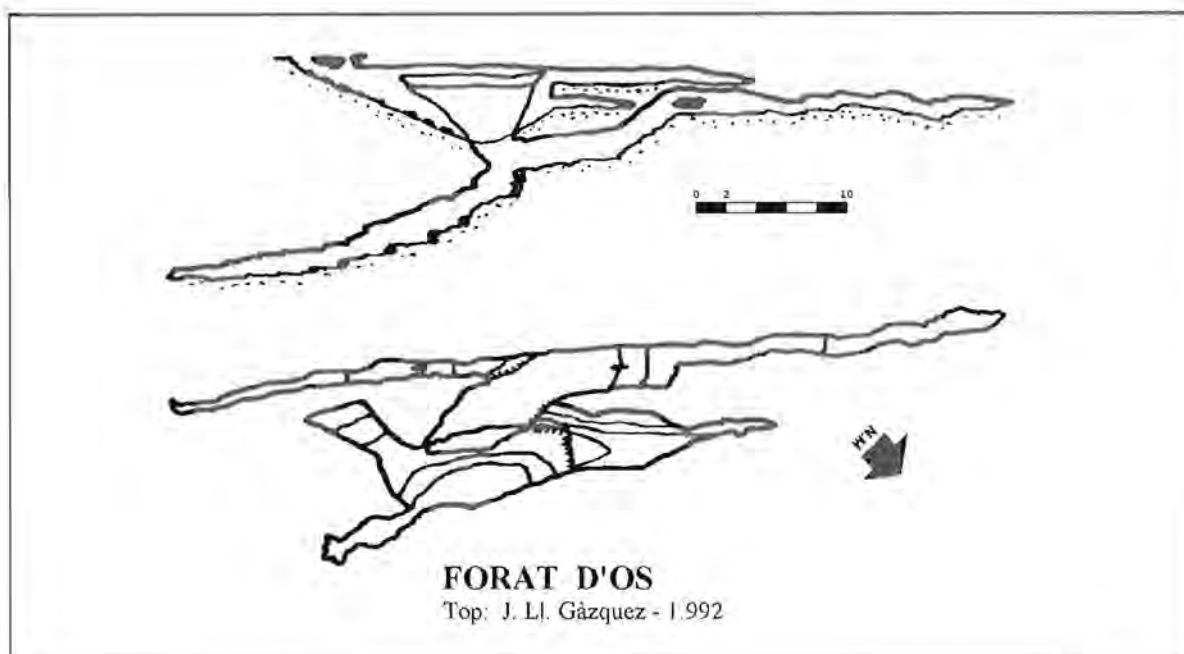
Terreny: Calcàries

Situació: En un replà d'un dels relleus que baixen del Pic de Guardialta, la primera que es troba per la pista d'Os a Les Avellanes i 75 metres per sobre d'aquesta.

Espeleometria: -14 m.d. 110 m.r.

Descripció: Dues boques d'entrada condueixen a la cambra principal de la cavitat; cap a l'E i després d'un pas de reduïdes dimensions es pot prosseguir uns 8 metres; cap a l'W la galeria es bifurca en vertical, essent la superior la de més llarg recorregut (15m); en el extrem superior de la paret N de la cambra s'obre, mercè a un despreniment de l'estrat, l'accés a la galeria inferior, d'un 60 metres de recorregut. La cavitat és oberta degut a un moviment d'un dels estrats (cabussament 30°), modificada posteriorment pels despreniments del estrat superior, conformant 3 nivells diferenciats.

Bibliografia: 5,6,12,13,15

4.27 COVA DELS MURICECS D'IVARS

Municipi: Castillonroi (La Ribagorça-Osca)

Coordenades: 0°34'59" 41°52'32" 500 m.

Cartografia: Castillonroi

Terreny: Calcàries

Situació: Entre els dos barrancs que davallen pel vessant W del Munt d'Eres vers la Noguera Ribagorçana, la boca S s'obre en un petit cingle.

Espeleometria: -25 m.d. 103 m.r.

Descripció: Per la boca superior s'accedeix a una galeria descendent de 50 metres, tallada per un

parell de ressalts, després d'una gatera vertical s'assoleix la màxima fondària; seguint la direcció general de la cavitat S-N es pot continuar pujant de nivell, primer entre blocs i més còmodament després, fins l'altra boca.

Bibliografia: 31,46

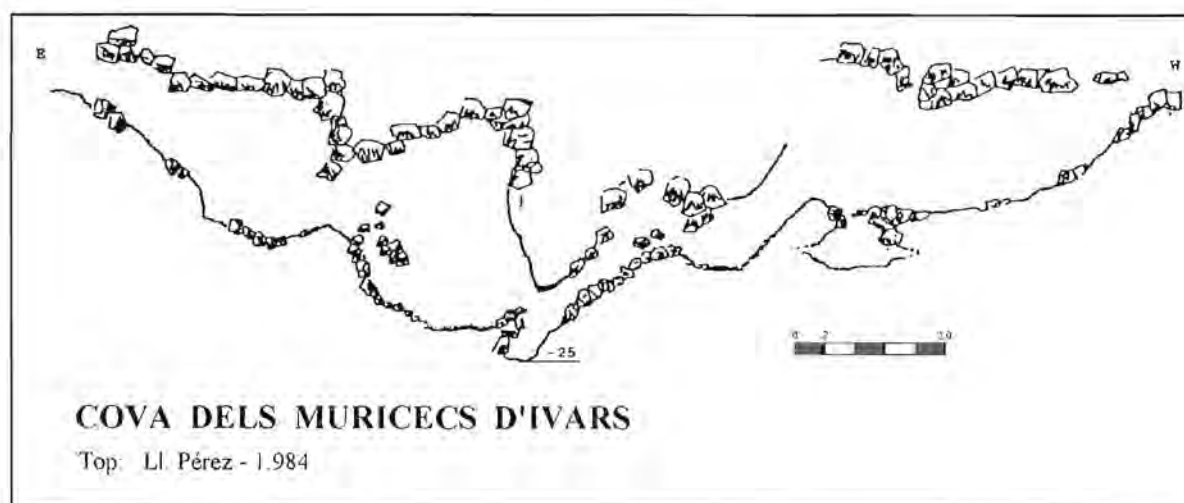
4.28 FORAT DEL 2

Municipi: Castillonroi (La Ribagorça-Osca)

Coordenades: 0°34'55" 41°52'26" 485 m.

Cartografia: Castillonroi

Terreny: Calcàries

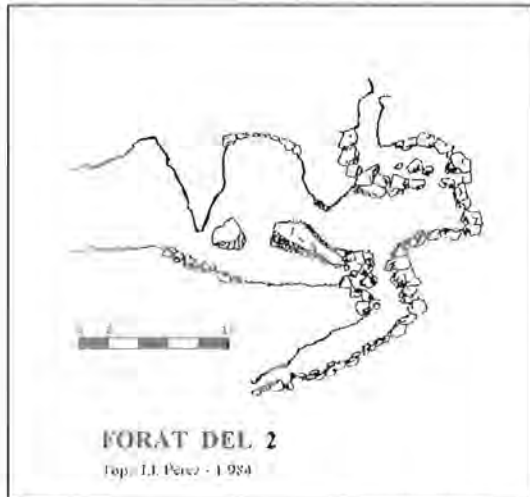

Situació: A 30 metres del Forat del 3, en direcció N-NW.

Espeleometria: -20 m.d. 42 m.r.

Descripció: la cavitat s'obre aprofitant una gran diàclasi que des de la boca, baixant entre blocs i seguint la mateixa direcció, forma tres nivells diferents.

Bibliografia: 46

4.29 FORAT DEL 3

Municipi: Castillonroi (La Ribagorça-Osca)

Coordenades: 0°34'59" 41°52'25" 485 m.

Cartografia: Castillonroi

Terreny: Calcàries

Situació: Es la primera cavitat que es troba pujant pel camí que des d'Ivars de Noguera puja cap a Munt d'Eres, poc després de traspasar la collada.

Espeleometria: -5 m.d.

Descripció: Petita boca enmig d'unes alzines, cavitat entre blocs d'escàs interès.

Bibliografia: 46

4.30 AVENC DE MUNT D'ERES

Municipi: Castillonroi (Osca)

Coordenades: 0°34'55" 41°52'27" 485 m.

Cartografia: Castillonroi

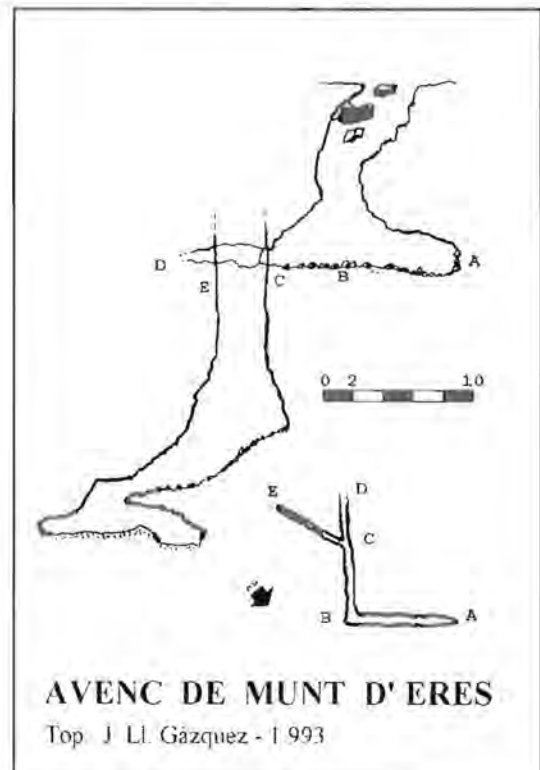
Terreny: Calcàries

Situació: 30 metres a l'W del Forat del 2, a la part més propera del cingle.

Espeleometria: -31 m.d. 39 m.r.

Descripció: Traspasat un petit ressalt s'arriba al primer pou, de 7 metres, a la base del qual l'esquerda fa un gir de 90° i 5 m. enllà contacta amb una diàclasi ortogonal, d'uns 15 metres de

fondària i una amplada en el seu origen de 25 cm. En el seu fons es torna més ampla i en forma de rampa fins arribar a un nou ressalt que mena al fons de la cavitat, en una galeria en forma de zeta.

Bibliografia: 46

4.31 FORAT DE SANT TOMÀS

Municipi: Castelló de Farfanya

Coordenades: 0°44'40" 41°51'00" 520 m.

Cartografia: Os de Balaguer

Terreny: Calcàries

Situació: A sobre i a l'W. de la Granja de Sant Tomàs, al SW i molt prop d'una placa de Reserva de Caça, gairebé a la carena de la Serra de Sant Tomàs, a mig cingle.

Espeleometria: -34 m.d. 97 m.r.

Descripció: Una sèrie de rampes tallades per passos verticals, un d'ells força estret, duen al primer ressalt de 3m., on es pren contacte amb l'esquerda principal de la cavitat, un segon ressalt de 6.5m. mena al peu de l'esquerda; en direcció E. la cavitat continua uns 25m. acabant-se en arribar al canvi de materials, fent-se impenetrable. En direcció W, i després de remuntar uns 6 metres es pot accedir a una altra vertical esglaonada de 10 m, seguida d'una altra de 5m. on finalitza en forma de meandre obstruït per una colada estalagmítica.

Morfogènesi: Cavitat tectònica on s'aprecia, sobre tot en la galeria W, l'antic funcionament com engolidor, en aquest punt, a més del procés litogènic esmentat, s'observa un fenomen de deposició en el sòl en forma de micro-gours.

Bibliografia: 43

4.32 CELLER D'EN PLANES

Municipi: Castelló de Farfanya

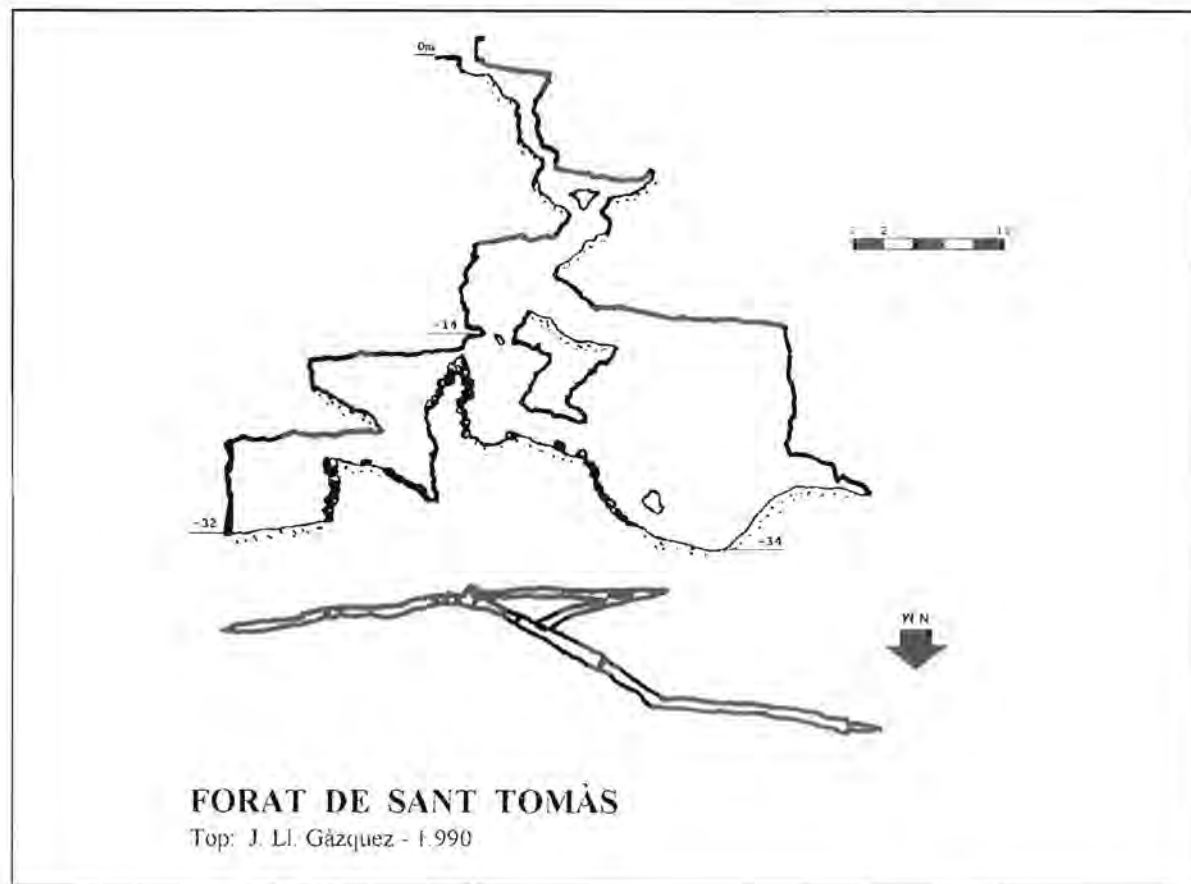
Coordenades: 0°45'23" 41°50'38" 460 m.

Cartografia: Os de Balaguer

Terreny: Calcàries

Situació: Per accedir-hi cal prendre un trencall cap al N. de la pista de la Granja de Sant Tomàs al Masit, 400 metres després s'arriba a un petit pla, la boca es troba en el marge dret i uns 20 metres per sobre de la pista, en un grup d'alzines.

Espeleometria: -25 m.d. 50 m.r.

Descripció: Boca de mig metre de diàmetre que dóna pas a un conjunt de conductes de dimensions reduïdes. Després de l'eixamplament posterior a la gatera d'entrada es pot accedir a la boca d'un pou de 12 metres. La diàclasi continua en fort pendent vers el N fins una lleixa despresa del sostre, per sobre de la qual encara es pot progressar fins una saleta terminal.

Morfogènesi: Dues zones ben diferenciades conformen la cavitat, la part superior on malgrat els processos clàstics encara s'observen senyals de conducció forçada, restes d'una possible sorgència local, i la part inferior predominantment tectònica on el procés reconstructiu ha estat força intens.

Bibliografia: 43

CAVITATS NO LOCALITZADES:

COVA JOAN

Dades: Petita cova situada a la serra de St. Miquel, en la zona denominada Escobet.

AVENC D'EN JARILLO

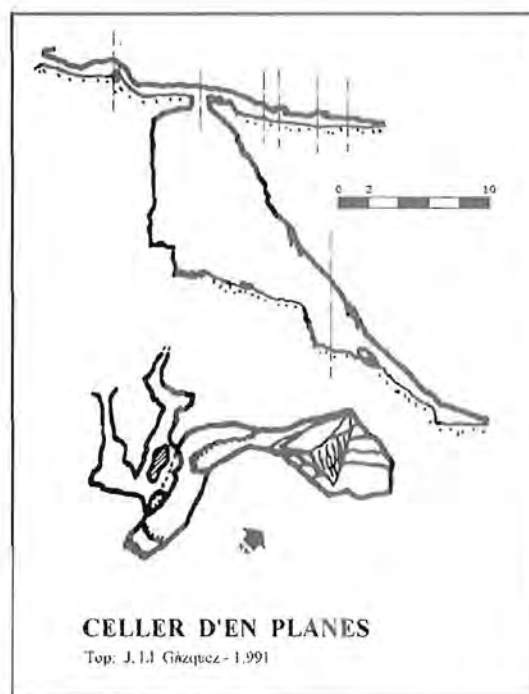
Dades: En el vessant nord de la serra de Blancafort, a 709 metres d'alçària. -10,5 m.d.

AVENC D'EN JARILLO 2

Dades: A 20 metres de l'anterior, -10 m.d.

COVA DE LA CANAL

Dades: Al vessant sud de la serra de Blancafort, a 628 metres d'alçària, 25 m.r.

COVA DE LA PRESA

Dades: Prop del peu de la resclosa de Canelles, accés barrat per la companyia elèctrica. 24 m.r.

COVA DE LA CENTRAL

Dades: Darrera de la central de Canelles

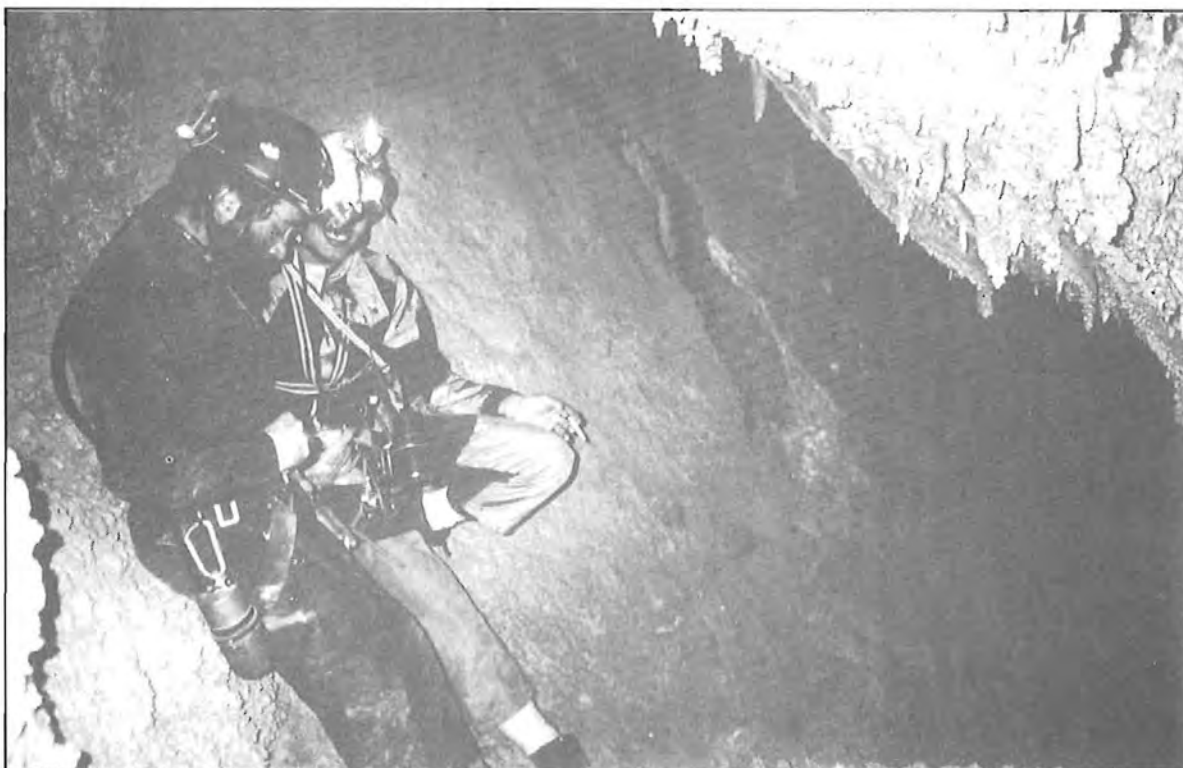
Boca d'entrada de la Cova Negra de Tragó de Noguera

Columnes de la sala terminal de la Cova Fonda de Tragó

Cova Negra de Tragó, galeria posterior al túnel.

Celler d'en Planes, inici del darrer ressalt.

SERRES MARGINALS ORIENTALS

L'altra meitat de les Serres Marginals es localitzen a l'est de la Noguera Pallaresa i la Depressió de Les Avellanes, els límits septentrionals i meridionals són els mateixos que els de les Serres Occidentals quedant limitades a l'est pels relleus terciaris del Segre. Si bé la formació i els materials que conformen el sector són idèntics a l'anterior, es diferencien, essencialment, pel canvi de direcció progressiva dels plegaments que provoquen, per un costat la formació domàtica de la Serra de Sant Mamet, i per un altre inicialment l'alineació oest-est del Montroig fins arribar a la sud-nord de la Serra de Boada.

Des del punt de vista espeleològic les cavitats es localitzen principalment en la Serra del Montroig, l'extrem occidental del sinclinal penjat de Sant Jordi i altres punts dispersos de la seva geografia; d'estructura eminentment tectònica, exceptuant les coves transversals del Montroig i les situades a l'extrem occidental de la Serra de Penalta, destacant entre totes elles aquelles el Baborell de la Dona Morta, la cavitat de màxima fondària de la comarca. La gènesis de les cavitats transversals del Montroig caldria relacionar-la amb la circulació forçada d'aigua en una època anterior a l'excavació de les valls, essent els seu més clar exemple la cova del Tabac, de dimensions anormalment grans en relació a la resta de cavitats del sector.

El sector abasta territoris dels termes municipals d'Avellanes-Santa Linya, Camarasa-Fontllonga, Alòs de Balaguer, Foradada i Artesa de Segre.

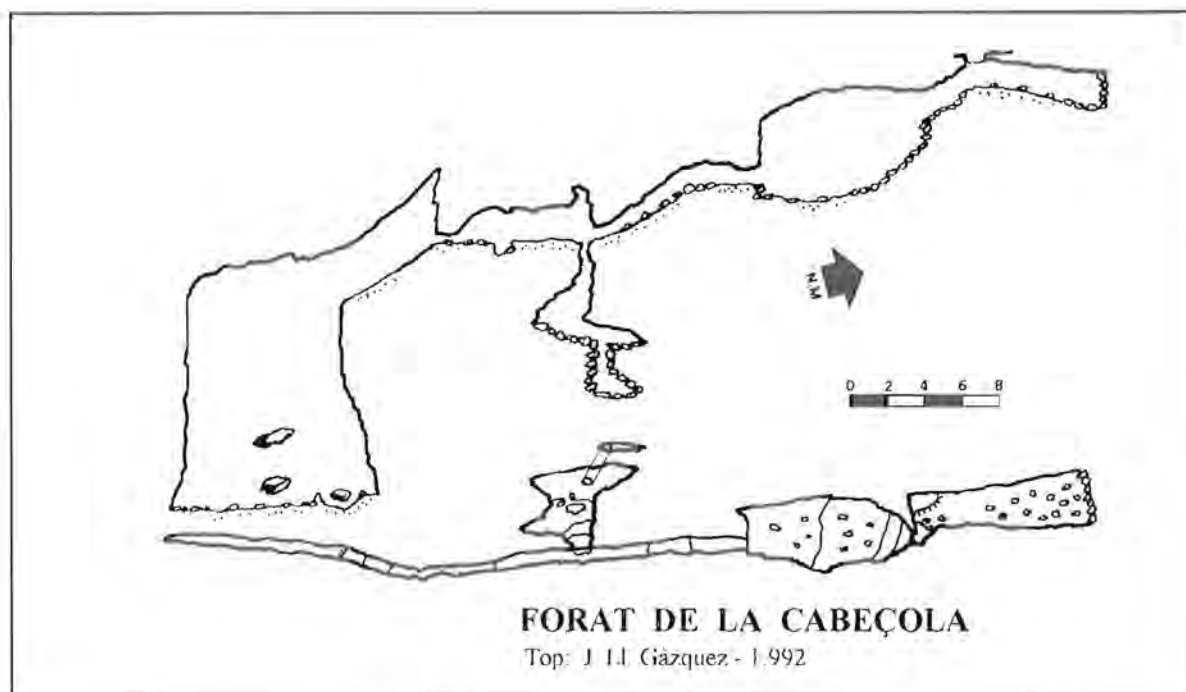
Cartografia: Mapa del S.G.E. 1:50.000 full 33-13 Artesa de Segre.

La subdivisió feta per aquest sector, en aquest cas segons criteris d'unitat geològica, són: Sant Mamet i relleus annexos (El Castellar i Penalta), Serra del Montroig, ambdós al nord del Segre i finalment la Serra Carbonera, Monteró i la resta de relleus situats al sud del Segre.

Ermíta de Montalegre, situada en l'extrem occidental del Montroig.

SANT MAMET, CASTELLAR I PENALTA

5.1 FORAT DE LA CABEÇOLA

Municipi: Camarasa - Fontllonga

Coordenades: 0°51'56" 41°58'17" 720 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Per accedir a la boca cal prendre un trencall de la pista de Fontllonga a Figuerola de Meià, a 850 metres del primer, que puja fins uns cultius al peu del vèrtex de la Cabeçola, a la fi de la pista creuar en direcció NW tres marges i arribar a l'extrem de l'antic conreu, des d'ací un sender en direcció N ens mena a l'entrada de la cavitat, en el vessant NW del caient.

Espeleometria: -24 m.d. 67 m.r.

Descripció: Esquerda tectònica amb algun eixamplament a la part inicial de la cavitat, al final i després d'un pas força estret s'arriba a una vertical d'11 metres superable en oposició, punt de màxima fondària de la cavitat, 8 metres abans de la gatera un estret pas vertical dóna accés a un eixamplament de la diàclasi que permet baixar uns 8 metres respecte a la galeria principal.

Bibliografia: 5,12

5.2 BABORELL DE LA DONA MORTA

Municipi: Alòs de Balaguer

Coordenades: 0°58'44" 41°56'07" 585 m.

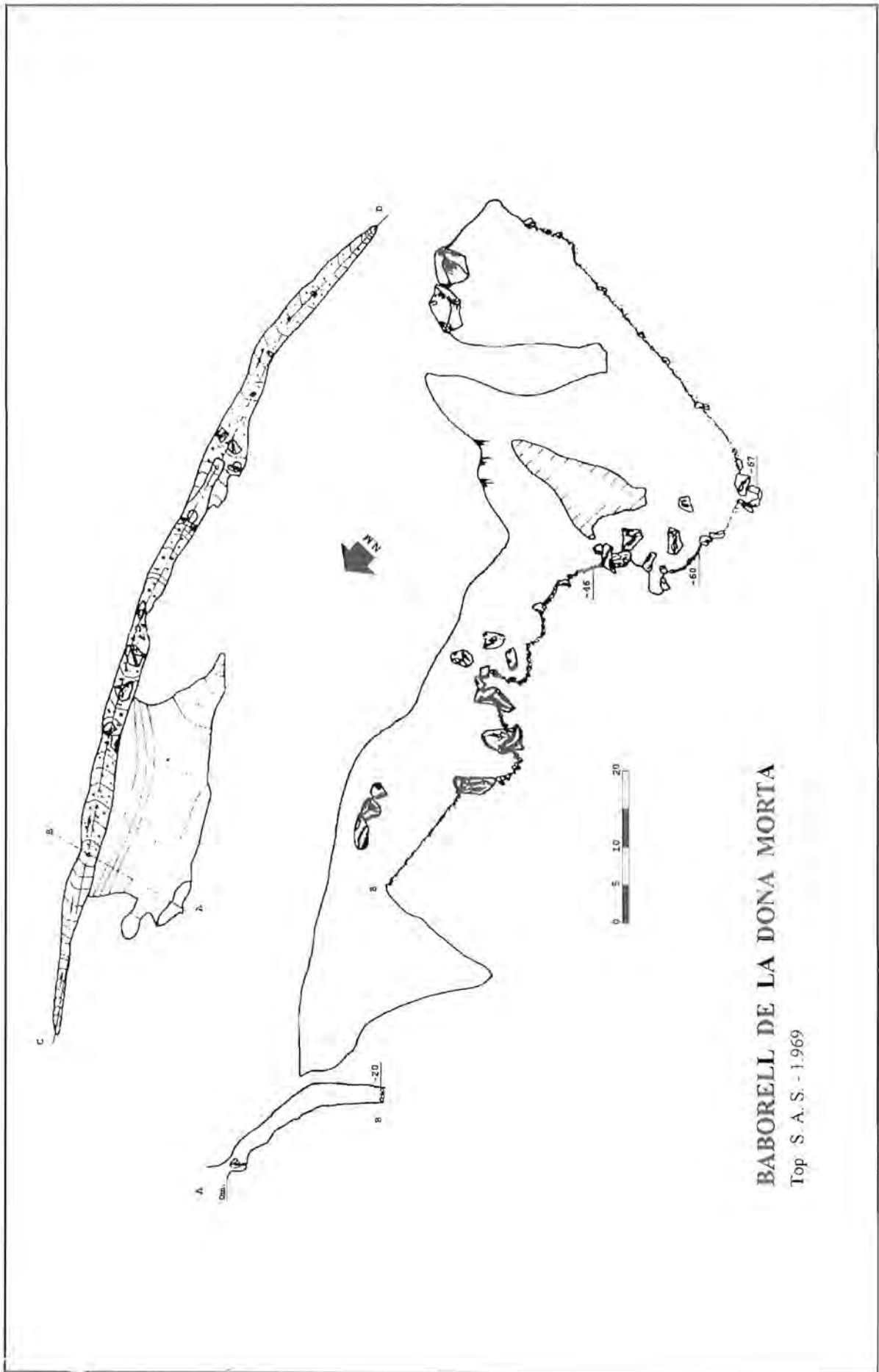
Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Al NE d'Alòs de Balaguer, en els estreps de la Serra de Sant Mamet. Continuant la pista d'accés al cementiri d'Alòs, a 1 Km d'aquest s'arriba a uns corrals, d'on surt un sender que mena al Mas de Pauló, tot travessant al cap d'uns 30 min. el barranc de la Dona Morta; cal pujar pel barranc, superant un seguit de marges antigament conreats, fins una fita, en el marge dret i a uns 10 metres d'aquella s'obre la boca de la cavitat.

Espeleometria: -67 m.d. 155 m.r.

Descripció: La boca dóna accés, després d'un replà inclinat i una vertical d'uns 20 metres, a la diàclasi que conforma la cavitat (S 30 E), de 2 a 4 metres d'amplada. En el fons una rampa segueix cap al extrem N30W fins que es fa impracticable per la seva estretor a -35 m. Cap al S30E la galeria continua ampla, amb grans blocs que es poden superar per sota fins arribar a una rampa ascendent que s'aboca a un pou de 30 metres. En la part inferior de la rampa un pas vertical entre blocs permet accedir a una vertical de 15 metres que condueix a la base del pou abans esmentat i a la

BABORELL DE LA DONA MORTA
 Top. S. A. S. - 1.969

cota -67 m. Hom pot continuar encara uns 50 metres més per una galeria de proporcions considerables i en fort pendent ascendent, fins que queda obturada per sediments clàstics.

Bibliografia: 5,12,13,15,64

5.3 AVENC DEL FUSELL.

Municipi: Artesa de Segre

Coordenades: 1°00'33" 41°57'12" 585 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

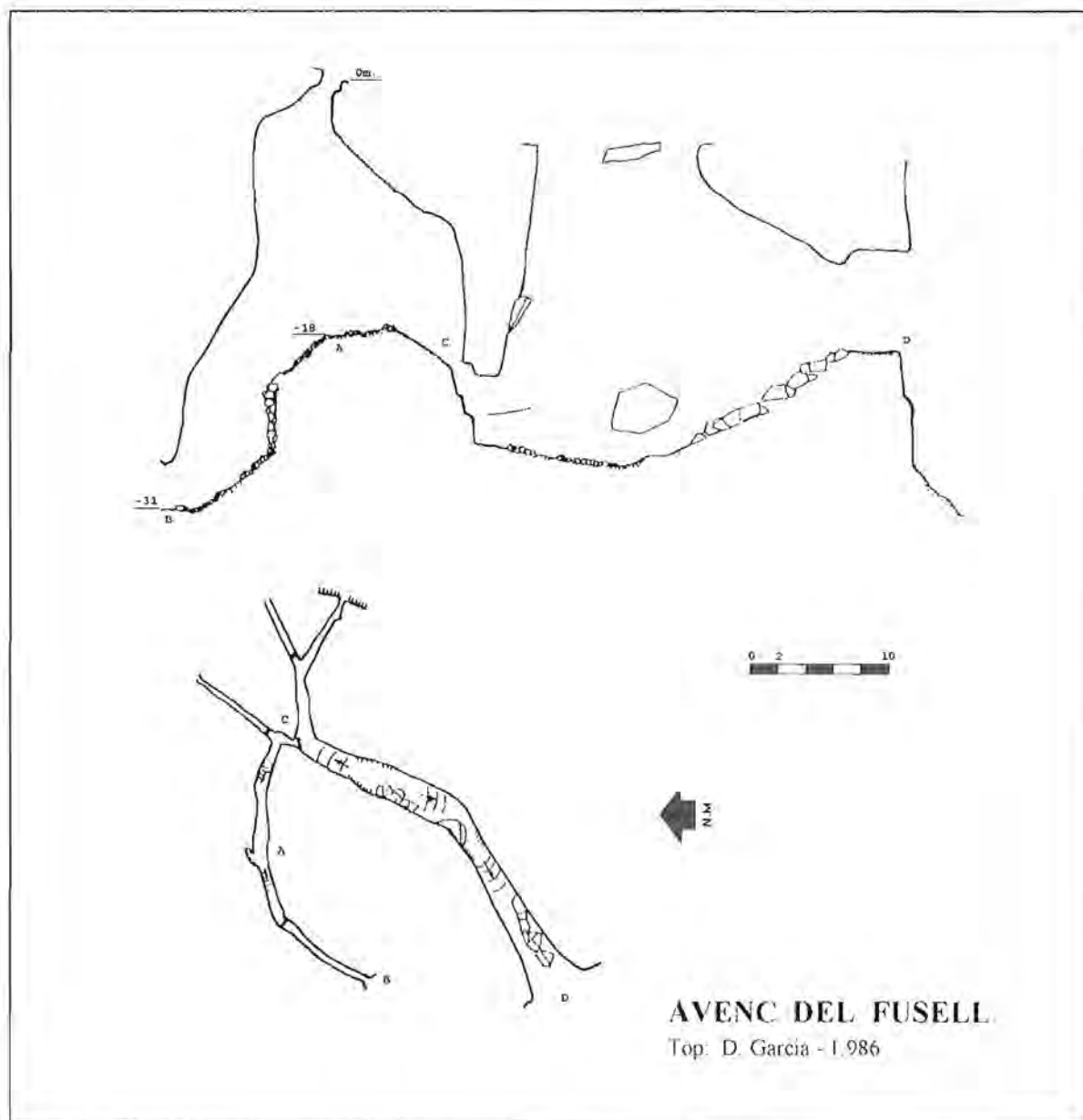
Situació: Des de Baldomà s'ha de prendre la pista de Clúa, prop del poble es pren un camí a l'esquerra

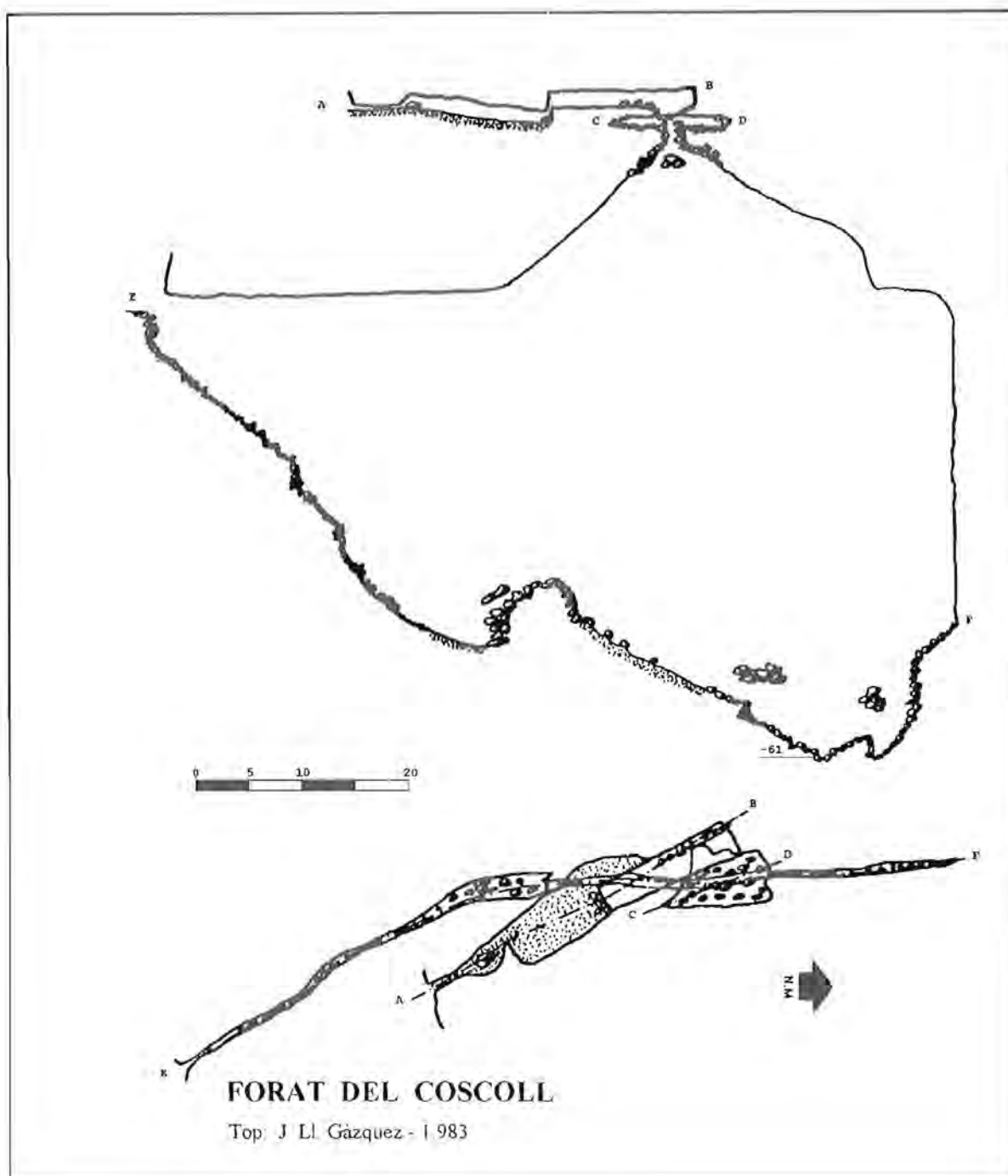
que, després d'alguns toms, s'aproxima a la vora d'un torrent encaixonat, des d'on es pot observar enfront el cingle en el que se situa la cavitat.

Espeleometria: -37 m.d. 70 m.r.

Descripció: Es tracta d'un conjunt d'esqueres generades per l'evolució del cingle, intercomunicades entre sí i de direccions lleugerament ortogonals. L'esquerda més ampla és justament de direcció paral·lela a la vora del cingle. Entrant per la boca superior, la de dimensions més reduïdes, tenim un pou de 18 m. i un parell de ressalts que menen a les dues boques inferiors. Diverses boques inferiors més s'obren entre la vegetació en la paret del cingle.

Bibliografia: 19

5.4 FORAT DEL COSCOLL

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°51'26" 41°56'46" 650 m.

Cartografia: Artesa de Segre

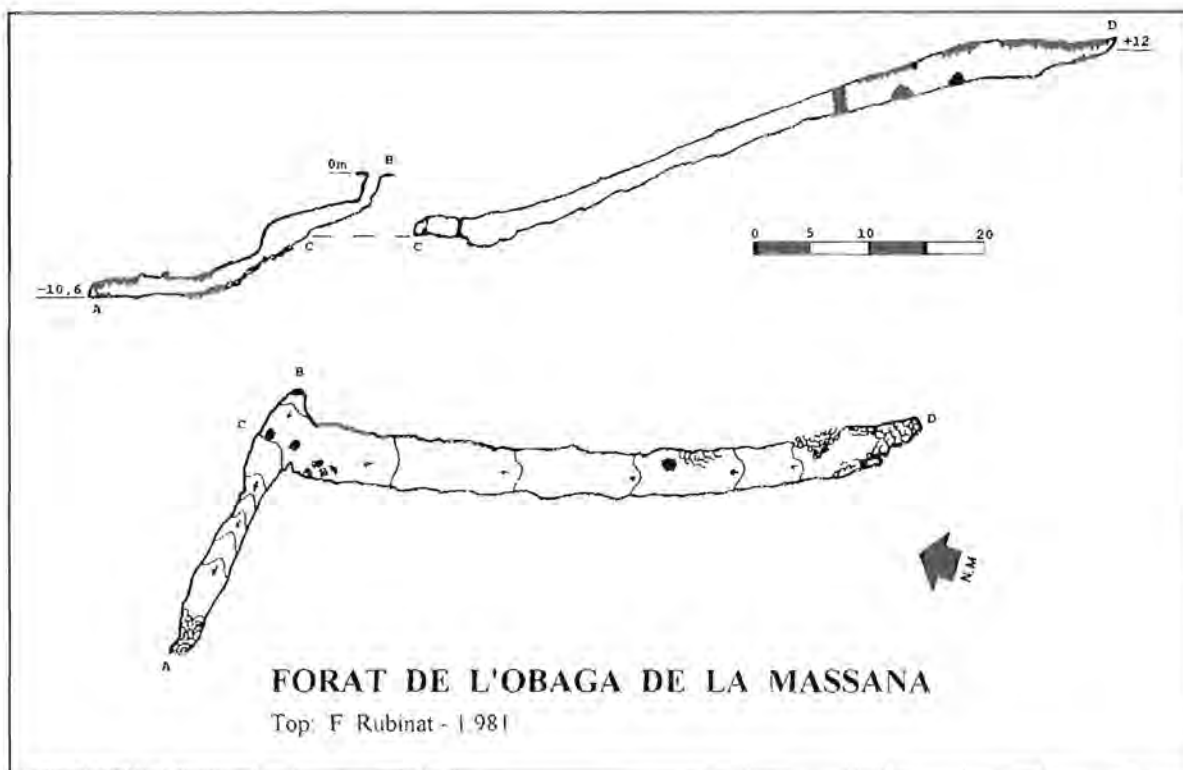
Terreny: Calcàries

Situació: En el vessant sud del Serrat del Coscoll, al peu d'un petit cingle característic per unes balmes i cap a la fi del mateix.

Espeleometria: -61 m.d. 123 m.r.

Descripció: Entrant per la boca superior, d'exígies dimensions, s'arriba a una petita sala oberta per un esfondrament cap a una segona cambra, per un pas entre blocs s'accedeix a la tercera cambra, al bell mig de la qual s'obre el pou que comunica amb la zona inferior. 15 metres per sota de la boca superior s'obre la inferior, per aquesta i després d'un ressalt de 4 metres, es prossegueix per una esquerra en fort pendent fins arribar a un eixamplament de la cavitat, es continua tot ascendint fins la base del pou de comunicació per tornar a davallar fins el punt de màxim desnivell de la cavitat.

Bibliografia: 5,28,34,48

5.5 FORAT DE L'OBAGA DE LA MASSANA

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0° 52'48" 41° 55'21" 510 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: En el marge esquerre del barranc de la Figuereta, aigües amunt de la carretera C-147; arribats a la confluència d'una pista amb el barranc cal dirigir-se cap al segon pal de fusta d'una línia elèctrica, des d'on surt un sender en direcció W que mena a la boca de la cavitat.

Espeleometria: 23 m.d. (-10.6,+12.4) 79 m.r.

Descripció: La boca d'1x1.5m dona pas a un ressalt de 2 metres, la base del qual conflueix amb la part superior de la cavitat; aquesta es tracta d'un conducte de 79 metres amb un pendent mig de 20°. En tota la cavitat són molt apreciables les formes de reconstrucció.

Bibliografia: 5,12,13,15,59

5.6 COVES DE LA FIGUERA

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0° 52'51" 41° 55'44" 420 m.

Cartografia: Artesa de Segre

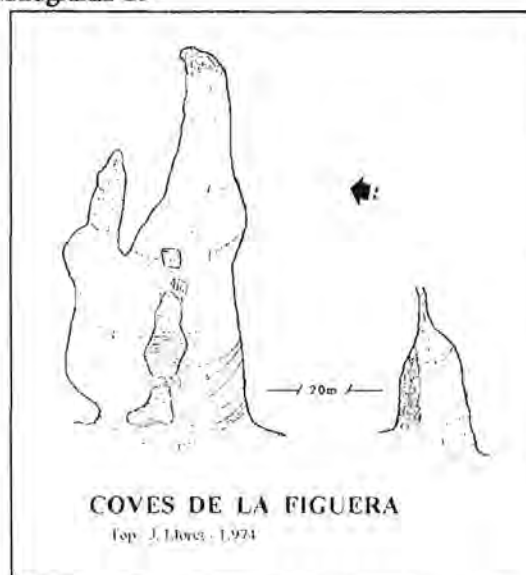
Terreny: Calcàries

Situació: Al costat E de la carretera C-147 i a 3.5Km de la Presa de Camarasa.

Espeleometria: 28 m.r. i 6.5 m.r.

Descripció: La cova Gran presenta dues boques, una cilíndrica i l'altra més o menys triangular, que es troben en diferents punts i que corresponen a dos conductes, de 12 i 16 m. La cova Petita es troba a uns 20 metres al S de la Gran i té un conducte lleugerament ascendent de 6.5m.

Bibliografia: 39

CAVIATS NO LOCALITZADES

AVENC DE LA MINA

Dades: A la serra de Sant Mamet, esquerra d'uns 15 metres de fondària.

AVENC APOLLO XII

Dades: Serra de Sant Mamet, -12 m.d.

CAVITAT DESAPAREGUDA:

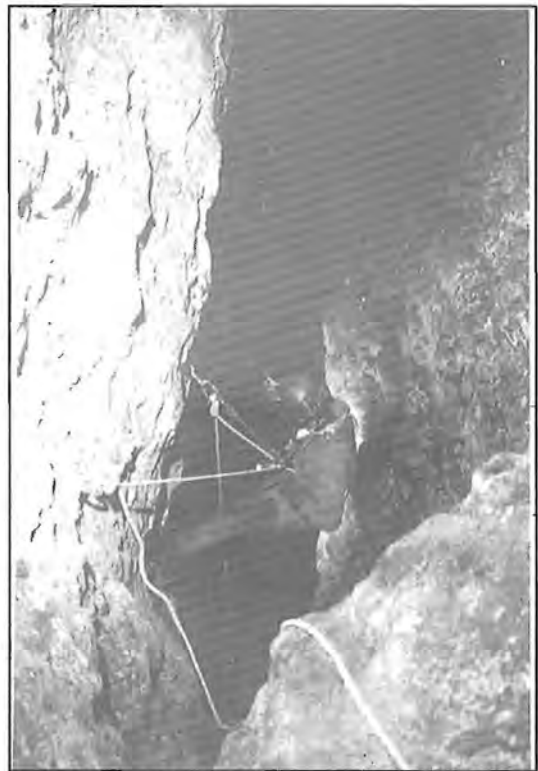
COVA DELS PONTS

Dades: En el Congost del Segre, cavitat inundada per les aigües de l'embassament del Pont Penjat.

Bibliografia: 53

Baborell de la Dona Morta, accés a la vertical final per la via llarga.

Baborell de la Dona Morta, instal·lació del pou de 30 m.

SERRA DEL MONTROIG

5.7 AVENC DE MONTALEGRE

Municipi: Avellanes-Sta. Linya

Coordenades: 0°49'35" 41°53'45" 850 m.

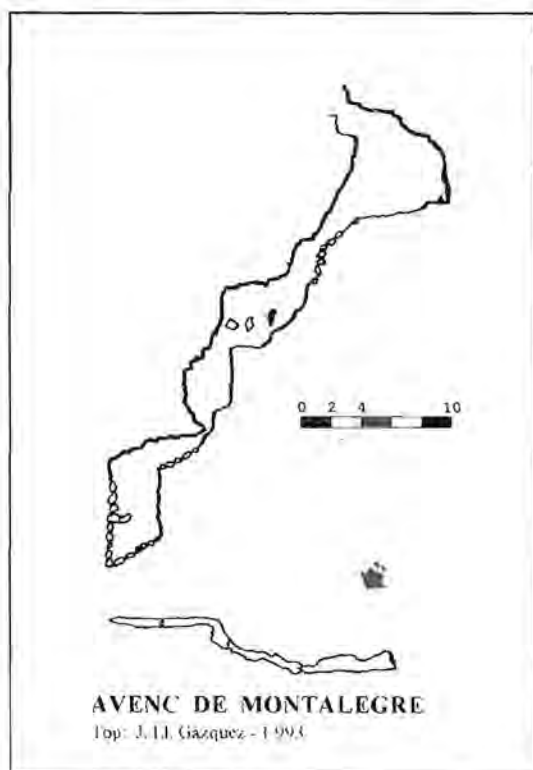
Cartografia: 328-Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Cavitat oberta per les obres d'explanació fetes arran de la instal·lació d'un repetidor pocs metres abans d'arribar a l'ermita de Montalegre, en la carena del Montroig.

Espeleometria: -32 m.d. 22 m.r.

Descripció: Cavitat formada per un seguit de ressals verticals força estrets, el tercer dels quals exigí desobstrucció. Es tracta d'una esquerda provocada pel desplaçament del cingle proper que actua d'engolidor local, és remarcable el procés reconstructiu, encara avui actiu en alguns punts.

5.8 COVA DE LA MONJA

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 600 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: En el vessant esquerre del barranc de la cova del Lladre, davant d'aquesta i abocada als cingles septentrionals del Montroig.

Espeleometria: 26 m.r.

Descripció: Balma de 13 x 4 al fons de la qual s'obre l'única galeria de sostre lleugerament descendent i 26 metres de recorregut.

Bibliografia: 5,12,13,15

5.9 COVA DEL LLADRE

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 0°51'37" 41°54'09" 680 m.s.n.m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Des de Vilanova de la Sal un camí mena al Coll de Porta, un cop superat aquest es continua la pista fins la capçalera del barranc que passa per sota de la cavitat, cal baixar per marge dret del barranc fins el cingle on es localitza la boca de la cavitat.

Espeleometria: 77 m.r.

Descripció: La boca comunica mitjançant una gatera amb una primera galeria de 23 metres, en el seu extrem un pas superior permet accedir a una petita sala des d'on es pot continuar bé cap al NE per un estret pas vertical uns 20 metres, o bé cap a l'E uns 10, fins que ambdues es fan impracticables per la seva poca altura. Als 13 metres de la primera gatera

s'obre una galeria sensiblement ascendent d'uns 15 metres de recorregut.

Bibliografia: 5,12,13,15,53

5.10 COVA ALTA

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 0°51'35" 41°54'11" 680 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: 30 metres al N de la cova del Lladre i penjada uns 10 metres en el cingle.

Espeleometria: 12 m.r.

Descripció: Cambra d'uns 10 metres seguida d'una gatera de 2 m.

Bibliografia: 53

5.11 COVA DEL MANDRII.

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 0°51'51" 41°54'09" 690 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Al peu del cingle on s'aboca el torrent immediat per l'E del de la cova del Lladre.

Espeleometria: 15 m.r.

Descripció: Boca de 15 x 2.5 m. seguida d'una cambra de 15 metres de recorregut.

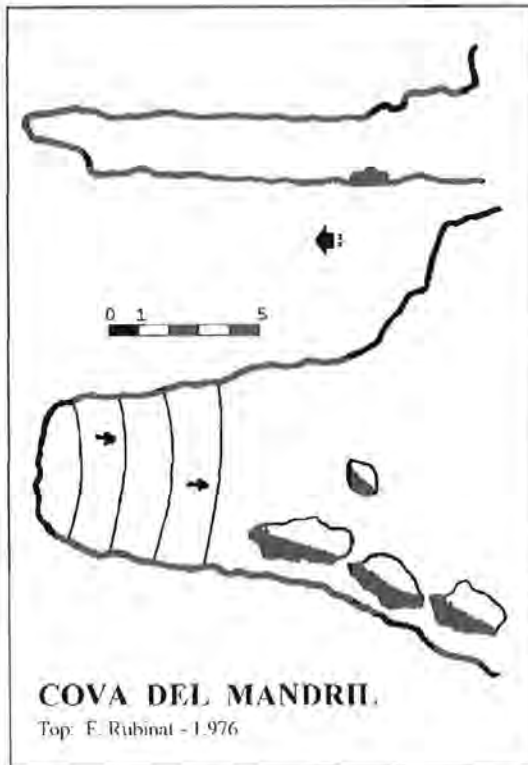
Bibliografia: 53

5.12 COVA PETITA DEL LLOP

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 0°53'05" 41°54'09" 630 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: 30 metres per sobre de la cova del Llop,

en la feixa superior.

Descripció: Conjunt de 8 sorgències impenetrables.

Bibliografia: 53

5.13 COVA DEL LLOP

Municipi: Avellanes-Santa Linya

Coordenades: 0° 52' 03" 41° 54' 12" 605 m.s.n.m.

Cartografia: Artesa de Segre

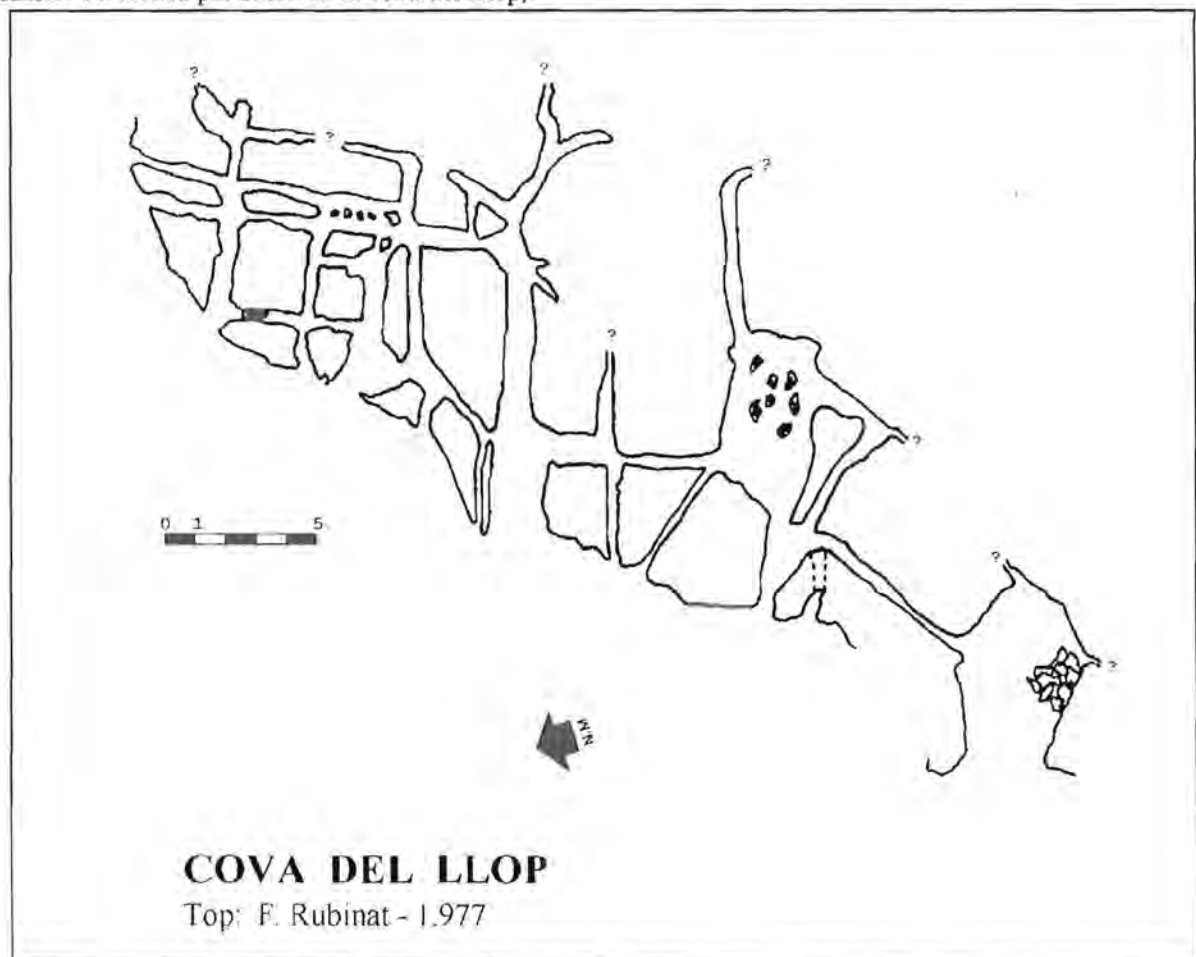
Terreny: Calcàries

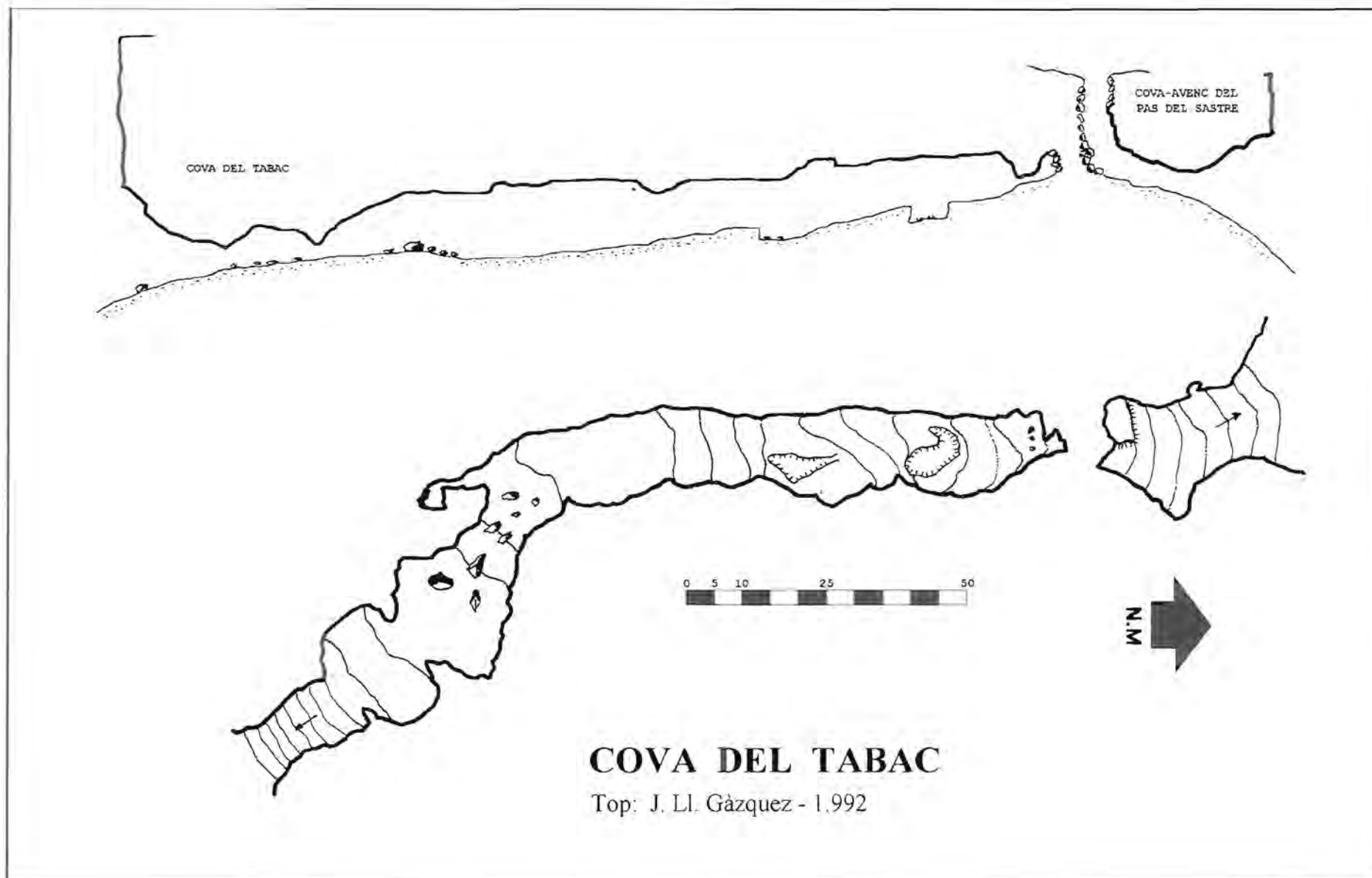
Situació: En el vessant N del Montroig. Des del refugi forestal es segueix la pista del Coll de Porta fins el primer torrent, baixant per aquest fins el cingle i després de davallar fins la tercera feixa es localitzen les dotze boques de la cavitat.

Espeleometria: 123 m.r.

Descripció: Xarxa de sorgències fòssils d'aspecte laberíntic.

Bibliografia: 53

5.14 COVA AVENC DEL PAS DEL SASTRE

Municipi: Santa Linya-Avellanes

Coordenades: 0°52'41" 41°54'12" 645 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: En el vessant nord del Montroig, la boca de la cova s'obre al peu del Cingle superior mentre que la superior és ja en els plans superiors. Per accedir-hi cal prendre el camí de la Resclosa de Camarasa a Vilanova de la Sal i, un cop passat el camí de la cova del Tabac, seguir un trencall poc marcat que puja dret cap a la cova.

Espeleometria: -13 m.d. 20 m.r.

Descripció: La boca, de 2,5 x 5 m., dona pas a un pou terrós de 12 m. que contacta amb la curta galeria de la cova. Sembla ser que existeix una estreta relació entre aquesta i la cova del Tabac.

Nota: Per la topografia, vegeu la Cova del Tabac.

Bibliografia: 5,12,13,15,66

5.15 COVA DEL TABAC

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°52'45" 41°54'06" 620 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: En el cingle superior del vessant S del Montroig, visible des de Camarasa (boca triangular de 12 x 20 m.). Accés des de la resclosa de Camarasa pel camí de Vilanova de la Sal, prenent un trencall ben marcat a l'esquerra que mena directament a la boca de la cavitat.

Espeleometria: +21 m.d. 198 m.r.

Descripció: Amb una secció mitjana de 15 x 10 metres és, amb molt, la cavitat més gran de tota la comarca. La galeria principal és orientada al NE durant 55 metres, per després girar cap al N fins que el sostre baixa considerablement, podent-se prosseguir encara uns metres fins arribar a un tap de sediments que, es suposa, priva la continuació vers la cova del Pas del Sastre. En el colze de la galeria principal, i al fons d'una petita cambra concrecionada, s'obre una gatera que permet l'accés amb una segona cambra de 4 x 4 m. també concrecionada, coneguda com la "Sagrístia".

Bibliografia: 5,11,12,13,15,66,68

5.16 AVENC DEL TABAC

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°52'50" 41°54'09" 610 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

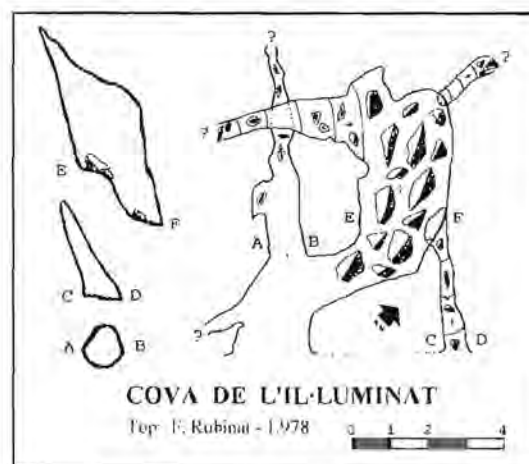
Situació: Cent metres abans d'arribar a la cova del Tabac, en mig del camí.

Espeleometria: -25 m.d. 25 m.r.

Descripció: L'entrada, d'1 x 0,4 metres, dona pas a una galeria de 4 metres en el sòl de la qual s'obre un pou que, entre rampes i verticals, arriba a un punt on es fa impracticable a 25 metres de fondària.

Bibliografia: 5,12,13,15,53

5.17 COVA DE L'IL-LUMINAT

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'45" 41°53'55" 620 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Seguint el camí de la cova del Tabac i arribats al lloc on cal fer una petita grimpada, cal seguir el sender que recorre la darrera feixa del massís fins arribar a una gran falla, a la base de la qual s'obren les dues boques de la cavitat darrera d'uns matolls.

Espeleometria: 25 m.r.

Descripció: Sorgència local inactiva modificada per la creació d'una falla posterior.

Bibliografia: 54

5.18 COVA DE L'ESCALETA

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'15" 41°54'06" 364 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Per accedir-hi cal prendre el sender que des de poc abans del Km. 16 de la carretera del Doll (C-147) va pujant en direcció SW, vorejant el Montroig durant uns 800 metres fins arribar a un punt (visual sobre les cases del Campament S15W) on cal fer una curta grimpada fins la boca de la cavitat.

Espeleometria: 244 m.r.

Descripció: La cavitat s'inicia amb una galeria d'uns 30 metres de recorregut, amplada mitja de 2 metres i fins a 4 metres d'alçada que, als 20 contacta amb un gran corredor de fins a 10 metres d'amplada; als 25 m. i després de remuntar uns blocs s'arriba a una sala circular de 15 m. de diàmetre i una alçada de 12; a partir d'ací i vers l'W, hom pot continuar 136 m. per un conjunt de saletes de dimensions variables i direcció general NW; per l'extrem E es pot prosseguir per una gatera d'uns 30 m. de recorregut.

Bibliografia: 1,5,12,13,15,37,52

SERRA CARBONERA, MONTERÓ I RELLEUS AL S. DEL SEGRE

5.19 AVENC DEL GELL

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'08" 41°53'55" 455 m.

Cartografia: Artesa de Segre

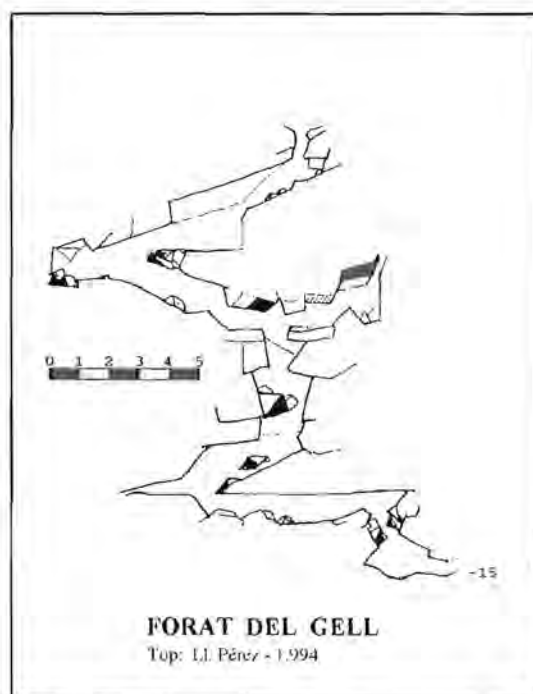
Terreny: Calcàries

Situació: 100 metres a l'est de l'agulla de l'Encantada, prop dels xalets de la FECSA.

Espeleometria: -15 m.d.

Descripció: La boca, de dimensions reduïdes, dona accés a un ressalt que mena a una petita sala, tot descendint entre blocs s'arriba a una altra sala de sostre pla, on un pas exigü permet accedir al fons de l'avenc. La cavitat forma part d'una esquerda de distensió curullada pels materials provinents del cingle.

Bibliografia: 5,12,13,15

5.20 FORAT DE L'ENCANTADA

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'07" 41°53'54" 445 m.

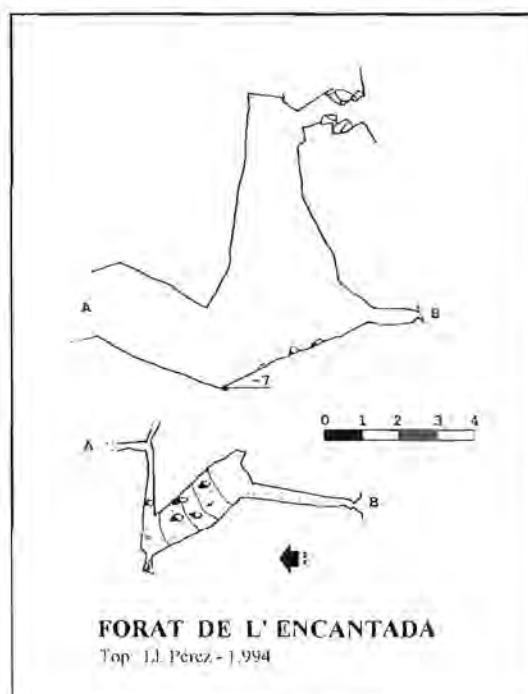
Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Pocs metres abans d'arribar al peu de l'agulla de l'Encantada, a l'esquerra de la mateixa.

Espeleometria: -7 m.d.

Descripció: La boca oberta en la paret dona accés ràpidament a un pouet de 5,5 metres, a la seva base s'obren diferents ramificacions seguint les esquerdes principals, estretint-se totes elles als pocs metres, una d'elles dona a l'exterior per un pas impracticable

5.21 SORGÈNCIES FÒSSILS DELS FREIXES

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'32" 41°53'08" 520 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Prenent la pista de Camarasa a l'ermita de Sant Jordi, als 2.5 Km un trencall a l'esquerra ens deixa, al cap d'uns 800 metres, 10 m. per sota de les cavitats, visibles des de la pista.

Descripció: Quatre cavitats constituïdes per galeries rectilínies de 4 a 12 metres de recorregut.

Bibliografia: 57

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'40" 41°53'38" 715 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 300 metres en direcció N20W de l'ermita de Sant Jordi, al mig d'un pla. La boca es pot trobar tapada per una llastra de pedra.

Espeleometria: -12 m.d. 13 m.r.

Descripció: Cavitat estructurada en una diàclasi de direcció N12W, amb una primera vertical de 6.5 m., en la base de la qual s'obre una segona que permet assolir el fons de la cavitat.

Bibliografia: 38,67

5.22 AVENC DE LA FIGUERA

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'35" 41°53'26" 673 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 500 metres N55W de l'ermita de Sant Jordi, en el límit occidental del pla.

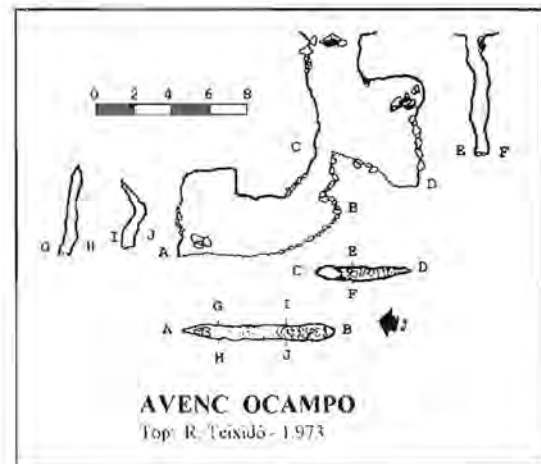
Espeleometria: -18 m.d. 40 m.r.

Descripció: Cavitat estructurada sobre una diàclasi de direcció SE, formada per un petit ressalt inicial, una rampa descendent que comunica, després un pas estret, amb una vertical de 5 metres i una segona rampa que mena a la fi de la cavitat.

Bibliografia: 38,67

5.23 AVENC OCAMPO

5.24 AVENC DE SANT JORDI O DEL BUFADOR

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'49" 41°53'43" 690 m.s.n.m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Al costat del camí que surt de la Ermita de Sant Jordi en direcció N, pocs després d'un corral.

Espeleometria: -24 m.d.

Descripció: Boca rectangular de 4 x 1 m i vertical de 4.5 m, al peu del qual i vers el SW continua la diàclasi fins fer-se impenetrable a -18 m. on s'ha pogut sondejar 6 metres més.

Bibliografia: 38,67

5.25 COVA DE SANT JORDI O DEL FUSELL

Municipi: Camarasa-Fontllonga

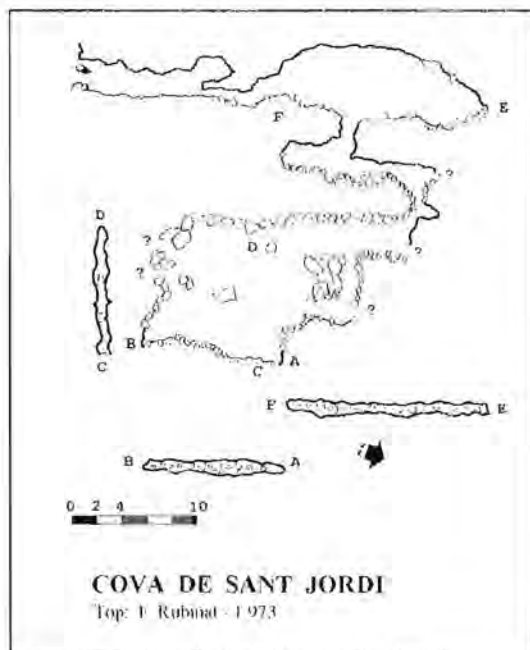
Coordenades: 0°53'51" 41°53'14" 630 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Uns cent metres de l'ermita de Sant Jordi en direcció W20S.

Espeleometria: -23 m.d. 67 m.r.

Descripció: Per una boca d'1 x 2 metres partida en dues per un bloc s'accedeix a la galeria superior, de 33 metres; un enfonsament en el sòl dona accés a dos nivells més, falsos pisos formats per clastes producte de l'enderrocament general de la cavitat.

Bibliografia: 38,63

5.26 COVA 1 DE SABORELL

Municipi: Alòs de Balaguer

Coordenades: 0°56'44" 41°54'30" 410 m.

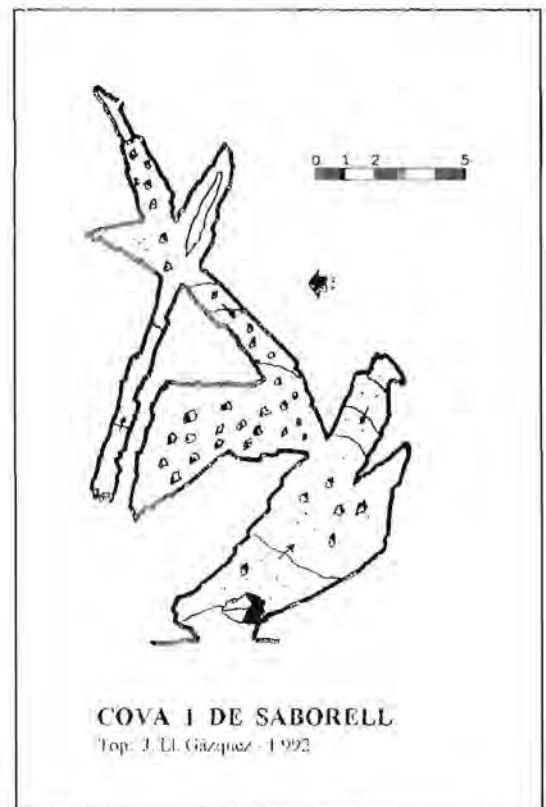
Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: En el marge dret del barranc de Saborell. Partint de la pista de Alòs a Camarasa un trencall impracticable per a vehicles, remunta el barranc fins arribar a un replà, on sembla iniciar-se un camí endirecció E, cal seguir aquesta direcció un centenar de metres fins arribar a la boca de la cavitat.

Espeleometria: 6 m.d.(-2,+4) 49 m.r.

Descripció: Cavitat formada pels buits deixats entre blocs d'esllavissament del cingle superior, coberts posteriorment per sediments.

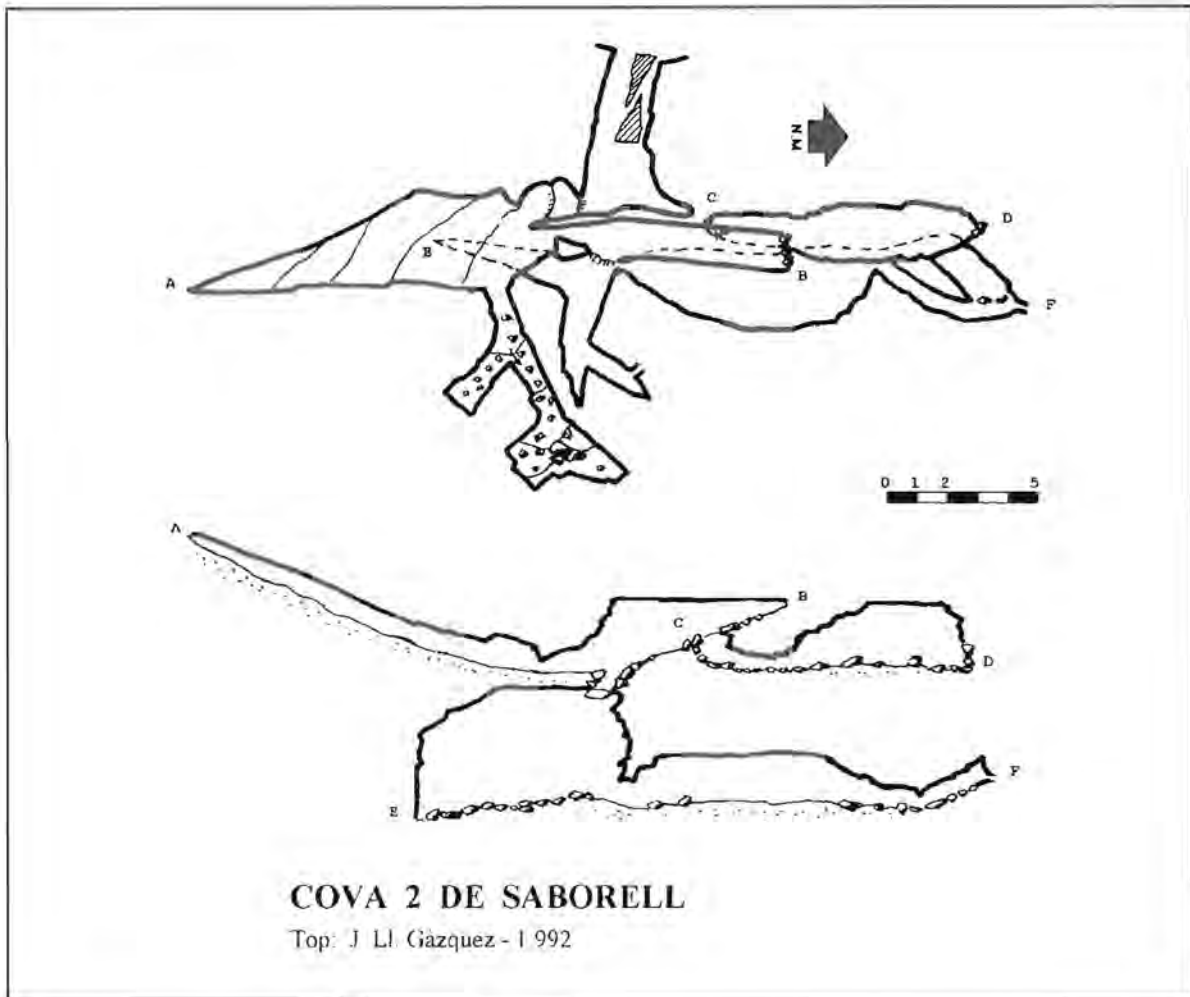
5.27 COVA 2 DE SABORELL

Municipi: Alòs de Balaguer

Coordenades: 0°56'44" 41°54'32" 405 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Uns 40 metres al N de la Cova 1.

Espeleometria: 9 m.d.(-6,+3) 82 m.r.

Descripció: Cavitat de gènesi igual a l'anterior; el procés esmentat ha conformat tot una sèrie de pseudogaleries de reduïdes dimensions i a diferents nivells. Els aports hídrics locals produeixen un procés litogènic incipient en alguns punts localitzats.

5.28 COVA DEL MALALT O DE L'ARESTA DE GELIS

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°51'05" 41°52'17" 300 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: En la mateixa aresta de la Coma de Gelis, pocs metres per sobre del camí que voreja l'embassament de Sant Llorenç.

Espeleometria: -7 m.d. 15 m.r.

Descripció: Una boca baixa i ampla dóna accés a una petita cavitat plena d'enderrocs, cap a l'esquerra i per un ressalt entre els blocs es pot davallar al pis inferior que es fa impracticable al cap de 2 metres.

Bibliografia: 5,12,13,15,26

5.29 AVENC DE LA BANYA

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°51'05" 41°52'02" 490 m.

Cartografia: Artesa de Segre

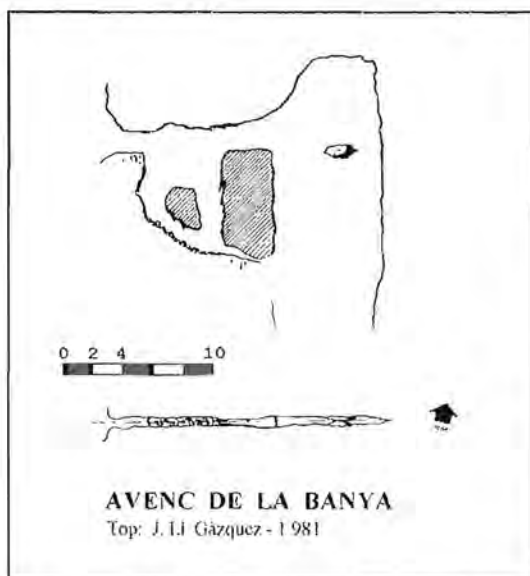
Terreny: Calcàries

Situació: Al SE del poblat ibèric de Monteró, a l'altre costat d'una diàclasi visible des del coll.

Espeleometria: -12 m.d. 19 m.r.

Descripció: Als 2 metres de la boca es troba un primer ressalt de 4 metres que després d'un breu recorregut es fa impracticable; continuant sense baixar-hi s'arriba al pou terminal, que es va fent cada cop més estret fins fer-se impracticable als 12 metres.

Bibliografia: 5,12,13,15,22

CAVITATS NO LOCALITZADES:

AVENC DEL POLS

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'20" 41°53'48" 560 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: A uns 250 m. al SSE de l'avenc del GELL

Espeleometria: -35 m.d.

Descripció: Cavitat tectònica de característiques similars a l'avenc del GELL.

Bibliografia: 5,12,13,15

COVA D'EN MARANYA

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°53'16" 41°53'58" 365 m.

Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: 160 metres al NE de Les Bessones, per sobre del cingle.

Espeleometria: 50 m.r.

Bibliografia: 5,12,13,15

Forat de la Massana, galeria ascendent

CONCA DEL RIU LLOBREGÓS

El darrer sector d'aquest Catàleg Espeleològic abasta la part noguerenca d'una zona de guixos carstificats, situats en la part baixa de la conca del riu Llobregós, afluent per l'esquerra del Segre i que desguassa per les rodalies de Ponts; aquesta zona, a cavall de la Noguera i la Segarra, es composta per materials oligocènics pertanyents ja a la Depressió Central -gresos, argiles, margues i guixos- formant una sèrie de plecs paral·lels a la zona axial del Pirineu. El riu Llobregós que recorre la frontissa de l'anticlinal d'un d'aquest plecs, ha desmantellat els materials superiors deixant al descobert les zones de guixos, fortament plegats i fracturats, la qual cosa ha facilitat en gran manera la seva carstificació.

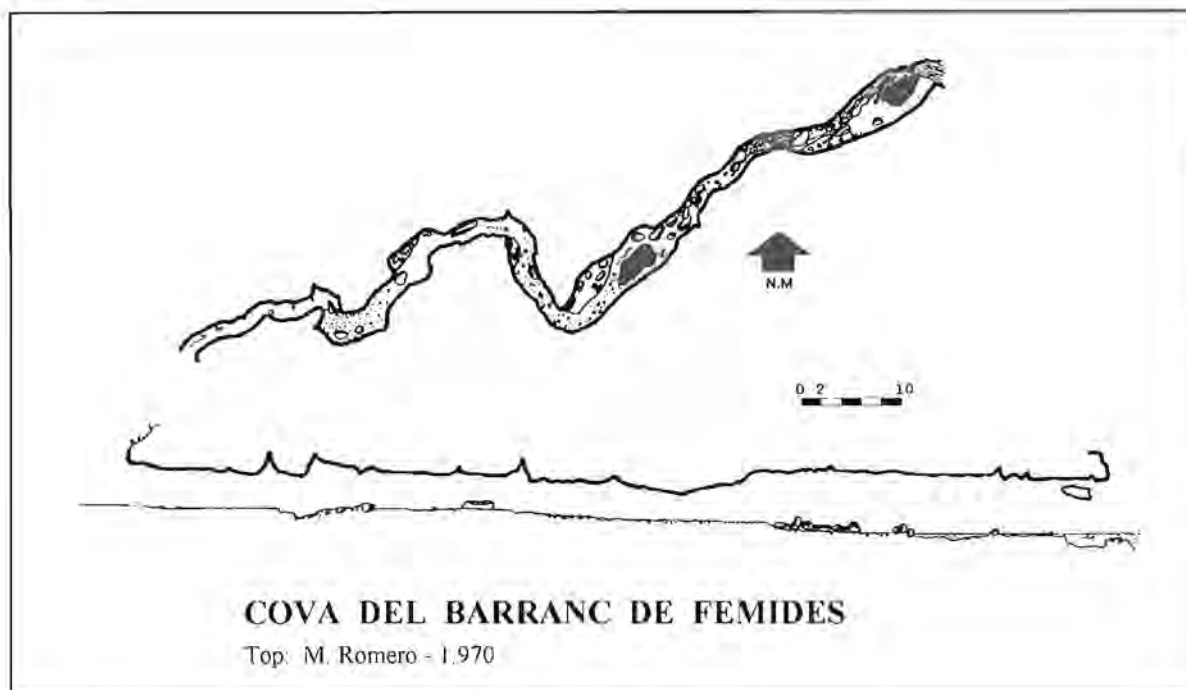
Les cavitats, situades en els termes municipals de Ponts i Oliola, es caracteritzen per les seves dimensions modestes, la més important del sector és la cova del Barranc de Femides amb 110 metres de recorregut, i donada la seva proximitat amb nuclis de població més d'una és utilitzada com abocador de deixalles, fent força penosa la progressió pel seu interior.

Cartografia: Mapa del S.G.E. 1:50.000 full 34-13 Ponts.

Nota: En una visita a la zona a primers de desembre de 1.994 hem pogut constatar la pràctica desaparició dels forats de la Costa dels Moros; un esllavissament del pendent ha ocasionat l'esfondrament dels sostres de les cavitats 1 i 2 situades a la part alta del mateix; d'altra banda el 3 ha desaparegut totalment arran de la modificació del traçat de la carretera.

Boca de la cova del Barranc de Femides convertida en abocador d'escombraries.

6.1 COVA DEL BARRANC D'EN FEMIDES

Municipi: Ponts

Coordenades: 01° 10' 17" 41° 53' 48" 395 m.

Cartografia: Ponts

Terreny: Guix

Situació: A 200 m. de l'inici de la carretera d'Oliola, la cavitat es desenvolupa per sota de la mateixa.

Espeleometria: 108 m.r.

Descripció: La boca de 4 x 2 m. dona accés a una galeria meandriforme de direcció general N25E amb terrasses sedimentàries a mitja alçada, al cap d'un centenar de metres torna a obrir-se a l'exterior. La cavitat és utilitzada intermitentment pel curs del barranc, mentre que la part final el curs es perenne.

Bibliografia: 17,50

6.2 FORAT ROIG

Municipi: Oliola

Coordenades: 01° 11' 01" 41° 53' 17" 390 m.

Cartografia: Ponts

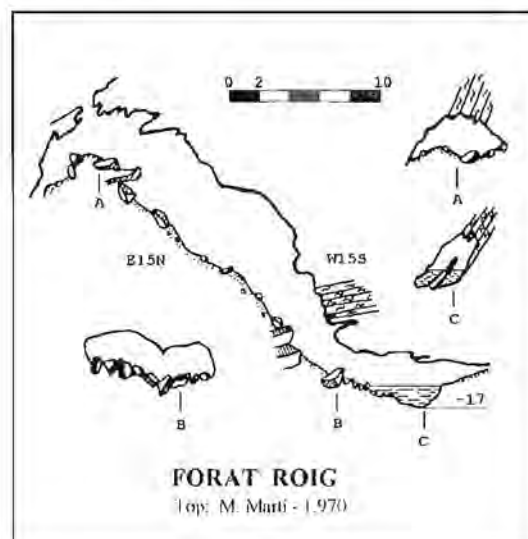
Terreny: Guix

Situació: 2 Km. abans d'arribar a Oliola i a 12 metres a l'W de la carretera, a l'altra d'un bancal i prop d'un pal de telèfons.

Espeleometria: -18 m.d.

Descripció: Boca de 0.7 m. de diàmetre seguida d'una vertical de 4 m. el fons de la qual ens situa en el cim d'una rampa que baixa fins la cota -18 m., lloc que es pot trobar ple d'aigua segons l'època.

Bibliografia: 17,50

6.3 FORAT DE COSTA BLANCA

Municipi: Ponts

Coordenades: 1° 10' 40" 41° 54' 10" 405 m.

Cartografia: Ponts

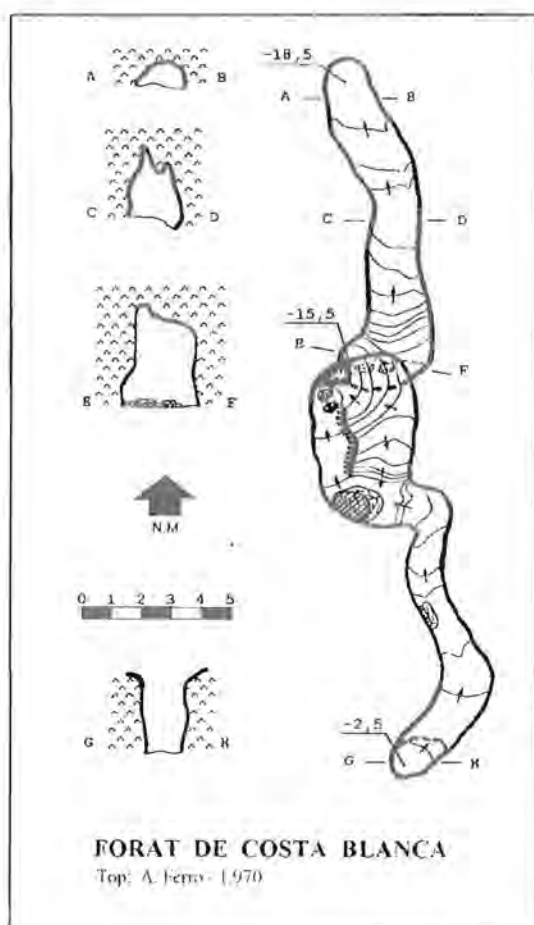
Terreny: Guixos

Situació: A uns 800 metres en direcció SW de l'aiguabarreig del barranc d'en Femides amb el riu Llobregós, en el vessant est de la Costa Blanca, en el fons d'una de les seves valls.

Espeleometria: -18,5 m.d. 42 m.r.

Descripció: La boca d'un metre de diàmetre dona pas, mitjançant una vertical de 2,5 m., a una galeria de sostre baix que mena a una petita sala, a l'extrem oposat i després un segons ressalt de 4 m. s'inicia una galeria en fort pendent descendent que mena al punt de màxima fondària de la cavitat.

Bibliografia: 17

6.4 FORAT 1 DE LA COSTA DELS MOROS

Municipi: Oliola

Coordenades: 1° 13' 10" 41° 53' 20" 410 m.

Cartografia: Ponts

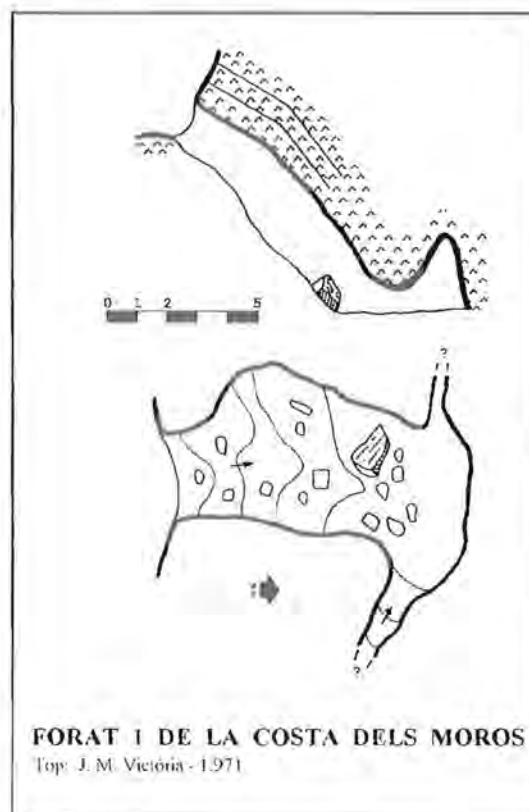
Terreny: Guixos

Situació: En el vessant sud de la Costa dels Moros, visible des de la carretera de Ponts a Calaf i uns cent metres passada la cruïlla de Cabanabona.

Espeleometria: -6 m.d. 22 m.r.

Descripció: Boca de 2x4 seguida de curta galeria fortament descendent, al fons de la qual hom pot prosseguir alguns metres a banda i banda per estretes gateres.

Bibliografia: 17

6.5 FORAT 2 DE LA COSTA DELS MOROS

Municipi: Oliola

Coordenades: 1° 13' 10" 41° 53' 20" 410 m.

Cartografia: Ponts

Terreny: Guixos

Situació: A pocs metres de l'anterior.

Espeleometria: 18 m.r.

Descripció: Galeria horitzontal única de 2x1 metres amb una boca a cada extrem.

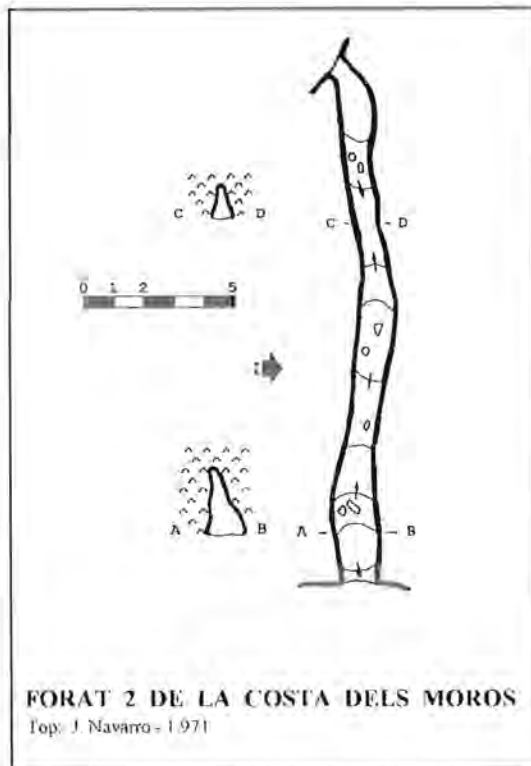
Bibliografia: 17

6.6 FORAT 3 DE LA COSTA DELS MOROS

Municipi: Oliola

Coordenades: 1° 13' 10" 41° 53' 20" 410 m.

Cartografia: Ponts

Terreny: Guixos

Situació: Al costat de la cruïlla de la carretera de Pont a Calaf i la de Cabanabona.

Espeleometria: 6 m.r.

Descripció: Petita cavitat de 6 metres de recorregut.

Bibliografia: 17

6.7 FORAT DE LA TORRE DELS MOROS

Municipi: Oliola

Coordenades: 1°13'15" 41°52'50" 420 m.

Cartografia: Ponts

Terreny: Guixos

Situació: 500 metres al sud de Torre Bru, prop del cim de la Torre dels Moros, enmig del sender que hi mena i al fons d'una trinxera.

Espeleometria: -5 m.d.

Descripció: Boca de 0,4x0,4 m. que dona accés a una vertical de 4 m. que conforma la cavitat.

Bibliografia: 17

6.8 CAU DE MOSSÈN BENET

Municipi: Oliola

Coordenades: 1°13'31" 41°53'05" 455 m.

Cartografia: Ponts

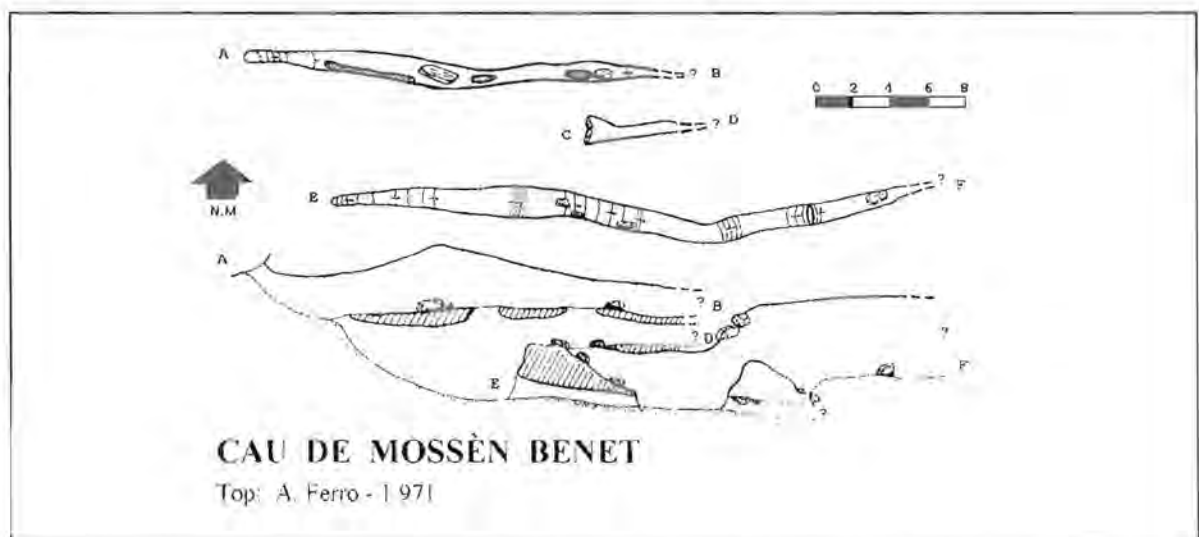
Terreny: Guixos

Situació: A l'esquerra hidrogràfica del riu Llobregós, prop del cim del promontori que divideix els termes d'Oliola i Vilanova de l'Aguda, a l'est del Mas del Bru i al NW de Casa Gargandé.

Espeleometria: -6 m.d. 76 m.r.

Descripció: Cavitat constituïda per una galeria única amb tres pisos diferenciats, formats molt possiblement per un procés dissolutiu a partir d'una diaclasi d'orientació dominant E-W. El diferents pisos es van estrenyent fins fer-se impenetrables.

Bibliografia: 17

ADDENDA SECTOR 5, SUB-SECTOR MONTROIG

5.30 FINESTRA DELS PELATS

Municipi: Camarasa-Fontllonga

Coordenades: 0°50'08" 41°53'41" 880 m.

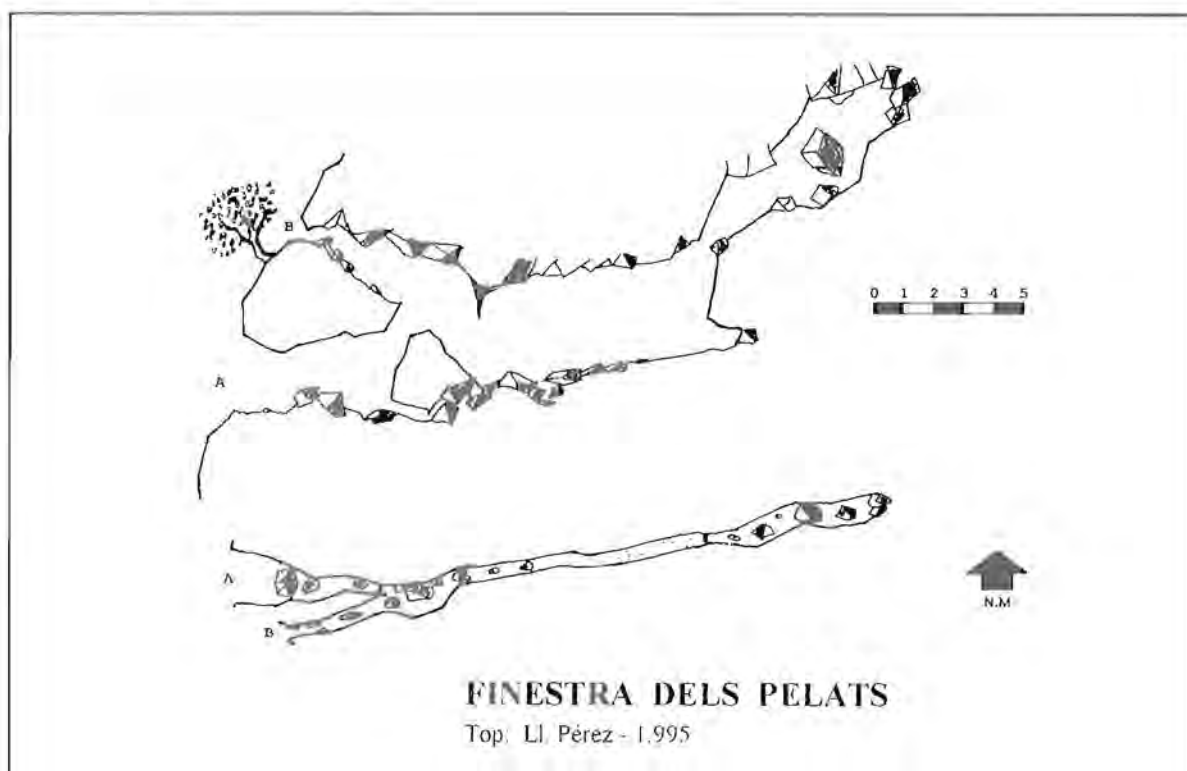
Cartografia: Artesa de Segre

Terreny: Calcàries

Situació: Sortint de l'ermita de Montalegre cal seguir el corriol que va per la carena del Montroig durant uns vint minuts, traspassada la Pala dels Pelats i abans de pujar la Pala Alta (cim de la serra) el camí s'acosta a la canal que divideix les dues Pales, la boca de la cavitat s'obre en aquesta canal a mà dreta. Per accedir-hi cal efectuar un rappel (corda de 20 m., 2 spits de capçalera i 1 de fraccionament).

Espeleometria: +7 m.d. 30 m.r.

Descripció: Cavitat originada per una important esquerda de distensió que travessa la Pala dels Pelats, fent-se penetrable únicament en el seu extrem oest. Tot just entrar cal superar un pas ascendent que dóna accés a la galeria principal, cap a l'oest surt a l'exterior per un estret conducte, mentre que cap a l'est segueix una tònica ascendent fins que queda obturada per blocs.

FEDERACIÓ CATALANA D'ESPELEOLOGIA

ACCÈSSIT
AL
PREMI Mn. NORBERT FONT i SAGUÉ

6a edició

al GRUP ESPELEOLÒGIC LLEIDATÀ

18 de març de 1995

BIBLIOGRAFIA

- 1.- AA. (1.967) Morfogènesis de la "Cova de l'Escaleta". *Geo y Bio Karst*(10):20-21.
- 2.- AA. (1.979) Graller de Badià. *Penya Excursionista Guimerà*(112):19-20.
- 3.- CAMPILLO D., VIÑAS R. (1974) Estudio antropológico de los cráneos de la "Bòfia del Picalts". *Speleon*(21):103-118.
- 4.- CARDONA F. (1.989) Grans Cavitats de Catalunya, primer volum. Ed. E.C.G. Barcelona.
- 5.- CORTÉS M. (1.984) El Montsec i Muntanyes veïnes. IV part, espeleologia. Ed. C.E. Lleida:285-340.
- 6.- DE LA VEGA F. (1.972) Contribución al conocimiento espeleológico de la Sierra Sant Miquel. *Senderos*(162):18-22.
- 7.- DE LA VEGA J. (1.969) Avance de los materiales arqueológicos procedentes de la Cueva de Joan d'Os (Tartareu). *Mediterrània*(4/5):20-27.
- 8.- DE LA VEGA J. (1.985) El complexe arqueològic de la Cova de les Monges La Fabregada (Vilanova de Meià-Lleida). *Mediterrània*(13):25-34.
- 9.- DIEZ CORONEL L. (1.975) Nuevas pinturas rupestres y su protección en Os de Balaguer (Lérida). XIII Congreso Nacional de Arqueología. Huelva, 1.973:227-236.
- 10.- DIEZ CORONEL L. (1.983) Restos de pinturas rupestres esquemáticas en el Cogulló (Vva de Meià). *Ilerda*(XLIV):53-59.
- 11.- DIEZ CORONEL L. (1.983) Pinturas rupestres esquemáticas en la Cova del Tabac, en Camarasa. XVII Congreso Nacional de Arqueología:161-170.
- 12.- EDITORIAL ALPINA El Montsec, Guia Cartogràfica, varies edicions. Ed. Alpina. Granollers.
- 13.- ESCOLÀ O. (1.971) Catálogo espeleológico del Montsec. *Espeleòleg*(11/12):453-541.
- 14.- ESCOLÀ O. (1.991) El Pou del Dring. *Cavernes*(23):23-24.
- 15.- ESCOLÀ, RAVENTÓS, (1.972) Catálogo espeleológico de la sierra del Montsec (provincias de Lérida y Huesca). *Comunicaciones del I Congreso Nacional de Espeleología-1.970*:193-207.
- 16.- FERRO A. (1.967) La Cova Negra de Canelles o de Tragó de Noguera. *EspeleoSie*(1):24-25.
- 17.- FERRO A. (1.972) Avance al catastro del karst de yesos de la cuenca del rio Llobregós. *EspeleoSie*(11):55-73.
- 18.- GARCÉS, GONZÁLEZ (1.983) Cueva de Geguins (Santa Linya, La Noguera). *Arqueología*(82):172.
- 19.- GARCIA D. (1.986) Contribució al catàleg espelològic de la Serra de Sant Mamet. *Carbonato*(5):34-35.
- 20.- GÀZQUEZ J.LI. (1.980) Avenc del Mirador. Circular C.E.LI.(IV/80):6.
- 21.- GÀZQUEZ J.LI. (1.981) Cova de Geguins. Circular C.E.LI.(III/81):6-7.
- 22.- GÀZQUEZ J.LI. (1.981) Avenc de la Banyà. Circular C.E.LI.(V/81):5.
- 23.- GÀZQUEZ J.LI. (1.981) Pou del Graells, Pou del Curs. Circular C.E.LI.(VII-VIII/81):6-7.
- 24.- GÀZQUEZ J.LI. (1.981) Forat de l'Or. Circular C.E.LI.(X/81):3-4.
- 25.- GÀZQUEZ J.LI. (1.981) Cova Negra de Tragó o de Pi Negre. Circular C.E.LI.(XI/81):4-5.
- 26.- GÀZQUEZ J.LI. (1.982) Cova de l'Aresta de Gelis. Circular C.E.LI.(IV/82):4-5.
- 27.- GÀZQUEZ J.LI. (1.982) Cova Negra de Corçà. Circular C.E.LI.(V/82):6.
- 28.- GÀZQUEZ J.LI. (1.983) Forat de Coscoll. Circular C.E.LI.(III/82):6-7.
- 29.- GÀZQUEZ J.LI. (1.987) Contribució al millor coneixement espeleològic del Mont de Vi. *Grallera*(2):68-70.
- 30.- GÀZQUEZ, ESCUER (1.980) Cova de Sant Urbà. Circular C.E.LI.(I/80):3.
- 31.- GÀZQUEZ, OLÓNDRIZ (1.980) Cova dels Muricecs. Circular C.E.LI.(VI/80):4.
- 32.- GELL (1.977) Grup Espeleològic Lleidatà. Circular C.E.LI.(IX/77):5.
- 33.- GELL (1.981) Activitats comunicades. Circular del C.E.LI.(II/81):5.
- 34.- GELL (1.984) Fitxer de cavitats. *Grallera*(1):45-59.
- 35.- GELL (1.987) Fitxers de cavitats. *Grallera*(2):59-67.
- 36.- GIRES (1.987) Activitats dels Grups. *Fulls Periòdics d'Informació General de la F.C.E.*(22):8-10.